सं० ४८५३

नाम — मन्त्रचन्द्रिका

कर्त्ता - गोस्वामि जनार्दनः जगन्निवासपुत्रः

पत्र सं० — ९० पंक्ति सं० x

विषय० — तन्त्रम्

मंत्रचन्द्रिका

पट पत्र

4853/80

अपूर्ण

5 missing

नं: ४८५३

पत्र
मन्त्रचंद्रिका सूचिसमेत
पत्रे ८५ श्लोक २७००

अङ्का ४८५३।।

१

मं·वे· १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ आरक्ताभं त्रिनेत्रं पृथुतरजठरं वेदहस्तान्दधानं विभ्राणं मौलिदेशे हिमकरशकलं दानधारा
सकुंभं वल्लिंद्वाद्यैः समसुरमरपरिव्रढैः सेवितं शुभ्रदंतं भोगीद्राद्युग्रघस्रैः सकलशुभकरं तं भजे कुंजरास्यं १ उदित
दिवाकरदेहप्रभुरहरवामांगसक्तगेहा परिहरितभक्तक्लेशा शैलजां वंदे २ पीयूषांशुकलामनोज्ञमुकुटां शैवालत
ल्यालकां भालश्री विजिताष्टमीशशधरां नीलारवींदेक्षणां चापं बाणगुणांकुशान्करतलैः संबिभ्रतीं बाहुभिः प्र
त्यंगं स्मरमनोरमाममगुणाभां वंदे गिरीशात्मजां ३ कालिंदीकलकूलकेलिकलनानंदाकुलैः सततं सेवीतं शिशुवृंदके
मुनिवरैर्गीतं गुणैकालयं लीलानाहितविश्वविश्वभयदाशेशास्त्रयानीककं संसारैकमहाद्रुमस्य रुचिरं कंदं मुकुं
दं भजे ४ मुरलीवरंजितविश्वजनस्वनुभाविजितोत्तमनवघनः चलहककचपलानिवयेन हतस्तनुतां मम शर्म मु
कुंदहरिः ५ फुल्लंति वारिजगणा विहरंति कोकाः कामं चरंति विहगाः सकला मुदित्व शिष्याः पठंति च भवंति शु
भानि लोके यस्योदये तमहमाशु रविं नमामि ६ यः पंगुसारथिरथोरथमेकचक्रमारुह्य तत्र विनियोज्य च सप्तसप्ती
न् लोकत्रयेप्यतति चित्रचरित्रकारी भानुः स भानुभिरहो समयात्तदेदं ७ यो योगिनामपि मनस्त्वपलीचरकाश्चे
सुभिर्थयति स्मयवीयसोपि तं मंत्रनेत्रशिखिना शमयांचकार मारं हरंतमहमाशु नमामि भक्त्या ८ वलवर

णत्वाग्निनतिनितं लंसूपर्षागोष्ठलजलभूतांवरं भ्रमितभीमनेत्रत्रयं जटापटलमेदितोपरिवरांबुदं धूर्जटेस्तनो
तु पट्टतांऽस्त्वं मम नवं नवं मंगलं ४ आसीदागमशास्त्रकोविदस्ततेः मत्संजरः सज्जनहृदानंदकरः कलानिधिकला
भालश्रियाकिंकरः नानाशास्त्रविचारचारुकवितासंदोहविद्याखिलप्राज्ञस्तोमपरिष्टुतो बुधवरः श्रीश्रीनिवासस्त्रू
नी ५ आसीदशेषनरपालविशालभालजालप्रमार्जितमनोरमपत्रयोजः सर्वागमांबुनिधिमंथनमंदराद्रिः श्री रा
श्रीनिवासतनयस्त्रजगन्निवासः ६ तवंदनाः सुकृतिनः करुणार्द्रचित्ताःशैलेंद्रजाचरणपंकजचंचरीकाः ज्येष्ठः
शिरोमणिरिति प्रथितः कनिष्ठस्तस्माज्जनार्दनइतिप्रथितवरकयाणिः ७ जनार्दनाभिधस्तेषु यथामतिकुतूहला
त् तां त्रिकात्मजबोधाय कुरुते मंत्रवेदिकां ८ मंत्राणि यानि इह शिवार्चनवेदिकायां श्रीश्रीनिवासकृतिनाप्रकटी
कृतानि सर्वाणि तानि मुनिचिंतनपुष्करूषडंगयुक्तान्यविस्तरतयेह वदामि साध ९ आदौ गणपतेर्मंत्राः शिवाया
स्तदनंतरं ततः कुमारस्य सूर्यस्य शंभोश्चोक्ता यथाक्रमं १० अथ क्रमेण गणेशादीन् स्मृत्वा तेषां मंत्राः मंत्रभेदाश्च
लिख्यंते अथ गणेशमंत्राः तत्रादावेकाक्षरो गणेशमंत्रः गं इति गणेशमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ॐ गं
णकाय ऋषये नमः मुखे निचृच्छंदसे नमः हृदये ॐ विघ्नेश्वराय देवतायै गुह्ये ब्रह्मबीजाय पादयोर्मायाशक्त

मं॰ च॰ २

ये पुनःगुह्ये परमात्मबीजाय पादयोर्बुद्धिशक्तये । पुनर्गुह्ये ऽउदानाय बीजाय पादयोः कुंडलिनीशक्तये पुनर्गुह्ये गका
रायबीजाय नेत्रे ऽवविंदुशक्तये नाभौ नादकीलकाय नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः इति कृतांज
लिः कृत्वा मूलेन करशुद्धिं कृत्वा अंगुष्ठयोः ॐ गं गणंजयाय स्वाहा हृदयाय नमः तर्जन्योः एकदंष्ट्राय हुं फट् शिर
से स्वाहा मध्यमयोः अचलकर्णिने नमः शिखायै वषट् अनामिकायोः गजवक्त्राय नमो नमः कवचाय हुं क
निष्ठकयोः महोदराय चंडाय हुं फट् अस्त्राय फट् इति मंत्रान् अंगुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य नेत्रवर्जं हृदयादिषं
वांगेष्वपि न्यसेत् अथवा गां गीं गूं मिति षट् दीर्घभाजा बीजेनैव करषडंगन्यासं कुर्यात् अथ ध्यानं रक्तांबुजागरा
भां शुकं कुसुमपुतसंतादिल सुद्दमौलिर्नेत्रैः शुकं स्त्रिभिर्वामनकरचरणो बीजपूरात्तनासः हस्ताग्रान्क्रमपाशांकुश
रदवरदो नागवक्त्रो ऽहिभूषो देवः पद्मासनो वो भवतु नतसुरो भूतये विघ्नराजः १ वामार्धदंयो राघेतदाग्रयस्यो
दये इत्याद्युपध्यानं विधाय यथाशक्ति जपं कृत्वा जपानंतरं पुनः षडंगं विधाय गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्म
त्कृतं जपं सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादात्वयि स्थिते तिजपं करस्थोदकेन समर्पय प्रणमेत् इत्येकांतरगणेशषडं
गध्यानविधिः अस्यैव मंत्रस्यान्ये षड्भेदाः गं४ गः४ गों ग ग्लौ गो ४ पंचैतुग्लौ ग्मा इति बीजद्वयस्य गण २

कोऽस्य निरुक्तः स्यान्निचृच्छंदस्तु देवता बालो गणपतिः सर्वसुरासुरनमस्कृतः स्वेन षड्दीर्घयुक्तेन षडंगानि प्रक
ल्पये अंगाद्ये ग्लां ग्लीमित्यादि द्वितीये गां गीमित्यादि करषडंगन्यासोत्तेय ३ ध्यानपूजाजपाद्यं स्यादस्य पूर्ववदे
वत्त एवं संभूयायमेवैकाक्षरो मंत्र ४ समविप ५ अथ विरिगणेशमंत्र ६ षड्विंशत्यक्षरात्मकः ह्रीं विरिविरिग
णपति वरवरद सर्वलोकं मे वशमानय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि गणकाय ऋषये नम ८
मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदि विरिविघ्नेश्वराय देवतायै इति विन्यस्य इष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा ह्रीं
विरिविरि हृदयाय नमः ह्रीं गणपति शिरसे स्वाहा ह्रीं वरवरद शिखायै वषट् ह्रीं सर्वलोकं मे कवचाय हुं ह्रीं व
शमानय नेत्राय वौषट् ह्रीं स्वाहा अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतं विन्यस्य हृदयादिष्वपि विन्यसेत्
अथ ध्यानं सिंहारूढमिभाननं त्रिनयनं हस्तैश्च पाशांकुशौ बिभ्राणं गमधुमत्कपालमनिशं साहेड्मौलीभने १
ध्यायेच्छिष्टनवंध्वजाग्रकरयापि आलमहस्तयातयोन्यादितपाणिमानवसमन्याजातसमस्तकरा वामोरुकरमारभ्य
दत्ताध्वं करपर्यंतं पाशादित्रयं वामाधः करं देव्या वरांगे वामां कांतिं विष्णुपादे आदत्तिणकेण प्रियाश्लेष ४ वा
माधः करेण ध्वजाग्रं स्पृशंत्या वामरतिणयो ३ परमामित्याद्युपध्यानं श्लक्ष्णंस्तु सादं ४ एवं ध्यात्वा यथाशक्ति जपं

मं॰
च॰
२
3

विधाय जपानंतरं पुनः षडंगं कृत्वा गुह्यातिगुह्येति पूर्वोक्तमंत्रेण जपं समर्पयेत् केचित्तु मंत्रमेनमेकोनविं
शत्यक्षरात्मकं वदंति तन्मते वरवरदेति पंचवर्णाः लोकमिति वर्णद्वयमिति नास्य वर्णा न भवंति अस्यापि
मंत्रस्य षडंगध्यानादिकं पूर्वमंत्रवदेव मायादि पूर्वोक्तमंत्रस्यैव मंत्रांतरत्वेनोक्तत्वात्तस्य ध्याने विशेषः बीजापूर
गदेशरासनमरिं मालां च वामे करैर्दंतेरुं नपाशमार्गणवरान् रत्नाढ्यकुंभं दधत् सिंदूरारुणविग्रहस्त्रिनय
नो योत्यात्त शुंडाग्रगणस्तसिंग्राहितपाणिमंबुजकराश्लिष्टं वहन्वोचवात् अत्र वामाधःकरादितः पःकरादि
वाग्धयध्यानं कुंभस्य सर्वोर्ध्वकरेणोक्तत्वात् इति ध्यानं षडंगादिकं तु पूर्वमंत्रवत् इतिविरिगणपतेस्त्रयो मंत्राः
अथ लक्ष्मीगणेशः श्रीं गं सौम्याय महागणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा इत्येकोनत्रिंशाक्षरमंत्र
णः प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि अंतर्यामिने ऋषये नमः मुखे निचृद्गायत्री छंदसे हृदये श्रीलक्ष्मीगणेशायदेव
तायै इति विन्यस्य ॐ श्रीं गां हृदयाय ॐ श्रीं गीं शिरसे स्वाहा ॐ श्रूं गूं शिखायै वषट् ॐ श्रैं गैं कवचाय हुं ॐ श्रौं गौं
नेत्राय वौषट् ॐ श्रः गः अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा हेमाभः पीतवस्त्रः क
रतलकमलैः संदधच्चक्रशंखौ दंताभीतीच नासाभ्रकनकचषकः पद्मसंस्थस्त्रिनेत्रः वामांकाविष्टलक्ष्म्या। २

ह्रीं ग्रीं ह्रीं सं- रव्येश्चर्य २९

विधृतकमलपाशांलसदंतदोसाश्लिष्टं वंसावर्णकांत्या गणप इहमव्याछ्रीकरोवः श्रियेस्तु इति गौर्यंकरमार
भ्य दक्षिणपाद॥ करपर्यंतमाप्नुयध्यानं नानासार्गेश दृंढ॥ इति ध्यात्वा जपं कृत्वा समर्पय प्रणमेत् इति लक्ष्मीगण
शामंत्र॥ अथ अक्षरशक्तिगणप॥ ह्रीं ग्रीं ह्रीं इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ॐ भार्गवाय ऋषये नमः
मुखे ॐ विराट्छंदसे हृदये ॐ श्रीशक्तिगणपतये देवतायै नमः इति विन्यस्य गां गीमित्यादि करषडंगन्यासं
विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा गजेंद्रवदनं साक्षाच्चलत्कर्णं सचामरं हेमवर्णं चतुर्बाहुं पाशांकुशधरं विभुं स्वदं
तं दंतिगणेट् स्ववीजपूरं च वामके पुष्करे मोदकं चैव धारयंतं मनुं स्मरेत् वामोरुं करमारभ्य वामपादः करपर्यंत
माप्नुयध्यानं इति ध्यात्वा जपं कृत्वा समर्पयेदिति अक्षरशक्तिगणपः अथ चत्वरत्तरंशक्तिगणपतिमंत्र॥ ॐ ह्रीं
ग्रीं ह्रीं इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ॐ शुक्राय ऋषये नमः मुखे ॐ गायत्रीछंदसे नमः॥ हृदये ॐ
शक्तिगणपतये देवतायै नमः॥ इति विन्यस्य गां गीं इत्यादिना करषडंगन्यासं कृत्वा ध्यानं कुर्यात् यथा हेमाभं
हेमवस्त्रं मदस्रुद्दरनतं चारुबाहुं त्रिनेत्रं दोर्भिः पाशात्तस्वदंतं निजरदनस्पृणीमोदकं पुष्करेण विभ्राणं हेमभूषं
तरुणतनरणितरुकवारुशाक्ता समेतं विदोशं विघ्नवंद्यं त्रिभुवनशरणं चिंतये लक्ष्मीगणेशं दक्षोरुं करमारभ्य वा

मं॰
व॰
४

मोर्द्धकरपर्यंतमाप्नुयध्यानं इतिध्यात्वा जपंकृत्वादेवायजपंसमर्प्यप्रणामेत् इतिचतुरक्षरः॥ शक्तिगणपतिः॥
अथदशाक्षरः॥ क्षिप्रप्रसादनमंत्रः गंक्षिप्रप्रसादनायनमः इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसि ॐगणका
यऋषयेनमः मुखे ॐविराट्छंदसेनमः हृदये ॐक्षिप्रप्रसादनायगणपतयेदेवतायैनमः इतिविन्यस्य
गांगीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा पाशांकुशौकल्पलताविषाणंदधत् स्वशुंडा
हितबीजपूरः रक्तस्त्रिनेत्रस्तरुणेंदुमौलिर्हारोज्ज्वलोहस्तिमुखोवराभः वामोर्द्धकारमारभ्यवामाधःकरप
र्यंतमाप्नुयध्यानं इतिध्यात्वाजपंकृत्वासमर्पयेत् इतिदशाक्षरक्षिप्रप्रसादनमंत्रः अथ ॥ हेरंबगणेशः
ॐहूंनमः इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसि ॐगणकायऋषयेनमः मुखे ॐगायत्रीछंदसेनमः हृद
ये ॐश्रीहेरंबायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यगांगीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा मु
क्ताविद्रुमपीतदामरतनुस्फटिकनिभैः पंचभिर्नागवक्त्रैर्हेरंबोभावनीयःशशधरमुकुटोदग्रसिंहाधिरूढः हस्ते धि
विभ्रत्त्रिशूलांकुशकनकघटीमुद्गराक्षंकपालंटंकांकेमोदकंस्याद्धृदलसदभयेदानमर्कौघदीप्तिः॥ अथपश्च
वामदक्षयोर्वराभये । मुंडः शिरः कपालं ४

परशुः वरः

तदुपरिमोदकंदक्षे तदुपरिपरशुंकपाले तदुपरिअक्षमालामङ्गयो तदुपरिअंकुशाञ्जिशूले इतिध्यात्वा
जपंकृत्वासमर्पयेत् इतिहेरंबगणेशमंत्रः अथसुब्रह्मण्यगणेशमंत्रः ओंवक्रतुंडेनमः इतिसप्ताक्षरमं
त्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिओंब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसे हृदिसुब्रह्मण्यायदेवतायैन
मः इतिविन्यस्य गांगीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा पायाद्धोऽरुणविग्रहः शशिभृ
त्खण्ड४ सम्यग्दधानोभुजैः४ यः भ्रंभीतिवरंविभ्रतयकरौशक्तिंशुभंकुक्कुटं रक्तालेपनवस्त्रदामरुचिरोनानाविभूषा
न्वितः सुब्रह्मण्यगणाधिपः शुभकरोभक्ताघविध्वंसकः दत्ताद्यभयःकरयोराद्येतदाद्यद्वयोरन्येः इत्यायुध
ध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंकृत्वासमर्पयेत् प्रणवांतस्थदयंमंत्रस्तदाष्टवर्णकोभवतिः प्रणवादौ
शक्तिबीजंवेदीयतेतदान्योयमष्टाक्षरोभवतिएवंत्रिविधोयंमंत्रः॥ इतिसुब्रह्मण्यगणेशमंत्रः॥ अथश्रीमहा
गणपतिमंत्रः ओंश्रींह्रींक्लींग्लौंगंगणपतयेवरवरदसर्वजनंमेवशमानयस्वाहा इत्यष्टाविंशत्यक्षरात्मक
मंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिओंगणकायऋषयेनमः मुखेओंनिचृद्गायत्रीछंदसेनमः हृदयेओं
श्रीमहागणपतयेदेवतायैनमः४ गुह्येओंगंबीजायनमः पादयो४ ह्रींशक्तयेनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभी

मन्त्राङ्कयोगः २४४

मं॰ चं॰ ६

ष्टमीहृदये विनियोगः ॥ इति कृतांजलिरुक्त्वा गें गां हृदयाय नमः ॐ श्रीं गीं शिरसे स्वाहा ॐ ह्रीं गुं शिखायै वषट् ॐ
क्लीं गैं कवचाय हुं ॐ ग्लौं गौं नेत्रत्रयाय वौषट् ॐ गं गः अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् गुह्यादितलांतं करयोर्विन्यस्य हृ
दयादि षडंगेष्वपि न्यसेत् ॥ नेत्रत्रयं भ्रूमध्ये ॐ नमः ॥ दक्षश्रोत्रे श्रीं नमः वामे ह्रीं दक्षनेत्रे क्लीं वामे ग्लौं दक्षनासायां गं
वामनासायां गं मुखे गं दक्षबाहुमूले णः मध्ये तं मणिबंधे पं अंगुलिमूले वं वामबाहुमूले रं तन्मध्ये वं मणिबंधे
रं अंगुलिमूले दक्षोरौ सं दक्षजानुनि वं दक्षगुल्फे नं दक्षपादांगुलिमूले नं वामोरौ मे वामजानुनि वं वाम
गुल्फे शं वामपादांगुलिमूले मां अनाहते वं मणिपूरे यं स्वाधिष्ठाने स्वां मूलाधारे हां शिरसि ॐ शिवे श्रीं हृ
दि ह्रीं गुदे क्लीं पादयोः ग्लौं एतद्ये गं नमः इति विन्यस्य गणपतये इत्यादि द्वाविंशतिवर्णैर्मूर्द्धादिपादांतं
व्यापकं कृत्वा मूर्द्धे ॐ श्रीं श्रीपतिभ्यां नमः ॥ हृदि ह्रीं गौरीगौरीपतिभ्यां गुह्ये ॐ क्लीं रतिकामाभ्यां पादयोः ॥
ली लैं महीवराहाभ्यां मूर्द्धे ॐ गं लक्ष्मीमोदसिद्धिभ्यां हृदि ॐ गं प्रमोदसमृद्धिभ्यां गुह्ये ॐ गं सुमुखकांतिभ्यां पाद
योः ॥ ॐ गं दुर्मुखमदनावतीभ्यां हृदि ॐ गं विघ्नमदद्रवाभ्यां गुह्ये ॐ गं विघ्नकर्तृद्राविणीभ्यां नमः ॥ इति विन्यस्य
ध्यानं कुर्यात् यथा शैलवेजलधौ दीपे नववररत्नमयेष्वभे ततरंगलसत्तोयेष्ठेहातिशांतनलेमले ॰ नतोपकणस् ६

पुन्नागंपवाहनिषेविते कल्पपादपसंशोभिभूभागसमलंकृते · नानाकुसुमसंकीर्णे नानापक्षिविराजिते · अ
नेकफलसंकीर्णे सेविते चाप्सरोगणैः षट्पदालापपायोतवंद्विजोल्लाससमाकुले विलसत्पद्मरागोद्यत्कुट्टिमा
रुणभूतले · कल्पपादपपुष्पस्यघट्टपदस्वनमंजुले · पारिजाततकल्पतरुं तस्य मध्ये विचिंतयेत् · भुगपदं तत्र
द्केन संविंतं पुष्पशोभितं नवरत्नमयं तस्याधस्तात्सिंहासनं स्मरेत् · तन्मध्ये लिपिपद्मं च षडारं तस्य मध्यतः
कर्णिकायां त्रिकोणं च तन्मध्ये च महागणं · नानारत्नविभूषाढ्यमेकदंतं गजाननं · वक्राङ्गविशिखावाणगुणेन्द
नयनं रक्तोत्पलसमद्युतिं व्रीह्यग्रान्वितबीजपूरकरदानकुंभकैर्विभ्रतं · पद्मोघत्कंरयानिजसमदपाशांकुशंजपा
संभिभं सार्द्धेंदुं प्रभजे महागणपतिं नेत्रत्रयोद्भासितं · शुभ्रकरोपृष्ठतरवौघमयकुंभमुत्क्षिप्ततान् · मणिमुक्ताप्रवा
लादीन् वर्षं तेधारयाद्भुतः सर्वतः साधकः स्याग्रे मदानजललोलुपां · षट्पदालीकर्णतालैर्वारयंतं मुहुर्मुहुः
भ्रमरासवरसमेयं समदवक्त्रमुकुटोज्ज्वले · उदरं गजमावेनानाभरणभूषितं इति ध्यात्वा गणपतिं यजेत् सर्वोपचा
रैकैः ऊर्द्ध्वे दक्षकाद्ये तदधःस्थलपाशेन तदधोधनुरूपले तदधोगदाव्रीह्यग्रे तदधो बीजपूरं रदनोऽभ्युदयेऽरत्न
कुंभः इत्यायुधध्यानं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते करषडंगन्यासं कृत्वा जपं देवाय समर्प्य प्रण

वक्रतुण्डे कदंष्ट्राय क्लीं ह्रीं श्रीं गं गणपते वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा

मेत् केचित्तु गणपतये इति पदस्य चतुर्थी विहाय गणपते इति संबुध्यंतं पदं वदंति तदायं सप्तविंशत्यक्षरो
मंत्रो भवति अत्र यथोपदेशं जपादिकं कार्यमिति महागणपतिमंत्रः अथ त्रैलोक्यमोहनमंत्रः वक्रतुंडैक
दंष्ट्राय क्लीं ह्रीं श्रीं गं गणपते वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा इति त्रयस्त्रिंशदक्षरात्मकमंत्रेण प्राण
यामत्रयं कृत्वा शिरसि ॐ गं गणकाय ऋषये नमः मुखे गायत्र्याय छंदसे हृदये ॐ त्रैलोक्यमोहनाय गणप
तये देवतायै इति ऋष्यादिकं विन्यस्य ममाभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिर्वदेत् ततः वक्रतुंडैकदं
ष्ट्राय क्लीं ह्रीं श्रीं हृदयाय नमः गं गणपते शिरसे स्वाहा वरवरद शिखायै वषट् सर्वजनं कवचाय हुं मे व
शमानय नेत्राय वौषट् स्वाहा अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् अंगुष्ठादितलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगे
ष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा गेहेत्वे जलधावित्यादित्या महागणेशवत् इति ध्यात्वा जपं कृत्वा समर्प्य।
श्रीगुरुं देवं प्रणमेत् इति त्रैलोक्यमोहनगणेशः ४ अथ द्वादशाक्षरः शक्तिगणेशः ४ ह्रीं गं ह्रीं महागणपत
ये स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि गणकाय ऋषये नमः ४ मुखे निचृद्गायत्री छंदसे हृदये
श्रीशक्तिगणेशाय देवतायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः ४ इति कृतांजलिरुक्त्वा ह्रीं हृद

याय नमः गं शिरसे स्वाहा ह्रीं शिखायै वषट् महागणपतये कवचाय हुं स्वाहा नेत्राय वौषट् ममस्तमंत्रेणास्त्र
ाय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा मुक्ताभं वेदैर्यदीप्तिं शशिशकलधरं भालनेत्रं मनोज्ञं
हस्तांभोजैर्दधानं सरसिरुहदलस्तणीरमपाशं विशालं रवीपञ्चोरश्मितायाध्वननिरितलसद्बाहुपाणेश्रिया
याये नैवविन्यस्तदस्तं मणिगणमुकुटं संश्रयेनागवक्त्रं स्वाथः करमारभ्य वामाधः करपर्यंतं सरसिमादिध्या
ने० एवं ध्यात्वा जपं यथाशक्तिं कृत्वा देवाय समर्पयेत् इति हादशाक्षरः शक्तिगणेशः अथैकादशाक्षरः
शक्तिगणेशः ॐ ह्रीं गं ह्रीं वशमानय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा हादशाक्षरमंत्रोक्तान्न्यासा
दीन्विन्यस्य ॐ हृदयाय नमः ह्रीं गं ह्रीं शिरसे स्वाहा वशं शिखायै वषट् आनय कवचाय हुं स्वाहा नेत्राय वौ
षट् ममस्तमंत्रेणास्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेषु विन्यसेत्
ध्याने यथा वंधूकाभं त्रिनेत्रं शशधरशकलं भोगलोलं गणेशं नागास्यं धारयंतं गणसृणिवरदानितत्तदंकरागैः
शृंगरसंस्कृपोषामदनगरहमसंश्यामलांगणात यापिश्लिष्टं लिंगस्पृशाने विधूतकमलया भावयेद्देववंद्यां वा
मोहं करमारभ्य वामाधः करपर्यंतं मातृपध्याने इति ध्यात्वा जपं कृत्वा समर्पयेत् इत्येकादशाक्षरः शक्तिग

णेशमंत्रः ४ अथ हरिद्रागणेशः ॐ हूं गं ग्लौं हरिद्रागणपतये वर वरद सर्वजनहृदयं स्तंभय स्तंभय स्वाहा इति द्वात्रिं
शदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि मदनाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप् छंदसे हृदये हरिद्रागणपतये दे
वतायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा गां गीमित्यादिना ग्लां ग्लीमित्यादि।
नावा करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा स्थाने स्वर्णसमीरिते मणिमये सिंहासने संस्थितं पीतं पीनविभूषणा
वरलसन्माल्यादिसंशोभितं विघ्नं दंतिमुखं त्रिनेत्रलसितं हस्तैर्वरं तं भजे पाशं सव्यवरांकुवरं सृणियुतं कोपाख्य
मुद्राः भये वामोर्ध्वादिकरद्वये प्रायुद्धयं दंतोर्ध्वादिद्वयेः स्वद्वयमित्यादिगुणं — कोपमुद्रा मुखैः एवं संचिन्त्य जपं कृ
त्वा समर्पयेत् इति हरिद्रागणपतिमंत्रः अथ वक्रतुंडगणेशमंत्रः वक्रतुंडाय हुं इति षडक्षरमंत्रेण प्राणायाम
त्रयं कृत्वा शिरसि भार्गवाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप् छंदसे नमः हृदये वक्रतुंडाय देवतायै नमः ४ इति विन्य
स्य वं हृदयाय नमः क्रं शिरसे स्वाहा तुं शिखायै वषट् डां कवचाय हुं हुं नेत्राय वौषट् समस्तमंत्रेण अस्त्राय फट्
इति षडंगमंत्रान् अंगुष्ठादितलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा रम्भोद्भिवारुण
तरमणिप्रानसंशोभिकांतिं संविभ्राणं करकिसलये ४ पाशमप्यंकुशाद्यं साभीनीष्टं त्रिनयनयुतं वक्त्रमाल्यास्तु

कारम्भेभोज्येगोधस्तुरगतममं संस्मरेद्वक्रतुंडं वामाग्रेइंद्योगाये तदाधःस्थितोग्न्येऽस्माग्रुपध्यानं इति ध्या
त्वा यथाशक्तिजपं विधाय समर्पयेत्प्रणमेत् अत्रैके विघ्नमिति दीर्घं वदंति अत्र यथागुरूपदेशं जपादिकं कार्यं
इति वक्रतुंडगणेशमंत्रः ॥ अथ द्वितीयः षडक्षरो वक्रतुंडमंत्रः मेघोल्काय स्वाहा मूलमंत्रेण प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि भार्गवऋषये नमः मुखे विराट्छंदसे नमः हृदये वक्रतुंडाय देवतायै नम इति विन्यस्य ध
षड्भिर्मंत्रवर्णैः षडंगानि कुर्यात् ध्यानादिकं तु पूर्वोक्तमंत्रवदेव इति द्वितीयो वक्रतुंडमंत्रः अथापर्वणिको
मंत्रो द्वात्रिंशदक्षरः रायस्पोषस्य दयिता निधिदो रत्नधातुमान् रक्षोहणो वो बलगहनो वक्रतुंडाय हुं ऋषिध्या
नादिकं पूर्वोक्तषडक्षरवत् इत्याथर्वणिको मंत्रः अथोच्छिष्टगणेशमंत्रः हस्तिपिशाचिलिखे स्वाहा इति न
वाक्षरात्मकमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि कंकोलाय ऋषये नमः मुखे विराट्छंदसे नमः हृदये उच्छि
ष्टगणपतये देवतायै नमः इति विन्यस्य हस्ति हृदयाय नमः पिशाचि शिरसे स्वाहा लिखे शिखायै वषट्
स्वाहा कवचाय हुं समस्तेनास्त्रमाख्यातं पंचांगविधिरीरितः ध्यानं तु पूर्वोक्तवक्रतुंडषडक्षरमंत्रवत् अथा
स्यैव मंत्रस्य भेदाः ॐ क्रां क्रीं क्रूं क्रैं ह्रूं घे घे फट् स्वाहा इत्येकादशवर्णात्मको मंत्रः अस्य तु ऋष्यादिकं पूर्वो

कंको ध ४

मं. चं. ५

कं ध्यानादिकं वक्रतुंडवदुत्तरमंत्रवत् एकदंष्ट्राय हस्तिमुखाय लंबोदराय उच्छिष्टमहात्मने क्रों ह्रं ह्रीं ह्रीं घे घे स्वा
हाः इत्येकोनविंशद्वर्णात्मको मंत्रः ऋष्यादिध्यानादि वक्रतुंडवदुत्तरवत् ॐ नमो भगवते एकदंष्ट्राय हस्तिमुखाय
लंबोदराय उच्छिष्टाय महात्मने क्रों ह्रूं ह्रीं हूं घे घे स्वाहा अथ षट्त्रिंशद्वर्णात्मको मंत्रः ऋष्यादिकं पूर्ववत् षड्
बीजैरंगमीरितं ध्यानं तद्वदेवं कवक्रतुंडवदुत्तरमंत्रवदेव षड्बीजैरिति: क्रों हृदयं ह्रूं शिरः ह्रीं शिखा: हूं क
वचं घे नेत्रं घे अस्त्रं इत्युच्छिष्टगणेशमंत्राश्चत्वारः इति श्रीगोस्वामिजगन्निवासात्मजगोस्वामिनारायणभट्ट
विरचितायां मंत्रचंद्रिकायां प्रथमः प्रकाशः १ इति गणपतिमंत्रप्रकरणं अथ शक्तिमंत्राः तत्रादौ मातृका
सरस्वती अकारादिक्षकारांतएकपंचाशद्वर्णसमुदायो मंत्रः तेनैव प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋष
ये नमः मुखे गायत्र्यै छंदसे नमः हृदये श्रीमातृकासरस्वतीदेवतायै नमः गुह्ये हल्भ्यो बीजेभ्यो नमः पाद
योः स्वरेभ्यः शक्तिभ्यो नमः नाभौ व्यक्तये कीलकाय नमः मातृकान्यासे विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा
अं कं ५ खां हृदयाय नमः इं चं ५ ईं शिरसे स्वाहा उं टं ५ ऊं शिखायै वषट् एं तं ५ ऐं कवचाय हुं ओं पं ५ औं
नेत्राय वौषट् अं यं १० अः अस्त्राय फट् इति मंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि न्यसेत् अ

१

यथा ध्यानं वंद्यांद्वीवितशोभ्वसंत्रिनयनां पंचाशदर्णैः क्रमाद्यां मांगीं शरदिंदुकुंदरुचिरां वक्षोजभारानतां दानं
चातवलीं स्रधारमलसत्कुंभं च भंगुस्तकं विद्याएणां करपंकजैर्भगवतीं पद्मासनस्थां स्मरेत् दलाधःकरादिवा
माधःकरांतमाप्रुयथाध्यानं दानं वरं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं कृत्वा जपानंतरं कटषडंगन्यासं कृत्वा जपं स
मर्प्य प्रणमेत् इति मातृकासरस्वती अथ वाग्वादिनीमंत्रः वद वद वाग्वादिनि स्वाहा इति दशाक्षरमंत्रेण प्रा
णायामत्रयं कृत्वा शिरसि वगणगणाय ऋषये नमः मुखे विराट्छंदसे हृदि श्रीसरस्वतीदेवतायै गुह्ये हल्भ्यो
बीजेभ्यो नमः पादयोः स्वरेभ्यः शक्तिभ्यो नमः नाभौ व्यक्तये कीलकाय नम इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्ध्यर्थे
विनियोग इति कृतांजलिं कृत्वा ऐंकं ४ ऐं हृदयाय नमः इत्यादि भागवतमातृकोक्तं षडंगं कृत्वा यद्वा
ऐं वद ऋग्वेदहृदयाय नमः ऐं वद यजुर्वेदशिरसे स्वाहा ह्रूं वाक् सामवेदशिखायै वषट् ह्रैं वादिनि अथ
र्ववेदकवचाय हुं स्वाहा षडंगनेत्राय वौषट् ह्रः सममंत्रमुक्त्वा प्रणाल्याथ मीमांसाय मंत्रा हि निदृष्टसकल गा
थानाराशंसी अस्त्राय फट् इति करषडंगमंत्रानेण ह्यादितलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिष्वपि विन्यस्य ध्या
येत् यथा कुंदेंदुरुक्ममितनगरोजनगनेंद्रमौलिः शकलोत्तंसनीकरसरोजयुगेन विद्यां सविभ्रतीं कुचभरानमिता

मं॰
वे॰
१०

10

तांगायत्रिंवाग्देवतामवतनः मनन्तेविश्वे दक्षेलेखनी वामेपुस्तकं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंकृत्वा जपान्ते
नेवकरषडंगन्यासंकृत्वाजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिवाग्वादिनीमंत्रः ४ अथहंसवागीश्वरीमंत्रः ४ ह्रैं ह्रीं ऐं
क्लीं सौं सरस्वत्यैनमः इत्येकादशाक्षरोत्तरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिशक्तिऋषयेनमः मुखेगायत्री
छंदसे हृदि हंसवागीश्वर्यैदेवतायैनमः इतिविन्यस्य ममसर्वाभीष्टसिद्ध्यर्थेविनियोगः इतिकृतांजलिःकृत्वा
ऐंहृदयायनमः ऐंशिरसेस्वाहा ऐंशिखायैवषट् ऐंकवचायहुं ऐंनेत्रायवौषट् ऐंअस्त्रायफट् इतिषड्
गंन्यासंविधाय ब्रह्मरंध्रे सौं नमः भ्रूमध्ये क्लीं दक्षनेत्रे ऐं वामनेत्रे क्लीं दक्षकर्णे औं वामकर्णे सः दक्षनासायां
ऐंवामः नासायां सं मुखेस्पः लिंगेनं पादयोमः इतिविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा ध्यायेद्वाग्देवतां ताममलक
मलगौरमब्दं हंसादिरूढां कर्पूरलोदकुंदेंदुजलहरहसितभालसद्देहकांतिं पीयूषांशुर्द्दमौलिंसकलशशि
मुखीमंदहास्यामलास्यां विद्यावीणाक्षपोथीफलकलशजपवटीहस्तपद्मैर्द्दधानां वामास्पृष्टेयोगाघनदायथः
स्यैपारम्भे इत्यादिध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंकृत्वाजपान्तेनेवंपुनः करषडंगन्यासंकृत्वाजपंदे
व्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिहंसवागीश्वरीमंत्रः अथद्वितीयहंसवागीश्वरी॰ ऐंनमोभगवतिवदवदवाग्देवि। १०

स्वाहा इति षोडशवर्णात्मकमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्वोक्तहंसवागीश्वरीवदृष्यादिकं विन्यस्य ऐं हृद
याय नमः ऐं नमः शिरसे स्वाहा भगवति शिखायै वषट् वद वद कवचाय हुं वाग्दे विनेत्राय वौषट् स्वाहा अस्त्रा
य फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा कुंदेंदुहाभासितवसना शुक्लमाल्यानुलेपाभ्याख्याविद्या
मस्तकलशं वर्णमालां वहंती हस्तांभोजैः सितकमलगा घोतिवंद्या हंसमौलिर्भूत्यै नो स्तात्त्रिनयनयुक्तापीन
वक्षोजनम्रा दद्यादिष्टं करमारभ्य दत्ताथः कल्पयेत्नुमाशु ध्यानेनाख्याताख्याख्यानमुद्रा इति ध्यात्वा यथाश
क्ति जपेद् ध्येमर्प्य प्रणमेत् इति द्वितीयहंसवागीश्वरीमंत्रः अथ वाग्वादिन्या मंत्रहृदयं ऐं वाचस्पते अमृते प्लवः
प्लुः इति एकादशार्णमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि शक्तिऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे हृदि श्रीवागी
श्वर्यै देवतायै नमः इति ऋष्यादिकं विन्यस्य ऐं हृदयाय नमः वाचस्पते शिरसे स्वाहा अमृते शिखायै वषट्
प्लवः कवचाय हुं प्लुः अस्त्राय फट् इति विन्यस्य मूलेन करयोर्व्यापकं कृत्वा गुह्यादिकनिष्ठांतं पंचांगुलिषु हृदया
द्यंगानि हृदयाय नमः शिरसे स्वाहा इत्यादिजातियुक्तानि न्यस्य वंजैर्विन्यस्य हृदयादि पंचांगेष्वपि च वन्हिवि
न्यस्य ध्यायेत् यथा पद्मस्थाकमलमुखा तद्वत्कोघदला ब्राशाशिमुद्रावभालनेत्रा मुक्ताभांकुकविनता

मं॰ चं॰ ११

मुनीन्द्रसेव्यां वाग्देवीं भजत तत्त्वपाकवित्वसाध्वी वामोर्ध्वकरस्मारभ्य वामाधःकरांतमाप्रुपध्यानं इति ध्यात्वा यथाश
क्तिजपं विधाय जपानंतरं पुनः करांगन्यासं कृत्वा जपं देव्यै समर्प्य प्रणामेत् इति वाग्वादिन्या एको मंत्रः ॥ अथ द्वि।
तीयो मंत्रः ॥ वां ह्रूं स्वाहा इति स्वरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्वोक्तवाग्वादिनीदशाक्षरमंत्रवदृष्यादिकं विन्य
स्य वां हृदयाय नमः ॥ ह्रूं शिरः ॥ स्वां शिखा॰ वां कवचं ह्रूं नेत्रं॰ स्वां अस्त्रं इति नमः ॥ स्वाहेत्यादिना निपुक्ते षडस्या
दिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यायेत्॰ यथा मुक्ताहारलसत्तनुः शक्तिकलासंशोभिमस्तकवराया बामतः गुणावरत्न
कलशं बिभ्राणा वरहस्तांकरे ॥ पीनोत्तुंगकुचद्वयप्रविनमन्मध्या सिताङ्गस्थिता त्रैलोक्यप्रणतामरा भवतु नो वाचा
मधीशा श्रिये इत्युर्ध्वयुः करयो राग्युवामोर्ध्वयः करयोरस्त्वेभ्याभ्रुपध्यानं इति ध्यात्वा जपं यथाशक्ति विधाय
जपानंतरं करषडंगन्यासं विधाय जपं देव्यै समर्प्य प्रणामेत् केचित्त वाक्ह्रूंस्वां एवं मंत्रं वदंति अन्ये तु वाक्स्थाने
वाग्बीजं वदंति तदत्र यथा गुरूपदेशं जपादिकं कार्यमिति वाग्वादिन्या द्वितीयो मंत्रः ॥ अथ पारिजातसरस्वती
मंत्रः ॐ ह्रीं ह्सौं ह्रीं ॐ सरस्वत्यै नमः ॥ इत्येकादशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋषिध्यानजपादिकं श्वेताक
ह्रंसवागीश्वरीवत्कुर्यात् इति पारिजातसरस्वत्यां प्रथमस्मकोटीश्वरीमंत्रः कः सः वंऽलिकेसः कः इति समात ॥ ११

11

इमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा । शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछन्दसे । हृदये सप्तकोटीश्वरीदेवता
यै नमः इति विन्यस्य । वाचीमित्यादिना करषडंगन्यासं कृत्वा त्रिगुणवद्ध्यायेत् मालत्रेवसने यथाशक्तिजप
विधाय जपानंतरं पुनः करषडंगादिकं कृत्वा जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत् इति सप्तकोटीश्वरीमंत्रः अथान्यो वा
ग्वादिनीमंत्रः ऐं वद वद वाग्वादिनी ह्रीं क्लीं क्लिन्ने क्लेदिनी महाक्षोभं कुरु सौः ४ मोक्षं कुरु स्वाहा इत्येकोनत्रिंश
दक्षरात्मकमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्वोक्तवाग्वादिनीवत्सर्वं समाप्य विकल्पयेत् प्रणवादिवाग्वादिन्यन
एकोनचातरं मासादिकं वैन सयोदशाक्षरोः न्य ४ वालांतिमादि प्रणवांतः सप्ताक्षरोऽपरः मंत्रत्रयात्मको मंत्रः
अस्य प्रयत्नकप्रयोजनं त्वाश्री शिवार्चनचंद्रिकायामुक्तं इति वाग्वादिनीमंत्रः एवं संभूय चत्वारो मंत्रा वाग्वा
दिन्या अथ बालामंत्रः ऐं क्लीं सौः इत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि श्रीदक्षिणामूर्तये ऋषये नमः
मुखे पंक्तिछन्दसे नमः हृदि श्रीबालायै देवतायै नमः गुह्ये ऐं बीजाय पादयोः सौः शक्तये नाभौ क्लीं कील
काय नमः इति विन्यस्य मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा ऐं हृदयाय नमः क्लीं
शिरसे स्वाहा सौः ४ शिखायै वषट् ऐं कवचाय हुं क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् सौः ४ अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् गुह्यादि

४६३
४
६

मे॰
चं॰
१२

कनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्याद्यादिषडङ्गेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा भ्रमद्भ्रमरनीलाभः धम्मिलामलछवि
ष्णी ब्रह्मरंध्रस्फुरद्दिव्यमुक्तालेखाविराजिता मुक्तालेखालग्नरत्नतिलकांचितभालिका विस्फुरन्मुक्तावद्ध्य
चंद्रलेखाकिरीटिनी भ्रमद्भ्रमरनीलाभनयनत्रयराजिता सूर्यभास्वन्महारत्नकुंडलालंकृतांपरा मुक्ताकार
स्फुरन्मुक्ताहारभूषणभूषिता ग्रैवेयांगदपत्रालिस्फुरत्कांतिविराजिता गंगातरंगकल्हारशुभ्रांबरविभूषिता
श्रीवेंडवल्लीसदृशबाहुवल्लीविराजिता कंकणादिलसद्भूषामणिवर्यलसत्प्रभा प्रवाललतिकाकारपाणिपल्ल
वशोभिता वज्रवैडूर्यमुक्तालीमेखलाविमलप्रभा रक्तोत्पलदलाकारपादपद्मवशोभिता नतद्युमालासंका
शमुक्तामंजीरमंडिता वामेन पाणिनैकेन पुस्तकं चापरेण तु अभयं च प्रयच्छंती साधकाय वरानने अक्षमाला
वरदं दत पाणिद्वयेन तु दधती चिंतयेद्देवीं सर्वसौभाग्यवाक्प्रदां हीरकुंदेन्दुधवलां समप्रभां संस्मरेत् प्रिये
दक्षवामोर्ध्वादितनन्दयोः तमात्र ध्यानं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं कृत्वा यथा जपानंतरं पुनः करषडंगं कृत्वा
हृदौक गुह्यातिगुह्येति मंत्रेण जपं देव्यै समर्पयेत् देवतां च प्रणमेत् इति बालामंत्रः ४ अथ भैरवीमंत्रः ४ ह्स्रा
ह्स्क्लीं ह्स्रौं ४ इत्यनंतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि दक्षिणामूर्तिऋषये नमः मुखे पंक्तिश्छंदसे नमः ४ १२

हृदये श्रीत्रिपुरभैरवीदेवतायै नमः इति विन्यस्य ह्स्रैं ह्स्रीमित्यादिना करषडंगन्यासं कृत्वा त्रिपुरावद्ध्यायेत् अथ
वा हृदयस्यारुणांभोजकर्णिकामध्यसंस्थितां जपाकुसुमसंकाशारुणांबरविभूषणां स्मितयौवनमदामोद
त्रिनेत्रां चंद्रशेखरां विश्वसौंदर्यसर्वस्वजन्मसागररूपिणीं ब्रह्माब्जनेत्ररुद्रेशसदाशिवाख्यैर्मंडमंचके ४ मंडितांगी
महादेवीमुक्ताजपवटीधरां पुस्तकालंकृतकरांवरदाभयधारिणीं आनंदमधुरां देवीं मदाघूर्णितलोचनां
रक्तांगरागसुभगां ध्यायेत्त्रिपुरभैरवीं दत्ताद्यूर्ध्वयोराद्येन दाधःस्थयोरन्ये इत्याद्युक्तध्यानं इति ध्यात्वा यथाशक्तिज
पं विधाय जपानंतरं पुनः करषडंगन्यासं कृत्वा जपं देव्यै समर्पणमेत् अस्यैव मंत्रस्यान्ये बहवो भेदाः ४ संति वा
ग्भवादिबीजैस्सह पंचगध्यानादिकं वा स्थितं सर्वं मया त्यिनामदृ कृतायां शिवार्चनचंद्रिकायां द्रष्टव्यं ग्रंथबाहुल्य
भयादस्माभिरत्र न लिखितः इति भैरवीमंत्रः ४ अथ वाणेश्वरी ऐं ह्रीं क्लीं ब्लूं सः ४ इति पंचाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्र
यं विधाय शिरसि मदनाय ऋषये नमः ४ मुखे गायत्र्यायछंदसे नमः ४ हृदि वाणेश्वरीदेवतायै नमः इति विन्यस्य ऐं
हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा क्लीं शिखायै वषट् ब्लूं कवचाय हुं सः ४ नेत्राय वौषट् समस्तमंत्रेण अस्त्राय
फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा उद्य

मं॰ चं॰ १२

13

दिवाकराभासांनानालंकारभूषितां वंधूककुसुमाकारवस्त्रवसांगरागिणीं इक्षुकोदंडपुष्पेषुविराजितभुजद्वयां
इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपानंतरंपुनः करषडंगंकृत्वाजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिपंचाकोमेश्वरी
मंत्रः अथराजमातंगीमंत्रः ऐंह्रींश्रींॐनमोभगवतिश्रीमातंगेश्वरीसर्वजनमनोहरिसर्वमुखरंजिसर्वमुख
रंजनिसर्वराजवशंकरिसर्वस्त्रीपुरुषवशंकरिसर्वदुष्टमृगवशंकरिसर्वलोकममुकंमेवशमानयस्वाहा ३
त्यष्टाशीत्यक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिॐदक्षिणामूर्तिऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनसेन
मः हृदयेश्रीमातंगेश्वरीदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेविनियोगः इतिकृत्वाञ्जलिकृत्वाऐं
ह्रींश्रींॐनमोभगवतिश्रीमातंगेश्वरिसर्वजनमनोहरिहृदयायनमः सर्वमुखरंजिसर्वमुखरंजनिशिरसे
स्वाहा सर्वराजवशंकरीसर्वस्त्रीपुरुषवशंकरिशिखायैवषट् सर्वदुष्टमृगवशंकरिसर्वसत्ववशंकरीकवचाय
हुं सर्वलोकममुकंमेवशमानयनेत्रत्रयायवौषट् स्वाहाअस्त्रायफट् इतिषडंगमंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतंकरयो
विन्यस्यहृदयादिषडंगेष्वपिविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा अमृतोदधिमध्यस्थेगौरत्नद्वीपेमनोरमे स्वर्णप्राका
रसंवीतेमंडपेरत्ननिर्मिते कदंबविल्वकद्वारेकःन्यप्रतोपशोभितेवेदिमध्येसरवास्तीर्णेरत्नसिंहासनेशुभे १२

अष्टपत्रंमहापद्मंकेसराढ्यंसकर्णिकं तन्मध्येचत्रिकोणंस्यादष्टपत्रंततोवहिः पुनःषोडशपत्रंस्यात
द्वाग्रेस्याच्चतुर्दलं वेदास्रंसचतुर्द्वारंमंडलंप्रोक्तमुत्तमं तस्यमध्येसमासीनांश्यामवर्णांशुचिस्मितांकदंबा
मालाभरणांशिंजिताचसुरासवैः प्रलंबालकसंयुक्तांचंद्ररेखावतंसिकां ललाटेतिलकोपेतामीषत्स्मद।
सिताननांनानाकिंकिलेवदंतुमभरललाटफलकोज्वलां·वलीतरंगमध्यांसारोमराजिविराजितां सर्वाभर
णसंयुक्ताहारविभूषितां नानामणिगणोद्दंडकटिसूत्रैरलंकृतां वलयैरत्नखचितैःकर्ष्टैरत्नखचितैः
केयूरमणिभूषितैः नानामणिगणोद्भूषितांद्विभुजांवालामदाघूर्णितलोचनां आपीनमंडलाभोगसमुन्न
तपयोधरां प्रलंबकर्णाभरणांकर्णांतमविराजितां तमालनीलांतरुणींमधुमत्तांमतंगिनीं चतुःषष्टिक
लान्वपार्श्वस्थशुकसारिकां कोटिबालार्कसंकाशांजपाकुसुमसंनिभां एवंवापीनवर्णांवाध्यायेन्मातंगि
नीपरां इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपानंतरंपुनःषडंगंकृत्वागुह्यातिगुह्येतिमंत्रेणदेव्यैजपंसमर्प्य
देवींगुरुंचप्रणमेत् इतिराजमातंगीमंत्रः अथान्योराजमातंगीमंत्रः ऐंक्लींसौः ऐंक्लींश्रींॐनमोभगवति
श्रीमातंगेश्वरिसर्वजनमनोहरिसर्वमुखरंजनिक्लींह्रींश्रींसर्वराजवशंकरिसर्वस्त्रीपुरुषवशंकरिसर्वदु

सं. वं. १४

ष्टमृगवशंकरि सर्वसत्ववशंकरि सर्वलोकवशंकरि अमुकं मे वशमानय स्वाहा श्रीं ह्रीं ऐं सौः क्लीं ऐं इत्यष्टनव
त्यक्षरात्मकमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि दक्षिणामूर्तिऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि श्रीमा
तंगीश्वर्यै देवतायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः ह्ल्क्लां ऐं क्लीं श्रीं सर्वजनम
नोहरि हृदयाय नमः सर्वमुखरंजनि शिरसे स्वाहा गें क्लीं ह्रीं श्रीं सर्वराजवशंकरि शिखायै वषट् ३ सर्वस्त्री
पुरुषवशंकरि कवचाय हुं सर्वदुष्टमृगवशंकरि नेत्रत्रयाय वौषट् ३ सर्वसत्ववशंकरि अस्त्राय फट् इति ष
डंगं करयोर्हृदयादिषु विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यद्वा ह्रां ह्रीं इति षड्दीर्घभाजा कामबीजेन षडंगं कृत्वा ध्या
नं यथा अमृतमहोदधिमध्ये रत्नद्वीपे सकल्पद्रुमवने मणिमयमंडपमध्ये मणिमयसिंहासनेस्थां हें
मातंगीं मधुपानमुदितां माघूर्णमानेत्रां संस्विद्यद्वदनां कदंबकुसुमशोभासिमंडितालिकां वीणाशो
भिकरां सरक्तवसनामायक्षविद्याधरांकस्तूरीतिलकां शशांकमकुटां मकरस्वपत्रकृतिं श्यामीभोन्नतशो
भशोनविनयन्नध्यांशुकशपाम लांगैवैयोगदचारुहारसनां मंजीरसंशोभितां भक्तोपंवरदां समंमितदशासं
नर्पयंतीमुदा ध्यायेत्सर्वांगतं तथाखिलकलारूपं शुकं भावयेत् इति ध्यात्वा जपं विधाय पुनः करषडंगं कृ १४

स्वाजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिद्वितीयोमंत्रः अथतृतीयराजमातंगीमंत्रः प्रागुक्तताक्षाग्रीत्यैसर्वसत्ववशं
करीतिपदानंतरंसौराज्यलक्ष्मीप्रदेइतिसमादशाणिसंयोज्यसर्वलोकममकमित्यादिवदेदेवंपंचनवस्मृतरोभ
वति ऋष्यादिकंपूर्वोक्तं ग्रां ईंशिरसेइत्यादिषडंगमंत्रध्यानंतपूर्वोक्तमंत्रवत् इतितृतीय अथचतुर्थो
राजमातंगीमंत्रः ॐ ह्रींनमोब्रह्मश्रीराजितेराजपूजितेजयेविजयेगौरीगांधारीभुवनवशंकरीसर्वस्त्रीपुरुष
वशंकरिसमस्तदुष्टदुष्टेघेघेवावाह्रींस्वाहा इतिचतुःपंचाशदक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंविधायशिरसि अनायऋ
षयेनमः मुखेनिवृज्जायच्छंदसेनमः हृदिश्रीराजमातंगीदेवतायैनमः इतिऋष्यादिकंविन्यस्यह्रांह्रीं
इत्यादिषडंगंविधायध्यानंपूर्वोक्तमंत्रवत्कुर्यात् जपांतेपुनःषडंगंकृत्वा जपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिचतुर्थं
अथपंचमोमंत्रः तत्रपूर्वोक्तचतुःपंचाशदक्षरमंत्रस्यत्रिभुवनवशंकर्यंतेसर्वलोकवशंकरीतिपदंप्रोक्तासर्व
स्त्रीपुरुषेत्यादिस्वाहांतेवदेत् आदिप्रणवंह्रींकुर्यात् तेनैकाधिकषष्ट्यक्षरोमंत्रः मंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा
शिरसिदक्षिणामूर्तिऋषयेनमः मुखेनिवृज्जायच्छंदसेनमः हृदिश्रीगौरीदेवतायैनमः इतिऋष्यादि
विन्यस्यह्रींनमोब्रह्मश्रीराजितेराजपूजितेहृदयायनमः जयेविजयेगौरीगांधारिशिरसेस्वाहा त्रिभुवनवशं

मं॰ वं॰ १५ करिशिखायैवषट् सर्वस्त्रीपुरुषवशंकरिनेत्रायवौषट् सुमदुङदुयेयेवावाङ्क्लींस्वाहा अस्त्रायफट् इतिषडंगंक
रहृदयादिषुविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा अमलकलशशिराजन्मौलिरेवं दयाशांकुशारुचिरकराब्जावंधुजीवारु
णांगी अमरवनिकरवंद्यार्चितणाशोणलेपांशुककुसुमपुष्पास्पात्स्मपदेपार्वतीनः इतिध्यात्वायथाशक्तिजपं
विधायजपांतेपुनःकरषडंगंविधायसमर्प्यप्रणमेत् इतिपंचमीमंत्रः अथषष्ठोराजमातंगीमंत्रः ॐराजमु
खिराजाभिमुखिवशयमुखिवींह्रींश्रींक्लींदेवदेविमहादेविदेवाधिदेविसर्वजनस्यमुखंममवशंकुरुकुरुस्वाहा इ
तिसप्तचत्वारिंशदक्षरात्मकमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिॐदक्षिणामूर्तिऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंद
सेनमः हृदयेश्रीमातंगेश्वरीदेवतायैनमइतिऋष्यादिकंविन्यस्यॐराजमुखिराजाभिमुखिहृदयायनमः वश्य
मुखिह्रींश्रींक्लींशिरसेस्वाहा देविदेविशिखायैवषट् महादेविकवचायहुं देवाधिदेविनेत्रायवौषट् सर्वजन
स्यमुखंममवशंकुरुकुरुस्वाहा अस्त्रायफट् इतिकरहृदययोःषडंगंविधायपूर्ववध्यात्वाजपांतेपुनःषडंगंवि
धायजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इतिषष्ठोमंत्रः अथसप्तमः ह्लींनमोहिलिहिलिवदमातंगिनिस्वाहा इतिपंचद
शाक्षरेणप्राणायामत्रयंविधायऋषिध्यानषडंगादिपूर्ववत्कुर्यात् इतिसप्तमोमंत्रः अथाष्टमः ऐंनमःश्रीमातं १५

15

णि अमोघे सत्यवादिनि मम कर्णे अवतर अवतर सत्यं कथय कथय एह्येहि श्रीमातंग्यै नमः इति चत्वारिं
शदक्षरात्मकमंत्रेण त्रिः प्राणानायम्य ऋषिध्यानजपादि पूर्ववत्कुर्यात् इत्यष्टमः अथ नवमः ऐं ह्रीं श्रीं ऐं
क्लीं सौः क्लीं ह्रीं श्रीमातंगेश्वरि सर्ववशंकरि स्वाहा इति त्रयोविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि
दक्षिणामूर्तिऋषये नमः मुखे निचृद्गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीमातंगेश्वरीदेवतायै नमः इति विन्यस्य ऐं हृ
दयाय नमः क्लीं शिरसे स्वाहा सौः शिखायै वषट् ऐं कवचाय हुं क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् सौः अस्त्राय फट् इति कर
हृदयादौ विन्यस्य ध्यानादि सर्वं पूर्ववत् कुर्यात् इति नवमः अथ दशमो मंत्रः कामिनि रंजनि स्वाहा इति
षडक्षरेण मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि संमोहनाय ऋषये नमः मुखे निचृच्छंदसे नमः हृदि सर्वसंमोहि
नीदेवतायै नमः इति ऋष्यादि विधाय कामिनि हृद० रंजनि शिरः स्वाहा शिखा कामिनि कवचाय हुं रंजनि
नेत्रत्रयाय वौषट् स्वाहा अस्त्राय फट् इति करहृदयादौ विन्यस्य ध्या कुर्यात् यथा श्यामांगी वल्लकीं दोर्भ्यां वाद
यंती सुभूषणा चंद्रावतंसा विविधैर्गानैर्मोहयंती जगत् इति ध्यात्वा जपं समाप्य पुनः षडंगं कृत्वा जपं देव्यै स
मर्पयेत् अथैकादशो मंत्रः नमः उच्छिष्टचांडाली मातंगि सर्ववशंकरि स्वाहा इत्येकोनविंशत्यक्षरो मंत्रे

मं॰
चं॰
१६
16

णप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिसतंवुरवनारदायमशक्रयेनमः मुखेनिचृज्ञायत्रीछंदसेनमः हृदिश्रीमातं
गीश्वरीदेवतायैनमः ममाभीष्टसिद्धयेविनियोगः इत्युक्त्वा नमः हृदे॰ उच्छिष्टशिर॰ चंडालिशिखा॰ मातंगी
कवचायहुं सर्ववशंकरिनेत्रायवौषट् स्वाहा अस्त्रायफट् इतिषडंगंविन्यस्य ध्याने मातंगीनवयावकार्द्रचरणां
मोल्लासिकल्हारसंगुंकां वीणाल्लासिकारांसमुभतकेवामस्कामवलावर्णमेच्यांगींसितशंखकुंडलधरांबिंबा
धरांमस्मितनामाकीर्णालकवेणिमञ्जनयनांधाध्यायेत्कुंकुमश्यामलां इतिध्यात्वाजपांतेषडंगंकृत्वाजपंसमर्प्य
प्रणमेत् अस्यैवमंत्रस्यभेदानाह ऐंह्रींश्रीमित्यादिरेकः क्लींह्रींश्रीमित्यादिरन्यः क्लींमित्यादिरपरः तेषुप्र
थममंत्रस्यतुशिरसि सतंवुरवेनारदऋषयेनमः इतरेतियस्ययोर्मदनायऋषयेनमः षडंगध्यानादिसर्व
मेकोनविंशत्यक्षरमंत्रवद्बोध्यं इत्येकादशोमंत्रः अथद्वादशोमंत्रः ऐंक्लींसौः नमः उच्छिष्टचंडालिमातं
गिसर्ववशंकरिस्वाहासौः क्लींऐं इतिपंचविंशत्यक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिदक्षिणामूर्तिऋषये
नमः मुखेनिचृज्ञायत्रीछंदसेनमः हृदिश्रीभुवनेश्वरीदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममाभीष्टसिद्धयेविनियो
गः इतिकृतांजलिरुक्त्वा ऐंनमःहृदयायनमः क्लींउच्छिष्टशिरसेस्वाहा सौः चंडालिशिखायैवषट् ऐंमातं १६

श्ला=५

गिकवचायहुं क्लींसर्ववशंकरिनेत्रायवौषट् सौःस्वाहास्त्रायफट् इतिषडंगंविधायध्यायेत् यथा श्रंसेवेणी
कुसुमनिचयांचूलिकानीलचूडांमुक्ताभूषांस्फुटकुचनतांवल्लकीवादयंती माध्वीमत्तांमधुरवचनांश्यामलां
कोमलांगीमातंगीतेंसकलफलदांसंततंभावयामि इतिध्यात्वाजपांतेषडंगंकृत्वासमर्प्यप्रणमेत् इतिहाद
शः इतिश्रीगोस्वामिनगरिवासात्मजगोस्वामिजनार्दनभट्टविरचितायांमंत्रचंद्रिकायांद्वितीयः प्रकाशः अ
थभुवनेश्वरीमंत्राः ह्रींइत्येकाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः
हृदिश्रीभुवनेश्वर्यैदेवतायैनमः गुह्येहंबीजायनमः पादयोर्ईंशक्तयेनाभौरंकीलकायनमः इतिविन्यस्य म
मचतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थेविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वाह्रांह्रींमित्यादिनाषडंगंविधाय ध्यायेत् उद्यद्दि
न्महविरांशीतांशुकृतशेखरां पद्मासनांत्रिनेत्रांच पाशांकुशवराभयैः अलंकृतचतुर्बाहुंमंदस्मितलसन्मुखीं
कुचभारविनम्रांगलतांदेवींहृदिस्मरेत् वामोर्द्धकरादिवामाधःकरांतमायुधध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्ति
जपंविधायांतेकरषडंगंकृत्वा जपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इत्येकोमंत्रः अथद्वितीयः ऐंह्रींश्रींइतित्र्यक्षरमं
त्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वापूर्ववत् ऋष्यादीन्विन्यस्य ४ ऐंह्रांहृदयायनमः ऐंह्रींशिरसेस्वाहाह्रूंइत्यादिषड

वं=४

वामेऽत्र न मात्रं दति रा पक्षासित्याद्युपधाने
सव्यपादाम् = २ अयं विचारो ... चार्चन चान्द्रेकयोः
पाठः

दु वान्देवीन्ध्यायेद्धृदि म... हिं

मं. चं. १०

दीर्घभाजा षडंगं विधाय ध्यायेत् बंधूककांतिं त्रिनेत्रं नवतनुघोतिचंद्रार्द्ध मौलींदोर्भ्यां घृणीं विद्वियमणि भीरत्नपा त्वा
त्रवंतीं पद्मसंस्थां मुरुकुचयुगां स्मेरवक्त्रेन्दुबिंबां सं ध्यायेद्गुणस्तुति वराभीतिपूर्णां सदेव इति ध्यात्वा
[illegible] जपांते [illegible] करषडंगं विधाय जपं देव्यै समर्पयेत्प्रणमेत् इति द्वितीयः अथ तृतीयः ऐं ह्रीं
ऐं इति अनंतरं मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्ववत् ऋष्यादिकं विन्यस्य ऐं ह्रीं ऐं हृदयाय नमः ऐं ह्रीं ऐं शि
रसे स्वाहा इत्यादिकरहृदयादि षडंगं विधाय ध्यानं कुर्यात् अंभोदश्यामतिमूर्तिं त्रिनयन लसितां पीनवक्षोजन
म्राहस्ताभोजैर्वहंतीं वरदमरसिजे रत्नपाशाभये च नित्यारक्तां बुजस्था शिशिरकरलसत्सेखरां हारभूषां विश्वा
धीशा चिंतां त्रिनेत्रां हृदिकलये भास्वराम्भविकां तां दत्ता यः करमारभ्य वामाधः करपर्यंत मा पुष्पध्यानं इति
ध्यात्वा जपांते करषडंगं विधाय जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत् अथ चतुर्थो भुवनेश्वरी मंत्रः आं ह्रीं क्रों इति अनंत
रं मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्ववत् ऋष्यादि विन्यस्य ह्रीं ह्रीमित्यादिकरषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् अंकुशा
वरयुगाभयैकैर्विभ्रतीं कमलसंस्थितां परां प्रोद्यदर्कगणकांतिमनन्तं संस्मरेद्भुवनेश्वरीं हृदि दत्तोर्द्ध
धः करयोराद्यैर्वामकरमारभ्य इत्यायुधध्यानं ध्यात्वा जपांते ऋष्यादिकं विधाय जपं समर्प्य प्रणमेत् इति चतुर्थः १०

17

अथदुर्गामंत्राः ॐ ह्रीं दुं दुर्गायै नमः इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ॐ नारदऋषये नमः
मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि श्रीदुर्गायै देवतायै नमः इति ऋष्यादिविन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोग
इत्युक्त्वा ॐ ह्रीं दुर्गायै ह्रां हृदयाय नमः ॐ ह्रीं दुर्गायै ह्रीं शिरसे स्वाहा ॐ ह्रीं दुर्गायै ह्रूं शिखायै वषडित्या
दिना करषडंगन्यासं कृत्वा ध्यायेत् सिंहासनां मरकतद्युतिमिंदुचूडां शंखं त्रिशूलमरिकरतलैर्दधतीं शरासं बा।
णान् त्रिनेत्रलसितां भयदं त्वहं श्रीदुर्गां नमामि मणिभूषणभूषितांगी वामार्द्धेंदुयोग्यघनदाघपः स्मयोर
मे इत्याद्युपध्यानं कृत्वा जपं तेकरषडंगं कृत्वा जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत् इति दुर्गामंत्रः अथ महिषमर्दिनी
दुर्गामंत्रः महिषमर्दिनि स्वाहा इत्यष्टाक्षरेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि मार्कंडेयाय ऋषये नमः मुखे गाय
त्रीछंदसे नमः हृदये श्रीमहिषमर्दिन्यै देवतायै नमः इति विन्यस्य सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगस्तुक्त्वा महि
षमर्दिनि हुं फट् हृदयाय नमः महिषशत्रो शापय हुं फट् शिरसे स्वाहा महिषं हेषय परं हुं फट् शिखायै वष
ट् महिषं हन हन देवि हुं फट् कवचाय हुं महिषसूदनि हुं फट् अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रान् गुह्यादिक नि
क्षिप्तान् नेत्रवर्जं हृदयादिषु विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा गारुडोपलसंनिभां मणिमौलिकुंडलमंडितां नौ

मं. चं. १८

यू

मिभालविलोचनांमहिषोत्तमांगनिषेदुषीं शंखचक्रकृपाणखेटकबाणकार्मुकशूलकान् तर्जनीमपिवि
भ्रतीं निजबाहुभिः शशिशेखरां तर्जनीं तर्जनीमुद्रां दत्तोर्द्धयो शघेतदाघपस्थयोरन्येतदाघधःस्थयोरपरेत
तदाघस्थयादिनेत्रव्यापृतान् ध्यात्वाजपांतेषडंगविन्यस्यजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् तर्जन्येकाकिनीतर्जूशेषाः
स षट्समितास्तथः मुद्रेयंतर्जनी अथजपदुर्गामंत्रः ॐ दुर्गेदुर्गेरक्षिणिस्वाहा इति दशाक्षरमंत्रेणप्राणायाम
त्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदिश्रीजपदुर्गायैदेवतायैनमः इतिऋष्या
दिकंविन्यस्य ॐहृदयायनमः दुर्गेशिरसेस्वाहा दुर्गेशिखायैवषट् रक्षिणिकवचायहुं स्वाहा नेत्रायवौषट्
समस्तमंत्रेण अस्त्रायफट् इतिषडंगंविन्यस्यध्यायेत् जलदद्युतिसिंहकिरीटचक्रगदासिरुजः करपद्मैः द
धतीनयनत्रयपृक्तां सिंहगतां प्रणमेज्जयदुर्गां वामकत्रिशूलं वामोर्ध्वादिवामाधःकरांतं दक्षोर्ध्वादिदक्षाधोंतं
वायुधंध्यात्वायथाशक्तिजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् अथद्वितीयोजपदुर्गामंत्रः ॐ
नमोदुर्गेदुर्गेरक्षिणिस्वाहा इतिद्वादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वापूर्वोक्तऋष्यादि विन्यासविनियोग
मुक्ताॐनमोहृदयायनमः इत्यामंत्रपादैः षडंगंविन्यस्यपूर्ववद्ध्यानजपादिकंकुर्यात् सिंहासनंनामरक्तनमु १८

तिमित्यादि अथ तृतीयो जयदुर्गामंत्रः ॐ नमो भगवति ज्वालामालिनी गृध्रगणपरिवृते स्वाहा इति द्वाविंश
त्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि दीर्घतमसे ऋषये नमः मुखे ककुप्छंदसे नमः हृदि श्री जयदुर्गा
यै देवतायै नमः इति विन्यस्य ॐ नमो हृदयाय नमः इत्यादि मंत्रपदैः पंचांगं विन्यस्य नीलांभोधरकांतिमित्यादि
वत् माणध्यानं कृत्वा जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य समर्पयेत् प्रणमेत् इति तृतीयः अथ शूलिनिदुर्गामंत्रः ज्वल
ज्वल शूलिनि दुष्टग्रह हुं फट् स्वाहा इति पंचदशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि दीर्घतमसे ऋषये
नमः मुखे ककुप्छंदसे नमः हृदि श्री शूलिनिदुर्गादेवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा शूलिनि
दुर्गे देवसिद्धि प्रजिते नंदिनि रक्ष महायोगेश्वरि हुं फट् हृदयाय नमः शूलिनि वरदे देवसिद्धे इत्यादि शिरसे स्वा
हा शूलिनि विंध्यवासिनि देवसिद्धे इत्यादि शिखायै वषट् शूलिन्यसुरमर्दिनि देवसिद्धे इत्यादि कवचाय हुं शू
लिनि युद्धप्रिये त्रासय २ देवसिद्धे इत्यादि अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रान् अंगुष्ठादिकनिष्ठांतां स्वंगुलिषु नेत्र
वर्जं हृदयादिषु विन्यस्य ध्यायेत् नीलांभोधरकांतिमिंदुमकुटां सिंहाधिरूढां करैः शूलं बाणमसिं त्वरिं दर
राद्वाणसपाशान् शुभैः विश्राणामसिवेटपुकचतस्रभिः कन्याभिरारावृतां नानाभूषणभूषितां त्रिन

सं. वं. १९

19

यनांडगां भजे शूलिनीं इति ध्यानं करमालां च वामाथः करपर्यन्तमाद्युपं ध्यात्वा यथाशक्ति जपं नेत्रऋष्यादिकं
विन्यस्य जपं समर्प्य देव्यै प्रणमेत् इति शूलिनीनिर्णामंत्रः अथ नवदुर्गामंत्रः उत्तिष्ठ पुरुषि किं स्वपिषि भयं मे स
मुपस्थितं यदि शक्यमशक्यं वा तन्मे भगवति शमय स्वाहा इति सप्तविंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा
शिरसि आरण्यकाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप् छंदसे नमः हृदि श्रीनवदुर्गायै देवतायै नमः इति विन्यस्य
विनियोगमुक्त्वा उत्तिष्ठ पुरुषि हृदयाय नमः किं स्वपिषि शिरसे स्वाहा भयं मे समुपस्थितं शिखायै वषट्
यदि शक्यमशक्यं कवचाय हुं तन्मे भगवति नेत्राय वौषट् शमय स्वाहा अस्त्राय फडिति षडंगं कृत्वा हृद
यादिषु चान्यस्य ध्यायेत् यथा विद्युद्दामप्रभाभां कनकसरसिजे संस्थितां सत्रिनेत्रां हस्ताम्भोजैर्वहंतीमरिदरव
रदाभीति चक्रं क्रमेण स्वर्णाघकांतिवस्त्राशशिकलितलसद्रत्नचूडां प्रसन्नां पार्श्वे धत्तान्सगेंद्रां ह्यदिवनव
सतिं वा तु दुर्गां स्मरेद्दः दत्ताद्युर्द्धयोरा घेतदापपस्थ्योरत्यं इत्याद्युप ध्यात्वा जपं नेत्रऋष्यादिकं विन्यस्य सम
र्प्य प्रणमेत् इति नवदुर्गामंत्रः अथ लक्ष्मीमंत्रः श्रीमित्येकाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि भृ
गुऋषये नमः मुखे निवृच्छंदसे नमः हृदि श्रीदेवतायै नमः गुह्ये शं बीजाय नमः पादयोर्ईं शक्तये ना १९

ग्रैंरंकीलकायइतिविन्यस्य विनियोगंकृत्वाश्रांहृदयायनमः श्रींशिरसेस्वाहा श्रूंश्रैंश्रौंश्रः इतिषडंगंवि
न्यस्यध्यायेत् पद्मारूढानवकनकरुक्पद्मयुग्माभयेष्टप्रोद्यद्धस्ताहिमगिरिनिभैर्वेदसंख्यैरिभेंद्रैः स्नेला।
ल्लिमामृतभृतघटैःसिच्यमानांगयष्टिर्भूयाद्भूत्यैस्फविरमकुटादीमवस्त्राब्जनेत्रा दत्ताद्यर्द्धयोगाद्येनदायथः
स्थयोरस्येइतिध्यात्वाजपान्तेकरषडंगंविन्यस्यसमर्प्यप्रणमेत् इमेकरतरोलक्ष्मीमंत्रः ऐंह्रींश्रींक्लींइतिमं
त्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिभगवेऋषयेनमः मुखेनिचृदनुष्टुपछंदसेनमः हृदिश्रीकमलादेवता
यैनमइतिविन्यस्यश्रांश्रींमित्यादिनाषडंगंविधायध्यायेत् यथा माणिक्याभाहरगिरिनिभैःकुम्भैर्वैरैश्च
त्रिभिः पाथोप्रोद्यन्माणिमयघटैभोभिरासिच्यमाना श्रीभोजस्थावरस्मरासिजद्वंद्वकाभीसिद्धस्तालक्ष्मीःपापा
दमरनिकरैःसेवितांभ्रंबुजास्या दत्ताद्यर्द्धयोगाद्येनदाप्यथः स्थयोरस्येइतिध्यात्वाजपान्तेऋष्यादिकंविन्य
स्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इतिवसुरतरोलक्ष्मीमंत्रः श्रीयदशाक्षरःनमःकमलवासिन्यैस्वाहा इतिमंत्रेण
प्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिदत्तायऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदिश्रीकमलादेवतायैनमः इ
तिविन्यस्यविनियोगंकृत्वामूलमंत्रेकरयोर्व्यापकं दवैद्यहृदयायनमः ॐपद्मिन्यैशिरसेस्वाहाविस्वपत्न्यैशि

मं॰
चं॰
२०

20

त्वायै वषट् वरदायै कवचाय हुं कमलरूपायै अस्त्राय फट् इति करहृदयादौ पंचांगं विन्यस्य ध्यायेत् यथा त
डित्पुंजाभासा कमलयुगदानाभयकरा शशीरोचिद्दामा भुवनविवरं भासयन्तिया सरोजस्था कौवीभ्मणिस्रुक्
टमौलीजौ रुचिरा श्रियेभूयाल्लक्ष्मीकुचकलशभारानततनुः श्राभुथध्यानेस्र्वेत् जपांते ऋष्यादिके विन्यस्य
जपं समर्पयेत् अथ द्वादशाक्षरो महालक्ष्मीमंत्रः ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ह्सौः जगत्प्रसूत्यै नमः अनेन प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि श्रीमहालक्ष्मीदेवतायै नमः इति विन्यस्य
विनियोगमुक्त्वा ऐं ज्ञानाय हृदयाय नमः ह्रीं ऐश्वर्याय शिरसे स्वाहा श्रीं शक्त्यै शिखायै वषट् क्लीं बलाय
कवचाय हुं ह्सौः वीर्याय नेत्राय वौषट् जगत्प्रसूत्यै नमस्तेजसे अस्त्राय फट् इति षडंगं करादौ विन्यस्य ध्यायेत् य
था आदौ स्मरेत्सुधार्णवं सर्वतः प्रतिशोभितं मन्दान्दोलितकप्वरकदलीदलमंडितं अशोकपाटलानाग
केशविराजमानारामं मल्लिकायूथिकाकुंदमदयंतीसुगंधिकं पुंनागवल्लीनागवल्लीमाधवीदेवदारुभिः नमेरु
भिल्वंगैश्चवकुलैस्तिलकैस्तथा शोभितं कर्णिकारैश्च चंदनै रक्तचंदनैः चंपकैर्मातलुंगैश्च दाडिमी
नकुचैः शुभैः नालिकेरैश्च खर्जूरैः पूगैः करवकैर्वृतं मालतीकेतकीजातीपारंतीतुलसीवृतं नंद्यावर्तैर्द

२१

मनैकैः सर्वर्त्तुकुसुमोज्ज्वलं श्रमदैः पित्तुमदैश्च मंदारैरुपशोभितं विशिष्टैः पनसैरुच्चैश्चाखोटैः कुरवैर्गणैः
श्रीवेगपवनस्पृष्टसुमनोगंधमुज्ज्वलं महासरस्सु मध्येस्सरेकंजीमनोरमं भ्रमद्भ्रमरनीलाभिरलंकृतवततर्दि
शं केकिकेकारवाकीर्णलक्ष्मणसारसाह्वतं वरटाटंससंवाटंचक्रकारंडवोज्ज्वलं फुल्लैस्सरोजैः रम्यैः कह्ला
रैः केतकैरपि नीलेन्दीवरसंघैश्च सुगंधिकुसुमैर्वृतं सर्वर्त्तुशोभिकल्पद्रुवनमंडितमुज्ज्वलं स्फुलिंतेतरतक
क्ष्मेंद्रपरत्नकुट्टिम समुद्यदर्कसंदोहकिरणद्युतिभास्वरं हिमरश्मिकरव्रातसिक्तामृतसुशीतलं प्रोल्लसज्ज्व
लितस्वर्णप्राकारसुमनोरमं नानारत्नौघरचितं चतुर्द्वारसमावृतं नवरत्नमयप्रोद्यदरराट्टकशोभितं नूतनो
च्चमहारत्नैरचितोत्तुंगगोपुरं नभोगालितहेमोद्यद्ध्वजसमूहकं वैडूर्यादिमहारत्नरचितस्तंभराजितं सं
तप्तस्वर्णरचितगवाक्षशतसंकुलं हेमंदेहस्फुरद्दीपसद्रत्नसुमनोहरं नानाविधक्षौमवस्त्ररचिताभिश्चकाच
नैः मत्तवारचंद्रिकाप्रक्षपताकाभिरथावृतं शारदाकासुधारश्मिदुकूलरचितैः शुभैः विविधवसनोड्डतैर्वृतंवे
ष्टितैरपि काञ्चनोर्वीमणिव्रातकुट्टिमालंकृतंशुभं घनसाराऽगरुस्वच्छकस्तूरीकुंकुमैरपि नमालैद्रवजा
तैश्च सुगंधिभिरथैनरैः श्रामोदितचतुर्द्वारमंडपं प्रविवितयेत् ततः पारिजातस्य मूले सिंहासनं नवं नानार

मं॰
चं॰
२१

21

त्नगणाकीर्णे तत्र देवीं विचिंतयेत् बालभास्करसत्कांतिं शशिशेखरमंडितां मुक्ताहारोज्वलां रम्यां रत्नाकल्पविभू-
षितां हस्तांभोजैश्च विभ्राणां नूतनां शालिमंजरीं पद्मद्वयं कौस्तुभं वस्त्रस्मितानास्यसरोरुहां विकचोत्पलसंशोभि-
लोचनत्रयसंयुतां कणन्नूपुरसंफुल्लरक्तोत्पलपदद्वयां नितंबबिंबविलसद्रसनादाममंजुलां वालित्रयसद्दे-
हिमध्यप्रदेशसुशोभितां गंभीरावर्तरुचिरनाभिकूपमंडलमंडितां घनकर्दमसंलिप्तपीनोन्नतघनस्तनीं कुंभिकुं-
भोद्भवोद्योतमुक्तादामविराजितां लोमोत्तरासंगवतीं पुष्पदामसुभाषितां गलितस्वर्णस्वचितवैडूर्याद्यंग-
दोज्वलां कांचनोद्यत्पद्मरागमणिसंबद्धकंकणां नानाविधलसद्रत्नमुद्रिकालंकृतांगुलिकंबुकंठकलाग्रावां
स्वर्णग्रैवेयराजितां विचित्रनानालंकारालंकृतांगीं शुचिस्मितां उद्यदर्कप्रभाभास्वद्रत्नताटंकशोभितां कर्णपूरीन-
स्वर्णबद्धरत्नांकुरांशुभां प्रवालविलसत्कांतिरुचिराधरपल्लवां शिखरिशीलसद्दंष्ट्रादशनावलिशोभितां ति-
लोत्कनशरद्राकानाथबिंबशुभाननां पंचसायककोदंडविलासाधिकविल्लिकां विभ्राणां नासिकाग्रोयति-
लपुष्पोज्वलोचनां शीतांशुशकलाकाररुचिरालिकराजितां चनेसोगंधूमसंपन्नमृगनाभिविशेषकां म-
नाकुंचितस्निग्धनीलमंजुवलमूर्द्धजां पारिजातकुसुमगंधवाहिस्मसूर्द्धजांतमहाटकसन्नद्धनानारत्नो २१

यशोत्करा सौंदर्यभूमेरवधिंनेत्रसांजन्मभूमिकां विलासलक्ष्मीभवनंमहालक्ष्मीविचिंतयेत् वामयःकरमा
रभ्यदत्ताधःकरपर्यंतमापुपध्याने यथाशक्तिजपंतेषुनःकरषडंगंविधायजपंसमर्पणमेत् इतिद्वाद
शाक्षरोमहालक्ष्मीमंत्रः अथसप्तविंशत्यक्षरोलक्ष्मीमंत्रः ॐश्रींह्रींश्रींकमलेकमलालयेप्रसीदप्रसीदश्रीं।
ह्रींश्रींमहालक्ष्म्यैनमः इत्यनेनप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिदक्षप्रजापतयेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसे
हृदयेश्रीमहालक्ष्म्यैदेवतायैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुक्त्वा श्रींह्रींश्रींकमलेश्रींह्रींश्रींहृदयायनम श्रीं २
कमलालये ३ शिरसेस्वाहा ३ प्रसीद २ शिखायैवषट् प्रसीदकवचायहुं ३ महालक्ष्म्यै ३ अस्त्रायफट् इतिपंचां
गंकरहृदयादौविन्यस्यध्यायेत् यथा सिंदूरारक्तकांतिः सरसिजवसतिश्चारुलावण्यभूमिर्दृस्ताब्जैरथैपा
प्रसरसिजयुगलेदर्पणंसंवहंती दासीभिश्चाभिवीतामणिमयमकुटाहारसंमतकुंडलाढ्या कांचीभायति
तंवांगदलसितभुजंग्रियसेवाप्तलक्ष्मीः वामाधःकरमारभ्यदत्ताधःकरांतेदत्ताधस्तादारभ्यवाध्यात्वाय
थाशक्तिजपान्तेकरन्यासंकृत्वासमर्पणमेत् इति अथचतुर्दशाक्षरोमहालक्ष्मीमंत्रः ॐशुद्धवासमेनमो
महाश्रियैनमः इत्यनेनप्राणायामत्रयंकृत्वाद्वादशाक्षरलक्ष्मीमंत्रवदृष्यादिकंविन्यस्य गोहृदया शुद्धवास

मे॰ ८
वे॰
२२

सेशिरः नमो शिखायै महाश्रियै नमः अस्त्राय फट् इति पंचांगं करादौ विन्यस्यानन्तरोक्तध्यानादि सर्वं कुर्यात्
अथैकादशाक्षरो मंत्रः यों तों मों तभये श्रियै नमः इति मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि जमदग्नये ऋषये नमः
मुखे त्रिष्टुप्छन्दसे हृदि श्रीमहालक्ष्मीदेवतायै नमः इति विन्यस्य यों तों मों तभये नमः हृदयाय नमः यों तों
मों तभये स्वाहा शिरसे स्वाहा यों तों मों तभये वषट् शिखायै वषट् यों तों हुं कवचाय हुं श्रियै नेत्राय वौषट् श्री
नमः अस्त्राय फडिति षडंगं करहृदयादौ विन्यस्य शेषं ध्यानादि पूर्ववत्कुर्यात् अथ चतुर्दशाक्षरः पद्मप्रभे
पद्मसुंदरि पद्मबैं स्वाहा इति मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा पद्मप्रभे हृदयाय पद्मसुंदरि शिरः पद्मबैं शिखा
(या स्वाहा कवचं समस्तमंत्रेणास्त्राय फडिति पंचांगं विन्यस्य पूर्वोक्तैकादशवत् सर्वं कुर्यात् अथ त्रिशक्तिल
त्मीमंत्रः सप्तत्वसमाप्तित्रिश्रदामंत्रपवन्नेयः अथ साम्राज्यलक्ष्मीमंत्रः श्रीं सकलह्रीं श्रीं इति षडक्षरमंत्रे
प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि हरये ऋषये नमः मुखे गायत्रीछन्दसे नमः हृदि श्रीसाम्राज्यलक्ष्मीदेवतायै
नमः गुह्ये सकलह्रीं बीजाय नमः पादयोः श्रीं शक्तये नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा सकलह्रां हृद
याय नमः सकलह्रीं शिरः सकलह्रूं शिखायै सकलह्रैं कवचा सकलह्रौं नेत्राय वौषट् सकलह्रः अस्त्रा २२

पद्मप्रभे पद्मसुंदरि पद्मबैं स्वाहा

श्रीं सकल ह्रीं श्रीं

यफडिति षडंगं करहृदयादौ विन्यस्य ध्यायेत् अतसीपुष्पसंकाशं रत्नभूषणभूषितं शंखचक्रगदापद्म
शार्ङ्गबाणधरांकैः षड्भिः परां भ्रांदेवे शिवकरदाभयशोभितं वामाग्रूर्ध्वयोरायेन दायधः स्थयोरस्येन दाय
स्थयोरपरेन दायधस्थयोरिति रेइति ध्यात्वा जपं पानेत्र्यष्यादिविन्यस्य समर्पयेणामेत् अथ समार्पोलक्ष्मीमं
त्रः नमो ब्रह्मननये अनेन प्राणायामत्रयं कृत्वा नमः ध्यन् ब्रह्मननये शिरः नमः शिखायै ब्रह्मननयेकव
चे नमो नेत्रे ब्रह्मननयेस्त्रमिति विन्यस्य ध्यानादि पूर्ववैकेकातरलक्ष्मीमंत्रवत्कुर्यात् इति लक्ष्मीमंत्रः अथा
न्नपूर्णामंत्राः ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं नमो भगवति माहेश्वरि अन्नपूर्णे स्वाहा इति विंशत्यर्णो मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृ
त्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे त्रिष्टुप्छंदसे हृदि श्री अन्नपूर्णायै नमः गुह्ये ह्रीं बीजाय पादयोः श्रीं श
क्तये नाभौ क्लीं कीलकाय इति विन्यस्य समानसमस्तृद्धये जपे विनियोग इति कृताञ्जलिः कृत्वा ह्रां हृदयाय
नमः ह्रीं हुं मित्यादिषडंगं विधाय ध्यायेत् यथा तप्तकांचनसंकाशं बालेन्दुकृतशेखरी नवरत्नप्रभादीप्तमु
कुटां कुंकुमारुणां चित्रवस्त्रपरिधानां शफरांतीं त्रिलोचनां सुवर्णकलशाकारपीनोन्नतघनस्तनीं तुन्दल
मीशमनिशं हृष्टानंदमयीं परां मानंदमुखलोलाक्षीं मेखलाढ्यनितंबिनीं अन्नदाननिरतां नित्यं भूमिश्रीभ्यां न

मं॰
वं॰
२२

मस्कृतो अत्रदानरत्नामित्यनेनवामहस्तेपात्रंदक्षिणेदेवीं ध्यानवतीमिति नैयम् ध्यात्वाजपं तेकरन्यासं विधाय
जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत् इत्यन्नपूर्णामंत्रः वयंविद्याप्रणवादिवत्बीजरहिताशोडशार्णा मायाद्यानाराद्याथ
वामस्मातरीआत्तरी मायातारादिकावाष्टादशार्णाभवति न्यासादिपूर्ववत् ह्रां ह्रीमित्यादिषडंगं एवमस्याप्र
वविद्यायाश्चत्वारो भेदाभवंति अथान्नपूर्णायाअन्नप्रदाख्यमंत्रस्य विधिः अत्रमहान्नभैरवाधिपतयेममाभिप्र
दापयस्वाहा इतिद्वाविंशत्यक्षरमूलेन ऋषिः ब्राह्मणानायमम शिरसिब्रह्मणोऋषयेनमः मुखे अतिकृतिश्छंदसेन
मः हृदिभूश्रीभ्यांदेवतायैनमः इतिविन्यस्य ममधनधान्यसमृद्धये विनियोगः इतिकृतांजलिःकृत्वा मूलमंत्रा
भिरष्टधाः पादयोरंगुष्ठयोरन्नमह्रीं हृदयायनमः तर्जन्योरन्नंमेदेहि शिरसेस्वाहा मध्यमयोरन्नाधिपत
येशिखायैवषट् अनामिकयोर्ममान्नंप्रदापयकवचायहुं कनिष्ठिकयोःस्वाहा अस्त्रायफट् इतिनेत्रवर्जंह
दयादिष्वपिविन्यस्यध्यायेत् यथाक्षीराब्धौरत्नतोयवप्रकनकद्वीपमराद्धिमस्तुभेकल्पद्रुवनशोभितेमणिम
येसिंहासनस्थायिनः आसीनेवसयात्रियोयनसमृद्धानुसंसकजंत्रोमुहुर्भक्तायप्रविवितयेहिनमुवेधान्यान्न
संपन्नये इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंतेन्न्यासादिकंविन्यस्यसमर्प्यप्रणमेत् इत्यन्नपूर्णायाअन्नप्रदाख्योमंत्रः २१

इति श्रीगोस्वामिनगनिवासात्मजगोस्वामिजनार्दनकृतौ मंत्रचंद्रिकायां तृतीयः प्रकाशः अथाश्वारूढामंत्रः
ॐ प्लिं परमेश्वरि स्वाहा इति दशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे विराजे छंदसे
नमः हृदये अश्वारूढायै देवतायै नमः इति विन्यस्य वशार्थे विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा ॐ प्लिं हृदया
य नमः ॐ परमेश्वरि शिरसे स्वाहा ॐ स्वाहा शिखायै वषट् ॐ प्लिं कव ॐ परमेश्वरि ने ॐ स्वाहा अस्त्राय फट्
इति करषडंगं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा अश्वारूढा नवशाकिंशुकाभा भालनेत्रा वदा स्मापाशाबद्धा मदनविव
शां साध्यमाश्वानयंती दक्षेणाघत्कनकरचितां वेत्रयष्टिं दधाना वध्वा भांमनसेकलयेपीनवक्षोजनम्रा
इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादिविन्यस्य समर्घ्यप्रणमेत् अयं दशाक्षरो मंत्रः प्रणवादिरथवा भुवनेश्वर्यादिर्भवति
तदैकादशाक्षरो भवति क्रां क्रीं मित्यादिना षडंगविधिः ऋषिध्यानादिकं पूर्ववत् इति अश्वारूढामंत्रः अथ गौ
रीमंत्रः ह्रीं गौरि रुद्रदयिते योगेश्वरि हुं फट् स्वाहा इति षोडशाक्षरमंत्रमंत्रेणाद्रिः प्राणानायाम शिरसि ब्रह्मन ऋष
ये मुखे त्रिष्टुप् छंदसे नमः हृदि श्रीगौर्यै देवतायै नमः इति न्यस्य मम मनोऽभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलि
कृत्वा क्रां क्रीं इत्याद्यादि षडंगं विधाय ध्यायेत् हेमाभां विभ्रतीं दोर्भ्यां दर्पणं जननसाधने पाशांकुशौ समं वभूषांतां

मं॰ वं॰ २४ 24

गौरीं सर्वदा स्मरेत् वामाद्यूर्ध्वयोराद्येनदाद्यूर्ध्वयस्थयोरन्ये इति ध्यात्वा जपांते करषडंगं विधाय जपं समर्प्य प्रणमेत्
अथ पद्मामंत्रः ह्रीं पद्मावती स्वाहा इति सप्ताक्षरेण त्रिःप्राणायामः शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंद
से नमः हृदये श्रीपद्मावतीदेवतायै नमः गुह्ये श्रीं बीजाय नमः पादयोः स्वाहा शक्तये नमः इति विन्यस्य ह्रां ह्रीं
मित्यादिषडंगविधिः ध्यानं रक्तामलकरद्वंद्वामब्जस्थां कमलासनां वेदप्रकाश्योपविनयपतानानाकल्पोज्ज्वलां स्म
रेत् इति ध्यात्वा सर्वं कुर्यात् अथ जेष्ठालक्ष्मीमंत्रः ऐं ह्रीं श्रीं आद्यलक्ष्मिस्वयंभुवे ह्रीं जेष्ठायै नमः इति सप्तद
शाक्षरेण त्रिःप्राणायामः शिरसि सिद्धब्रह्मणे ऋषये मुखे त्रिष्टुप्छंदसे नमः हृदि जेष्ठालक्ष्म्यै देवतायै गुह्ये
श्रीं बीजाय पादयोः ह्रीं शक्तये इति विन्यस्य मूलविद्याक्षरैः पंचभिः ऐं ह्रीं श्रीं हृदयाय नमः आद्यलक्ष्मि शि
रसे स्वाहा स्वयंभुवे शिखायै ह्रीं कवचाय हुं जेष्ठायै नेत्राय नमः अस्त्राय फट् इति षडंगं विधाय ध्यायेत् पद्मा
सनस्थामरुणामरुणांबरधारिणीं कुंकुमतोदलिप्तांगीं शोभकलकमलेक्षणां मंदस्मितमुखीं नेत्रं कलशं वस
पात्रकं दधानामूर्ध्वबाहुभ्यां पाशमप्यंकुशं तथा इति ध्यात्वा वामाद्यूर्ध्वयोराद्यंतरापधःस्थयोरन्य इति ध्यात्वा
कलशमयाद्यं ततो जपांते ऋष्यादिदिकं विन्यस्य समर्प्य प्रणमेत् इति जेष्ठालक्ष्मीमंत्रः अथ त्रिपुटामंत्रः श्री २४

ह्रीं क्लीं इति अन्तरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि संमोहन भृगवे ऋषये नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृ
दये श्रीत्रिपुरादेवतायै नमः इति विन्यस्य श्रीं ह्रीं क्लीं इति हृदि शिरो वर्मके वलैः षडंगं विधाय ध्यायेत् यथा हेमाभो
पारिजातद्रुमरुचिरवने मंडपे स्वर्णभूमौ रत्नोद्यत्कुट्टिमे पीठलसदरुणसरोजारूसिंहासनेन्द्रे षट्कोणस्थां स्मरेदं
कुमलयुगगुणानंकुशं चापबाणौ विभ्राणां गौरदेहामणिमयमकुटां चारुभूषाचितांगां हृतीभिश्चामरादर्शस
मुद्गकरंडकान् तांबूलं चैव दंतीभिरावृतां परितः शुभां इति ध्यात्वावाहनपाद्यार्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य
प्रणमेत् इति त्रिपुरामंत्रः ॥

25

२५

अथशिवदूतीमंत्रः ह्रींशिवदूत्यैनमः इतिसप्तार्णेवमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिरुद्रायऋषयेनमः मुखेगा
यत्रीछंदसेनमः हृदिश्रीशिवदूतीनित्यायैदेवतायै गुह्येह्रींबीजायनमः पादयोर्नमः शक्तयेनमः नाभौशिवदू
त्यैकीलकायनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुक्त्वा ह्रांह्रीमित्यादिनाषडंगंविधायध्यायेत् निराकालमप्याकृदिवाक
रसमप्रभां नवरत्नकिरीटांचत्रीक्षणामरुणांबरां नानालंकरणसंभिन्नदेहकांतिविराजितां शुचिस्मितामष्टभुजांस्तू
यमानांमहर्षिभिः पाशांखेटंगदांरत्नचषकंवामबाहुभिः दक्षिणैरंकुशंखड्गंकुठारंकमलंतथा दधानांसाधकाभी
ष्टदानोद्यमसमन्वितां इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पणमेत् इतिशिवदूतीनित्यामंत्रः अथ
त्वरितानित्यामंत्रः ॐह्रींहुंखेचछेक्षःस्त्रींहुंक्षेंह्रींफट् इतिद्वादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसि अर्जुनायऋ
षयेनमः मुखेविराजेछंदसेनमः हृदयेश्रीत्वरितानित्यायैदेवतायै गुह्येहुंबीजायपादयोः ह्रींशक्तये इतिवि
न्यस्यकृतांजलिर्विनियोगमुक्त्वा खेचछेहृदः क्षःशिरः स्त्रींशिखास्त्रींहुंकवचायहुं क्षेंनेत्राय ह्रींफट् अ
स्त्रायफट् इतिषडंगंविधायध्यानं लसच्छ्यामतनुंरक्तपंकजायपदांबुजां ताटंकांगदविद्योतिरसनानूपुरान्वितैः
विप्रक्षत्रियविट्शूद्रजातिभिर्भीमविग्रहैः द्विद्विक्रमादष्टनागैः कल्पितोद्यद्विभूषणां शेषस्थवासुकिर्विश्रोतक्ष।

मं: वं: २९

26

कर्कोटकोऽनन्तपो वेशेषाय्यमहापद्मोऽनन्तयौ कुलिकशंखयोन्तयौं स्रष्टौ शंखपः शंखपालः पत्ववांतकसंवीतांशि
खिपिञ्छकृतैः शुभैः चलैर्पिर्भूषितभुजंगमाणिक्यमुकुटोज्वलां वर्हिवर्हकृतापीडांतच्छ्रांतनयनाकिनीं गुंजाफ
लनमहारविलसत्कुचमंडलां त्रिनेत्रांचारुवदनांमंदस्मितमुखांबुजां वराभयकरांगरुडद्वयीमुकुटशोभितां तनुम
ध्यलतामुघटस्थूलस्तनयुक्तांगमे अरुणायतसन्नेत्रांसशोणाधरपल्लवां विलासमंदिरां देवीं नरुणीं संस्मरेत्सुधीः
इतिध्यात्वा जपांतेकरषडंगंकृत्वासमर्प्यप्रणमेत् इतित्वरितानित्यामंत्रः अथत्रिकंठकीमंत्रः हूंखेतउतिख्यहर
मंत्रेण प्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिअर्जुनायऋषये मुखेविराट्छंदसे हृदि श्रीत्रिकंठकीदेवतायै इतिवि
न्यस्यहिरण्यामंत्रहवैः षडंगंविधाय ध्यायेत् यथा नाभेर्नालरुचामयोरुणरुचिंकंदात्समाभाननांचंद्रालंविभ
रानैर्नैर्युगमितैर्दंष्ट्रोत्कटैभीषणां दीपद्वंद्वदृशादिहस्वकमलांवेष्टात्तसद्धेखरां मुग्धपाललिलोचनांभयहरां दे
वीसदाभावयेत् युगमितैश्चतुर्भिः दरः शंखः चरिश्चक्रं वामाधूर्ध्वयोः शंखचक्रे अन्ययोरन्यत् इतिध्यात्वाय
थाशक्तिजपांतेअर्घ्यादिविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतित्रिकंटकीमंत्रः अथवशगत्रिकंटकीमंत्रः खेस्त्रीं हेउतिम
तरंमंत्रेण प्राणायामत्रयंकृत्वा हिरण्यकमंत्राणैः षडंगंकृत्वाध्यानादिसर्वंपूर्ववत्कुर्यात् अथवैसख्यामंत्रः अंके

वटतपयेषं इत्यष्टात्तरमंत्रेणाञ्चिःप्राणानायम्य शिरसिनारदायऋषये: मुखेत्रुष्टु: हृदयेश्रीवैसखैदेवता: २
तिविनियोगमूत्का ॐअकचहृदयायनम: ॐकचटशिरसे ॐचटतशिखा ॐटतपकव ॐतपनेत्र ॐपयश
अस्त्रायफडितिषडंगंविधाय ध्यानं शोणपद्मप्रतीकाशंमुक्तमूर्द्धजलविनीवलत्कांचनसंभूत[illegible]कुंडलोज्वलशा
लिनीस्वर्णरत्नसमुद्भद्रकिरीटसूत्रधारिणी शरच्चंद्रकलारूणेनेत्रैस्त्रिभिश्चारुविभूषितां बंधूकदंतवसनाशिरी
षप्रभनासिकांकंबुग्रीवांविशालाक्षींसूर्यकोटिसमप्रभां वत्तर्भुजांविवसनोन्नतपयोधरां दक्षिणाइंगणनिर्मि
श्रीपैरणासिद्धसूत्रकांसिद्धसूत्रजपमालाविभ्रतींवामहस्ताभ्यांमभीतिवरदायिनीं ध्यानमुखनागानासौदश[illegible]गुल्फा
स्वयालिंकां गोत्रिणरत्नस्तंभवमध्यगालंवासेस्थितां किमप्रसीतिवचनंव्याहरंतीमहुर्मुहु: पंचाननेश्वर:संस्थिति
शीलंतीस्ववाहने इतिध्यात्वायथाशक्तिजपान्तेरक्षादिविन्यजपेसर्पप्रणामेत् इतिवैसख्यामंत्र: ॐमहामायायैन
म: ॐवैसखैनम: इतिवैसख्याअष्टात्तरपंचवंतरमंत्रयो: ऋषिध्यानादिपूर्ववद्वोध्यं अथबगलामुखीमंत्र: ॐबग
लामुखीसर्वदुष्टानांवाचंमुखंपदंस्तंभयजिह्वांकीलयबुद्धिंविनाशयह्लींॐस्वाहा इतिषट्त्रिंशदक्षरमंत्रेणप्राणा
यामत्रयंकृत्वा शिरसिनारायणाऋषयेनम: मुखेत्रिष्टुप्छंदसेनम: हृदयेश्रीबगलामुख्यैदेवतायैनम: गुह्ये

मं
चं
२७
27

ह्लींबीजाय नमः पादयोः स्वाहाशक्तये नमः इति विन्यस्य कृतांजलिर्विनियोगमुक्त्वा ओं ह्लीं हृदयाय नमः बगलामुखि
शिरसे स्वाहा सर्वदुष्टानां शिखायै वषट् वाचं मुखं पदं स्तंभय कवचाय हुं जिह्वां कीलय नेत्राय वौः बुद्धिं विनाशय अ
स्त्राय फट् इति करहृदयादौ षडंगविन्यस्य ध्यायेत् गंभीरां च मदोन्मत्तां तप्तकांचनसंनिभां चतुर्भुजां त्रिनयनां क
मलासनसंस्थितां मुद्गरं दक्षिणे पाशं वामे जिह्वां च वज्रकं पीतांबरधरां सांद्रवृत्तपीनपयोधरां हेमकुंडलभूषां
च पीतचंद्रार्द्धशेखरां पीतभूषणभूषां च स्वर्णसिंहासनस्थितां दक्षिणाधरोत्तरयोर्मुद्गरपाशौ वामाधरोत्तरयोर्जि
ह्वावज्रौ जिह्वा साधकविपक्षजनस्य इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं तेनाप्यादिविन्यस्य जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत्
इति बगलामुखीमंत्रः अथ छिन्नमस्तामंत्रः श्रीं ह्लीं हूं ऐं वज्रवैरोचनीये हूं हूं फट् स्वाहा इति षोडशाक्षरमंत्रेण प्रा
णायामत्रयं कृत्वा ओं वज्रवैरोचनीये हूं हूं फट् स्वाहा इति त्रयोदशाक्षरमंत्रेण वा प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि भैरवऋष
ये नमः मुखे सम्राट् छंदसे हृदये छिन्नमस्तकायै देवतायै नमः इति विन्यस्य ओं आं खड्गाय हृदयाय नमः इत्यंगु
ष्ठाभ्यां कनिष्ठिकयोर्न्यसेत् ओं ईं सुखड्गाय शिरसे स्वाहा इति तर्जनीभ्यामनामिकयोर्न्यसेत् ओं ऊं वज्राय शिखायै
वषट् इति मध्यमाभ्यां मध्यमयोरेव न्यसेत् ओं ऐं पाशाय कवचाय हुं इत्यनामिकाभ्यां तर्जन्योर्न्यसेत् ओं औं अंकु

ऋॠऌॡएऐओऔअंअः अस्त्रयफट्यहूंहूं अस्त्रायफट् इति कनिष्टिकाभ्यां संपुटयोर्न्यसेदेवं हृदयादि पंचांगेषु नेत्र
रहितेषु न्यसेत् अथ ध्यानं तत्र सकलं निष्कलं कलातीतमिति त्रिविधं सकलं यथा स्वनाभौ नीरजं ध्यायेत्क्षुद्रं विकसि
तं सितं तत्पद्मकोशमध्ये तु मंडलं चंडरोचिषः जपाकुसुमसंकाशं रक्तबंधूकसन्निभं रजः सत्वतमोरेखायोनिमंडलसु
ज्वलं तस्य मध्ये तु तां देवीं सूर्यकोटिसमप्रभां खड्गछिन्नकरे वामे धारयंतीं स्वमस्तकं प्रसारितमुखीं भीमां लेलिहाना
ग्रजिह्विकां पिबंतीं रौधिरीं धारां निजकंठसमुद्भवां विकीर्णकेशपाशां च नानापुष्पसमन्वितां दक्षिणे च करे कर्त्रीं मुंडमा
लाविभूषितां दिगंबरां महाघोरां प्रत्यालीढपदस्थितां अस्थिमालाधरां देवीं नागयज्ञोपवीतिनीं षोडशवर्षदेशी
यां पीनोत्तुंगकुचद्वयां रतिकामोपरिस्थितां केचिद्ध्यायंति मंत्रिणः विपरीतरतस्थौ तु ध्यायेद्रतिमनोभवौ वर्णिनीं
डाकिनीं चैव वामदक्षिणपार्श्वयोः दक्षिणे वर्णिनीं ध्यायेत् वामपार्श्वे च डाकिनीं वर्णिनीं लोहितां सौम्यां मुक्तकेशीं
दिगंबरां कपालकर्त्रिकाहस्तां वामदक्षिणयोगतः देवीकंठोच्छलद्रक्तधारापानं प्रकुर्वतीं अस्थिमालाधरां
देवीं नागयज्ञोपवीतिनीं डाकिनीं वामपार्श्वे च कल्पांतज्वलनोपमां विद्युज्जटां त्रिनयनां दंतपंक्तिबलाकिनीं
दंष्ट्राकरालवदनां पीनोत्तुंगकुचद्वयां महादेवीं मुक्तकेशीं महाघोरां दिगंबरां लेलिहानमहाजिह्वां मुंडमाला

विभूषितां कपालकर्त्रिकाहस्तां वामदक्षिणयोगतः देवीं गलोच्छलद्रक्तधारापानं प्रकुर्वतीं करस्थरक्तकपालेन भीष
णेनातिभीषणां भ्राम्यन्तीं निषेवमाणां तां ध्यायेद्देवीं विचक्षणः प्रत्यालीढपदस्थितां रतिकामयोर्निर्भरयंत्रणाभिप्रा
येण संकुचितचरणाभ्यां स्थितामित्यर्थः अथ निष्कलध्याने स्वनाभौ नीरजं शुभ्रं भानुमंडलमध्यस्थितं योनिचक्रसा
माशुक्लारुणाञ्चितशुभ्रशुभ्रे तन्मध्ये महादेवीं चिंतयेत्तत्स्वरूपिणीं प्रदीपकलिकाकारामद्वितीयरूपां स्थितां क
रकच्छपिकाशुक्लां बद्धपद्मासनस्थितां योनिमुद्रासमाशुक्लां हृदयस्थितलोचनां पीनवक्षोजयुगलां ध्यानं वा।
निष्कलं स्मरेत् एतन्नृतस्यास्तां ध्यानं ध्येयं अथ परतिध्येयं कलावतीध्यानं यथा अंतरे स्वशरीरस्य नाभिनीरजसंग
तां निर्लेपां निर्गुणां सौम्यां बालचंद्रप्रभामिव समाधिमात्रगम्यां चतुर्णामलप्रवेष्टितां कलातीतां गुणातीतां मुक्ति
मार्गप्रदायिनीं एवं ध्यात्वा यथाशक्तिजपं तेन ऋष्यादिविन्यासमर्पणमेत् इति छिन्नमस्तामंत्रः इति स्वामिज
नार्दनभट्टकृतायां मंत्रचंद्रिकायां चतुर्थप्रकाशः अथोग्रतारामंत्रः ह्रीं त्रीं हूं फट् ॐ इति पंचाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीउग्रतारायै देवतायै गुह्ये हूं बीजाय नमः
इति विन्यस्य ह्रां ह्रीं इत्यादिना षडंगं विधाय ध्यायेत् प्रत्यालीढपदार्पितांघ्रिशवहृद्घोराट्टहासां परां खड्गेन्दीव

रकारांगिरवर्वरभुजाहूंकारबीजोद्भवा खर्वानीलविशालपिंगलजटाजूटोग्रनागैर्युता जाड्यंन्यस्यकपालकेत्रि
जगतांहंत्युग्रतारास्वयं प्रत्यालीढपदाशवहृदयनिर्भरयंज्ञाणिभिप्रायेणसंकुचितचरणाउर्द्धादिदत्तकर यो
रायेनदादिवामयोरन्येत्यापुष्पंध्यात्वा जपांतेऽर्घ्यादिकंविन्यस्यजपंदेव्यैसमर्प्यप्रणमेत् इत्युग्रतारामंत्रः
अथदक्षिणकालीमंत्रः क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींदक्षिणकालिकेक्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींस्वाहा इतिद्वाविंशत्यक्ष
रेणमंत्रेणैषि: प्राणानायाम्य शिरसिभैरवायऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदयेश्रीदक्षिणकालिकायै
देवतायैनमः गुह्येहूंबीजायनमः पादयोः ह्रींशक्तयेनमः इतिविन्यस्यममाभीष्टसिद्ध्यर्थेविनियोगाइति
कृतांजलिर्भूत्वा क्रांक्रीमित्यादिषड्दीर्घभाजाषडंगंविधायध्यायेत् करालवदनांघोरांमुक्तकेशींचतुर्भुजां
कालिकांदक्षिणांदिव्यांमुंडमालाविभूषणां सद्यःछिन्नशिरःखड्गवामोर्द्ध्वकराबुजां अभयंवरदंचैवदक्षि।
णाधोर्द्ध्वपाणिकां महामेघप्रभांश्यामांतथैवचदिगंबरां कंठावसक्तमुंडालीगलद्रुधिरचर्चितां कर्णावतंसता
नीतशवयुग्मविराजितां घोरदंष्ट्राकरालास्यांपीनोन्नतपयोधरां शवानांकरसंघातैः कृतकांचीहसन्मुखीं
सृक्कद्वयगलद्रक्तधाराविस्फुरिताननां घोररूपांमहारौद्रींश्मशानालयवासिनीं दंतुरांदक्षिणव्यापिमुक्तल

मं· वं· २९

२९

वकवोवयाशवद्रूपमहादेवापदयोपरिसंस्थितांशिवाभिर्वारद्रूपाभिश्चतुर्दिक्षु समन्वितां महाकालसमाप्रकांश्चा
वोरस्मिरतान्वितां सावप्रसन्नवदनां स्मेराननसरोरुहां एवं संचिन्तयेत्कालीं स्मशानालयवासिनीं इति ध्यात्वा जपा
न्ते ऋष्यादिविन्यस्य जपं देव्यै समर्प्य देवतामुत्तरूपां प्रणमेत् इति दक्षिणाकालीमंत्रः अथ धूमावतीमंत्रः धूं धूं धूमा
वती स्वाहा इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि पिप्पलादऋषये नमः मुखे निवृच्छन्दसे नमः हृ
दि श्रीधूमावत्यै देवतायै इति विन्यस्य धां धीमित्याद्युपदीर्घभाजा षडंगं करहृदयादौ विन्यस्य ध्यायेत् यथा वि
वर्णां चंचलाकृष्णादीर्घा च मलिनांबरा विमुक्तकुंतला रूक्षा विधवा विरलद्विजा काकध्वजरथारूढा विलंबितपयो
धरा सूर्पहस्तातिरूक्षा लीधृतहस्ता वरान्विता प्रवृद्धघोणा तु भृशं कुटिला कुटिलेक्षणा क्षुत्पिपासार्दिता नित्यं
भयदा कलहास्पदा इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देव्यै समर्प्य प्रणमेत् इति धूमावतीमंत्रः
अथ भद्रकालीमंत्रः ह्रौं कालि महाकालि किलि किलि फट् स्वाहा इति चतुर्दशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा।
ऋष्यादिकमस्य नास्ति ह्रौं हृदि कालि शिरसि महाकालि शिखा किलि किलि कवचाय हुं फट् नेत्रत्रयाय वौषट् स्वाहा
अस्त्राय फट् इति षडंगं करहृदयादौ विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा तत्ताम्रकोटराक्षीमषिमलिनमुखी मुक्तकेशी रु

दंतीनादं त्वमावदंती जगदखिलमिदं ग्रासमेकं करोमि हस्ताभ्यं धारयंती ज्वलदनलशिखासंनिभं पाशमुग्रं दंतै
र्जंबूफलाभैः परिहरतु भयं भद्रकाली इति ध्यात्वा जपं विधाय करषडंगन्यासं कृत्वा जपं समर्प्य प्रणमेत् इ
ति भद्रकालीमंत्रः अथ महाकालीमंत्रः ॐ शें शें क्रें क्रें पशून् गृहाण हूं फट् स्वाहा इति चतुर्दशाक्षरमंत्रेण प्राणा
यामत्रयं कृत्वा न्यासं षडंगीन ऋष्यादिनात्र किंचिद्विचारणा ध्यानं यथा पंचवक्त्रां महारौद्रीं प्रतिवक्त्रं त्रिलोच
नां शक्तिशूलधनुर्बाणखेटखड्गवराभयान् दधानां दशभुजैर्देवीं विप्राणां भोगिभूषणां इति ध्यात्वा जपं समर्प्य
प्रणमेत् अथ उच्छिष्टचांडालिनीमंत्रः सप्तचीतिद्वितीयं नाम ॐ उच्छिष्टचांडालिनी सुमुखि देवि महापिशाचिनि ह्रीं
ठः ठः ठः इति विंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ध्यायेत् ऋष्यादि नास्ति यथा शवोपरि समासीनां रक्तांब
रपरिच्छदां रक्तालंकारसंयुक्तां गुंजाहारविराजितां रक्तां घोरशवर्षा वपीनोन्नतघनस्तनीं कपालकर्तृकाह
स्तां पुगमक्ष्यानिरूपिणीं वामदक्षिणयोगेन ध्यायेत्मंत्रविदुत्तमः उच्छिष्टेन बलिं दद्यात् जपेत् तन्मानसः उच्छिष्टे
नैव कर्तव्यो जपो यस्याः सिद्धिमिच्छता उच्छिष्टजपमालस्यमायंते सर्वसिद्धयः ततो जपं समर्प्य प्रणमेत् अथ
सिद्धवक्त्रामंत्रः ॐ यं महाकृत्याङ्ग्रीमहायोगिनि गौरि भयंकरी हूं इति षोडशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शि

मं॰
चं॰
३॰
30

इत्यस्य गिरिशेश्वरऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये महाकृत्यायै देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा
ह्रां ह्रां महायोगिनि गोविरिद्व फट् हृदयाय नमः ह्रीं ह्रीं भुवनभयंकरि ह्रूं फट् शिरसे॰ ह्रूं ह्रूं महायोगिनि गोवि
फट् शिखा॰ ह्रैं ह्रैं भुवनभयंकरी ह्रूं फट् कवचा॰ ह्रौं ह्रौं महायोगिनि गोविरि फट् नेत्राय ह्रः ह्रीं भुवनभयंकरी।
फट् अस्त्राय फट् इति षडंगकरादौ विधाय ध्यायेत् यथा सिंहासनोत्कसमन्वीलंवमानपयोधरां दंष्ट्राक
रालवदनां त्रिनेत्रां सर्वतोज्वलां कृसकंचुकसंवीतां विभ्रमाग्निसमप्रभां त्रिशूलचक्रवषकारवखट्वांगकरपंकजा
लेलिहानमहाजिह्वां विद्युत्केतनभीषणां इति ध्यात्वा जपं विधाय ऋष्यादिविन्यस्य समर्प्य प्रणमेत् इति म
हाकृत्यामंत्रः अथ धनदायक्षिणीमंत्रः रं श्रीं श्रीं रतिप्रिये स्वाहा इति नवाक्षरमंत्रेण त्रिः प्राणानायम्य ध्याये
त् नाम्न्यासकल्पना यथा हेमप्राकारमध्ये सुरविटपितटे हेमपीठाधिरूढां यक्षीं बालां विसर्पत्यमलवद
नोल्लासिघम्मिल्लभारां पीनोत्तुंगस्तनाढ्यां कुवलयनयनां रक्तवर्णां कराभ्यां भ्राम्यद्रक्तोत्पलाश्मानवरविवसना
रत्नभूषांगणां इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय गुह्यातिगुह्येति समर्प्य प्रणमेत् इति गोस्वामिजनार्दन
कृतायां मंत्रचंद्रिकायां पंचमप्रकाशः॥ समाप्तिं शाक्तिप्रकरणं अथ वैष्णवमंत्राः ॐ नमो नारायणाय इत्य

अथ शीतलामन्त्रः ॐ ह्रीं श्रीं शीतलायै नमः इति नवाक्षरमन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा उपमन्युऋषये नमः शिरसि बृहती छन्दसे नमो मुखे श्रीशीतलायै देवतायै नमो हृदि
इति ह्रां श्रां हृदयाय नमः ह्रीं श्रीं शिरसे स्वाहा ह्रूं श्रूं शिखायै वषट् ह्रैं श्रैं कवचाय हुम् ह्रौं श्रौं नेत्राय वौषट् ह्रः श्रः अस्त्राय फट् इति मन्त्रैः करषडङ्गन्यासं विधाय ध्यायेत् दिगंबरां कराभ्यां
च शूर्पं मार्जनिकां तथा। दधानां रासभस्थां च नीलजीमूतसन्निभाम् रक्तांगरागवसनां रक्तमाल्यविभूषिताम् एवं ध्यायेच्छीतलां च रोगनाशाय सर्वदा इति ध्यात्वा जपं समर्प्य प्रणमेत् अस्य
मन्त्रस्यायुतं जपः दशांशमितः पायसेन होमः अस्य प्रयोगस्तु नाभिमात्रे [illegible] जपेन्नानुमृतेन स्फोटभयाः शीघ्रं विनश्यन्त्यतिदारुणाः इति

५
८

ष्टाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिसाध्यनारायणाय ऋषये · मुखेदैवीगायत्र्यै छंदसे · हृदयेश्रीपरमात्मनेदेव
तायै · इतिविन्यस्य विनियोगमुक्त्वा क्रुद्धोल्कायस्वाहा हृद् · महोल्कायस्वाहा शिर · वीरोल्कायस्वाहा शिखा ·
द्युल्कायस्वाहा कव · सहस्रोल्कायस्वाहा अस्त्रायफट् इतिपंचांगंकृत्वानिहांतं हृदयादौन्यासंविधाय ध्यानं
यथा हस्तैश्चक्रदरौगदामरसिजेबिभ्राणमकौशसत्कांतिंश्रीधरणीविभूषितलसन्माल्यंकिरीटान्वितं श्री
वत्सांकसत्कौस्तुभोरुपदकंकेयूरहारोज्वलंराजत्कुंडलमंदिरंतंहृदिभजेपीतांबरंशार्ङ्गिणं वामाग्रेधः कर
योरायेतदायुधंहृद्योरस्थे इतिध्यात्वाजपांते अर्घ्यादिविन्यस्यगुह्यातिगुह्यगोप्तात्वंगृहाणास्मत्कृतंजपं सि
द्धिर्भवतुमेदेवत्वत्प्रसादात्वयिस्थितेतिजपंसमर्प्यप्रणमेत् इत्यष्टाक्षरोनारायणमंत्रः अथवासुदेवमंत्रः ॐन
मोभगवतेवासुदेवाय इतिद्वादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिप्रजापतऋषयेनमः मुखेगायत्री
छंदसेनमः हृदयेश्रीवासुदेवायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभिष्टसिद्धयेविनियोगः इतिकृतांजलि
सन्कः मूलेनकरयोर्व्यापकंकृत्वा ॐहृदयायनमः नमःशिरसेस्वाहा भगवतेशिखायैवषट् वासुदेवाय
कवचायहुं ॐनमोभगवतेवासुदेवायास्त्रायफट् इतिपंचांगमंत्रानंगुष्ठादिकनिष्ठांतंकरयोर्विन्यस्य नेत्रवर्जं

हृदयादिष्वस्तांतंचविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा मध्येदुग्धांबुधेर्द्वीपेरत्नयोषानिचिते तत्रसंविंत्यविपिन
मखिलर्तुनिषेविते तन्मध्येकल्पवृक्षंतंचरत्नमद्भुतदर्शनं तस्याधः स्फाटिकंरम्यंमेकमलंविमलप्रभं शारत्
गौरिंदुविलसत्प्रभापटलराजितं तत्रसंचिंतयेद्देवंवासुदेवंस्मिताननं कुंदेंद्वाभंगदाचक्रपद्मशंखविलसत्करं
चतुर्भुजनलसत्कांत्याभासयंतंजगत्त्रयं केयूरांगदसंराजद्दोर्दंडंरत्नभूषणं श्रीवत्सांकंलसद्रत्नमुकुटंकौ
स्तुभांकितं अरविंददलाताम्रसुरम्यायतलोचनं कुंडलद्योतिमत्कूटमंडलंपीतवाससं ग्रैवेयहारसंशोभिकं
बुकंठसमकंकणं विशालवक्षसंराजन्मफुल्लवनमालकं सनकादिमुनींद्रैश्चस्तूयमानंनिर्णयकांतया नि
षेवितंदिव्यदिविजातगंधर्वसंवृतैः सिद्धविद्याधरैर्यक्षैःसेवितंचमहोरगैः वामोत्संगेटितल्पःकरांतमाश्रुय
ध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेस्वस्थहृत्कंविन्यस्यजपंदेवायसमर्प्यप्रणमेत् इतिवासुदेवमंत्रः
अथलक्ष्मीवासुदेवमंत्रः ॐश्रींह्रींश्रींश्रींलक्ष्मीवासुदेवायनमः इतिचतुर्दशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा
शिरसिप्रजापतयेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदिश्रीलक्ष्मीवासुदेवायदेवतायैनमः इतिविन्य
स्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेविनियोगःइतिकृतांजलिरुक्त्वा ॐह्रींह्रींहृदयायनमः ॐश्रींश्रींशिरसेस्वाहाः ॐला

क्ष्मीशिखायै वषट् ॐ वासुदेवाय कवचाय हुं ॐ नमः अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रान् मूलाभिमन्त्ररूपाः पाण्योरंगु
लिषु विन्यस्य नेत्रहृदि ते भुजद्वयशिखुव विन्यस्य ध्यायेत् यथा उद्यत्सौदामिनीरुक्शशधररुचिरं भूषणैर्भूषि
तांगमेकीभूतं वपुः श्रीकमलनयनयोः सम्यगाश्लेषलोभात् लक्ष्मीदिश्यात्सदा वो लिखितमरजने दर्पणं रत्नचक्रं
भंभं विभ्रद्ध्रसापद्मैः सरसिरुहगदाशंखचक्राह्वयानि वामभागस्थैः करैर्द्वंद्वादिभिर्लिखितादीनि दक्षिणस्थैः
सरसीरुहादीनि चत्वारि धेयानि इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं देवाय समर्पणं प्रणमेत् इति ल
क्ष्मीवासुदेवमंत्रविधिः अथ हरिहरात्मको मंत्रः ॐ ह्रीं ह्रौं शंकरनारायणाय नमः ह्रौं ह्रीं ॐ इति षोडशाक्ष
रमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारायणाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप् छंदसे नमः हृदि श्रीहरिहरा
य देवतायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा ह्रौं ह्रीमित्यादिनाकर
षडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा शूलं चक्रं पांचजन्यमभीतिं दधतं करैः स्वच्छरूपार्द्धनीलार्द्धदेहं हरिह
रं भजे हरेशाद्यादितदयोंतमाद्यपध्याने इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं देवा
य समर्पणं प्रणमेत् इति हरिहरमंत्रः अथ दधिवामनमंत्रः ॐ नमो विश्वेश्वराय पतये महाबलाय स्वाहा इम

मं॰
व॰
२२

32

ह्रादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिवसिद्धदेवेऋषयेनमः मुखेविराजेछंदसेनमः ८ हृदयेश्रीदधिवाम
नायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेजपेविनियोगः इतिकृतांजलिःकृत्वा ॐ हृदयायनमः
नमः शिरसेस्वाहा विश्वेशिखायैवषट् सर्गापतयेकवचायहुं महाबलायनेत्रायवौषट्स्वाहा अस्त्रायफडिति
षडंगमंत्राणामंगुष्ठादिकरतलांतंकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपिविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा शंकेंदाभः सि
तांभोरुहस्थमणिक्लृप्तयोनिविष्टः श्रीभूम्याश्लिष्टपार्श्वःस्फटिकमणिनिभोशेषभूषाविशेषः वामेद
ध्यन्नपूर्णंकनकजचषकंस्वर्णपीयूषकुंभंबिभ्रत्श्रीवामनाख्यःसततमवतवोविश्वरिष्टार्थदायी इतिध्या
त्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्य जपंदेवायसमर्प्यप्रणमेत् इतिदधिवामनमंत्रः यथ
यज्ञेश्वर॰॰ मन्त्रमंत्रः ॐ क्रौं श्रीं वं शौं नमोविश्वेश्वरापतयेमहाबलायस्वाहा इतिह्याविंशत्यक्षरमंत्रेणप्राणा
यामत्रयंकृत्वाशिरसिच्यवनायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीयज्ञेश्वरवामनायदेवतायैन
मः इतिविन्यस्यक्रांक्रीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंकृत्वाध्यायेत् यथा कश्चिरथवलेदेवनिविष्टंस्मरसीरु
हेमप्रभंभंमनेत्रंचवाहस्मितमनोहरं दंडवामरतकुंभवशरवंदंसमप्रभं दधिभक्तसोपदंशावमपात्रंचबिभ्रतं

चिंतयेज्जगतामाद्यं जगदार्तिहरं हरिं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं सम
र्पयेच्छरणमेत् इति पंचेत्स्वरवामनमंत्रः अथ भोगवामनमंत्रः ॐ नमो भगवते विश्वेश्वरापतये महाबलाय
स्वाहा इति द्वाविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि कपिलाय ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे न
मः हृदये भोगवामनाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा ॐ नमः
हृदयं भगवते शिरः विश्वेशिखा सुरापतकवचं महाबलायनेत्रं स्वाहा अस्त्रमिति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकर
तलांतेकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य कर्पूरधवलमित्यादिवाक्येन स्वरवामनवद्ध्यात्वा जपं कृत्वा
जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति भोगवामनमंत्रः अथ मायावालकवामनमंत्रः ॐ नमो मा
यावालक विश्वेश्वरापतये महाबलाय स्वाहा इति त्रयोविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्र
ह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीमायावालकवामनदेवतायै नमः इति विन्यस्याभी
ष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा ॐ नमो हृत् मायावालका शिरः विश्वेशिखा सुरापतये कव
चं महाबलायनेत्रं स्वाहा अस्त्रमिति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतेकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि वि।

मं॰
व॰
३३

त्विसश्यानंकुर्यात् यथा पीतांबरोत्तरीयोसौ मौंजीकौपीनभृद्यतिः कमंडलुवटध्यानं दंडं छत्रं करे स्थितं य
ज्ञोपवीती नीलाभो ध्यानपरवक्रमवामनः इति ध्यात्वा जपेनेत ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति मा
यावालकमंत्रः अथ हयग्रीवमंत्रः स्वं इत्येकाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः
मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीहयग्रीवाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृ
तांजलिरुत्काप्यंत हां शिरः हूं शिखा हैं कवचं हौं नेत्रं हः अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादि
करतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादि षडपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा धवलनलिननिष्ठं तीरकराग्रे नंपवा
लयसरोजे पुस्तकाभीतिदाने दधतममलवस्त्राकल्पनालाभिरामं तुरगवदनविष्णोः मिदे वारितिस्वे
दतोंश्रादितयोंतमाद्यप्याने इति ध्यात्वा यथाशक्तिजपं विधाय जपेनेत ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय
समर्प्य प्रणमेत् केचित् स्वमेवंमंत्रं वदंति अन्ये तु स्त्रमेवंमंत्रं वदंति अत्र यथागुरूपदेशं जपादिकं विधेयं
इति हयग्रीवमंत्रः अथ द्वितीयो हयग्रीवमंत्रः ॐ उद्गिरत्प्रणवोद्गीथसर्ववागीश्वरेश्वर सर्ववेदमयाचिं
त्यसर्वं बोधय बोधय स्वाहा इति षट्त्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः

मुखेऽनुष्टुप्छंदसे नमः । हृदि श्रीहयग्रीवदेवतायै नमः । इति विन्यस्य ॐ उद्गीथाय नमः । उद्गिरत्प्रणवोद्गीथशि
रसे स्वाहा सर्ववागीश्वरेश्वरशिखायै वषट् सर्ववेदमयाचिंत्यकवचाय हुं सर्वं बोधय बोधय स्वाहा स्त्रू अस्त्राय
फडिति पंचांगमंत्रान्मूलमंत्राभिमंत्रकरांगुलीषु विन्यस्य नेत्रं वर्जं हृदयादिषु च विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा ह
यग्रीवं वचनतलवोर्हं शारदाभ्रायरभं शंखारिपाणिमश्वास्यं जानुन्यस्तकरं भजे वामदक्षोर्ध्वयोः शंखचक्रे इति
ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति द्वितीयो हयग्रीवमंत्रः
अथ तृतीयो हयग्रीवमंत्रः ॐ नमः ऋग्यजुःसामरूपाय वेदाहरणकर्मणे प्रणवोद्गीथवपुषे महाश्वशिरसे
नमः सोऽहम् इति षट्त्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋषिध्यानादिकं पूर्वोक्तषट्त्रिंशदक्षरमंत्रवत् कृ
त्वा समापयेत् इति तृतीयो हयग्रीवमंत्रः अथ चतुर्थो हयग्रीवमंत्रः ॐ नमः विश्वोत्तीर्णस्वरूपाय चिन्मया
नंदरूपिणे तुभ्यं नमो हयग्रीवविद्याराजाय विष्णवे स्वाहा सोऽहम् इत्यष्टत्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋ
ष्यादिकं पूर्वोक्तषट्त्रिंशदक्षरमंत्रवत् कुर्यात् इति चतुर्थो हयग्रीवमंत्रः अथ पंचमो हयग्रीवमंत्रः ॐ हय
शिरसे नमः इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखेऽनुष्टुप्छंदसे नमः हृ

से॰ व॰ १४

34

हृदयेश्रीवराहायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेजपेविनियोगः इतिकृतांजलिंकृत्वाएकदं
ष्ट्रायहृदयायनमः ओंमहाकायशिरसेस्वाहा तेजोधिपतयेशिखायैवषट् विश्वरूपायकवचायहुं महादंष्ट्रा
यास्त्रायफडितिपंचांगमंत्रान्मूलमंत्राभिष्टयोः पाणिपादेषुहृदादिकानिसंसारावविन्यस्यनेत्ररहितपंचांगेष्वव
विन्यस्यध्यायेत् यथा जान्वोःपदावभिसुवर्णाभिभंवनाभेराजानुचंद्रधवलंवगलाद्धृतं वह्निप्रभंशशिनि
भंशिरसोगलान्तं मौलिस्थलाद्वियदमंदनिभंवकान्तं संविभ्रतंवरतलैररिशंखखङ्गान् खेटगदानदन्तशक्ति
वराभयानि सर्वसत्त्वायरणशोभितदेहमाद्यंदेवंवराहमनिशंप्रभजेस्ववित्ते दत्ताष्टपुंड्यायाग्येनदाघष्ठस्य
योरन्येतदायस्ययोरपरे तदायस्ययोर्वितरे इत्यष्टुधध्यानं ध्यानान्तरंयथा धराधरशरीरंवानीलजीमूतस
न्निभं उदयदोर्यरिपंध्यायेत्सितदंष्ट्राग्रतावलं हेमाभंपार्थिवेध्यायेन्मंडलेहिमसन्निभं वारुणेमंडलेवह्निः
कृशानुभमध्यानिले कृसंविषयभभंस्यादेवंध्यायेच्चमूकरं दंष्ट्राग्रांचसमंध्यायेत्सशैलवनकाननां वा
गीशांक्रूरकंध्यायेत्सर्वतंत्वभिस्तिततथा वाहोर्वामात्ययोश्चंद्रसूर्यौचदरगात्मकन् ब्राह्मणंपादयोर्ध्यायेत्
हृदयेचहरिंतथा शंकरंचमुखेध्यायेदितिवाध्यात्वा यथाशक्तिनयविधाय जपान्तेतुष्यादिकंविन्यस्यजं

पंसमर्प्यप्रणमेत् इति वाराहमंत्रः अथ द्वितीयो वराहमंत्रः हुं इत्येकाक्षरमंत्रेण प्राणायामं विधाय शिरसि
हयग्रीवाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीवराहाय देवतायै नमः इति विन्यस्य ह्रां ह्रीं ह्रूं
इत्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ज्ञात्वोः पदावधीति पूर्ववध्यात्वाः न्यस्तवैसमापयेत् इति द्वितीय वराह
मंत्रः अथ तृतीयो वराहमंत्रः भूः इत्येकाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋषिषडंगध्यानादिकं द्वितीयमंत्र
वत् कृत्वा समापयेत् इति तृतीयो वराहमंत्रः अथ चतुर्थो वराहमंत्रः ॐ भूर्वराहाय नमः इत्यष्टाक्षरमंत्रे
ण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे जगत्यै छंदसे नमः हृदये श्रीवराहाय देवतायै न
मः इति विन्यस्य ॐ हृदयाय नमः भूः शिरसे स्वाहा वराहाय शिखायै वषट् नमः कवचाय हूं ॐ भूर्वराहाय
नमः अस्त्राय फडिति पंचांगमंत्रान्मूलमंत्राभिमृष्टयोः करयोः कनिष्ठांतास्वंगुलीषु विन्यस्यैतेनैवांगैर्हृदया
दिष्वपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा कृष्णांगत्वविनीलवक्त्रनलिनं पद्मस्थितं स्वांकगः लोलाक्षीशक्तिमहारवाहूभि
र्यापाशं खगदामंबुजं वक्त्रं बिभ्रतमप्रमेयकांतिमतिशं देवं वराहं भजे भूलक्ष्मीरतिकांतिभिः परिवृतं चर्मासि
मरीचिभिः वामोर्ध्वकरमारभ्य दक्षोर्ध्वपर्यंतमायुधध्यानं इति निध्यात्वा जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं स

मं॰
वं॰
३५
35

मर्पयेत् इतिवनर्योवराहमंत्रः अथधराहृदयाभिधोमंत्रः ॐनमोभगवत्यैधरित्र्यैधरणिधरायैस्वाहा इत्ये
कोनविंशत्यक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिवराहायऋषयेनमः मुखेनिवृच्छंदसेनमः हृदयेश्रीधरा
ण्यैदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभीष्टसिद्धयेविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा ॐनमःहृदयायनमः भगवत्यैशि
रसेस्वाहा धरित्र्यैशिखायैवषट् धरणिधरेकवचायहुं धरायैनेत्रायवौषट् स्वाहाअस्त्रायफट् इतिषडंगमंत्रा
न्अंगुष्ठादिकरतलांतंकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपिविन्यस्यध्यायेत् यथा इंदीवरश्यामांगीशालिमंजरीदधा
तीशुके धरापद्मासनाध्येयाश्यामातन्वीसुभूषिता वामोर्ध्वोदितदर्पोनमाम्युपध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्ति
जपंविधायतज्जपंतेजःसृष्ट्यादीन्विन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिधराहृदयाभिधोमंत्रः अथसुदर्शनमंत्रः ॐसहस्रा
रहुंफट् इतिसप्ताक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिअहिर्बुध्न्यायऋषयेनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेन
मः हृदयेश्रीसुदर्शनायमहाविष्णवेदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभीष्टसिद्धयेविनियोगइतिकृतांजलिःकृ
त्वा आचक्रायस्वाहा हृदयायनमः विचक्रायस्वाहाशिरसेस्वाहा सुचक्रायस्वाहा शिखायैधीचक्रायस्वाहा
कवचाय संचक्रायस्वाहा नेत्रायवौषट् ज्वालाचक्रायस्वाहा अस्त्रायफट् इतिमंत्रैःकरषडंगन्यासंकृत्वाध्यानं

कुर्यात् यथा रथांगदरसहस्रदोर्द्दण्डमुसलधनुः पाशांकुशधरंतमर्ककोटिसमप्रभं करांभोरुहैः स्वदेह।
रुचिभिर्जगन्मनसिभासयंतंस्मरेद्धरिरथपदाहृयंविकटभीमदंष्ट्राननं रथांगवक्त्रं दरः शंखः सृणिरंकुशः
दत्ताग्रह्रदयोराद्येनदायधः स्थयोरन्येनदायधस्थयोरपरे तदायधः स्थयोरितिवै इत्याद्युपध्यानं एवंध्यात्वा
जपंकृत्वाजपांतेरक्षादिकंविन्यस्यजपंचसमर्प्यप्रणमेत् इति सुदर्शनमंत्रः अथद्वितीयः सुदर्शनमंत्रः ॐ
नमोभगवतेमहासुदर्शनायमहाचक्रायमहाज्वालायमहादीप्तरूपायसर्वतोमांरक्षमहाबलायस्वाहा इति
षट्चत्वारिंशदक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वारक्षादान्यन्नसर्वंसर्वमंत्रस्यैवकृत्वासमापयेत् इतिद्वितीयो
मंत्रः सुदर्शनस्य अथश्रीकरोमंत्रः ॐनिष्ठश्रीकरस्वाहा इत्यष्टाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिवामदे
वायऋषयेनमः मुखेपंक्तिछंदसेनमः हृदयेश्रीकरायदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभीष्टसिद्धयेविनियोगः
इतिकृतांजलिःकृत्वा भीषयभीषयहुंहृदयायनमः त्रासयत्रासयशिरसेस्वाहा प्रमर्दयप्रमर्दयहुंशिखायैव
षट् प्रध्वंसयप्रध्वंसयहुंकवचायहुं रक्षरक्षहुंअस्त्रायफट् इतिपंचांगमंत्रानुकनिष्ठान्तांगुलिषुनेत्रवर्ज्जंहृदयादि
षुविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा लोलकतालजालेनफेनिलसोर्मिमालके इत्याद्युपात्तमंत्रमध्येदीपस्थलं।

मे॰
च॰
३८
36

मध्ये शुभं स्फुक्लमयं श्वेतद्वीपं हेमस्थलीकमाकीर्णनानामणिगणैः शुभे वनं संचिंतयेत्तत्र सकलर्तुनिषेविते
कल्पद्रुमसमूहैश्च वारितातपमुत्तमे षट्पदालीकलारावसंकुले लोलपल्लवे पुष्पव्रजपरागौघघनधारपरिस
रिते दिव्यपर्णानांलतानां मणिपुष्पैश्च चंचला इंदिरालीचंक्रमणशीलशक्रमणीरुचे अंगीकरोतियत्रापि परमे
नेऽप्सरसः सुरैः श्रीदार्याभिर्जैश्वर्यसौभाग्यादिगुणैर्युतैः रूपाभिराममधुराकृतिभिः सुकुमारकैः मदस्मि
तलसद्दंतमरीचिद्योतिताननाः मनोज्ञाभिनवेंद्राभामदस्फुरितलोचनाः जल्पाकपुंस्कोकिलायदेवदे
हैर्निरंतरं उद्भिन्नोघकुचद्वा पीनस्तनघटालसाः सश्रोणिभारादल्पर्धमंदगामित्वउत्तमाः एवंभूता
श्चाप्सरसः क्रीडंते यत्र वामोरः मारसेनापतिमिव वनलक्ष्मीगरुदं यथा जन्मस्थानमनंगनावकल्पद्रुतं स्मरेद्दु
धः इंदिरायाः सोदरस्यनवरत्नमयस्य च शिखावलिसमुद्योतिशीतलस्वतले शुभे स्वर्णांकेहिमसंशोभिम
हारत्नमनोरमे उद्यदर्कप्रभाभाभास्वत्पीवलभिहितस्य च प्रसिद्धविकसौघसपतिराजस्य चापरि उपविष्टं
गालिताक्षसुविहाटकसंनिभं रश्मौघमकराकारचारुकुंडलमंडिते किरीटमणिसंदीप्तदिक्चक्रचारुभू
षणं शशिबिंबलसत्कर्बलकसामलविशेषकं अतिचंचलसद्विहिंसकुरोल्लवलगंरके स्मितसंशोभिवक्त्रे

॥

डं कपोलफलकोज्वलं दशनावलिरम्योष्ठद्युतिराजितसुभायं पक्कबिंबाधरं रम्यं रक्तपद्मपलाशवत् आय
ताक्ष्णनेत्रं च सम्यक्कल्पवृक्षविराजितं उरुहारमणिज्वालदीप्तिनिर्मलसङ्कुलं दिव्यरत्नाङ्गदद्योतिबाहुनालधरं
हरिं गदाकमलशंखारिधारिणं बाहुदण्डकैः कपाटविपुलेनाथ कमलानिलयेन च लसत्कौस्तुभदी-
प्तोयविद्योतिततनुतलेन च वत्समासविराजितेन त्रैलोक्यनिलयेन च त्रिवलीशोभिनासम्यग्रोमराजिलसद्दु
वा उदरेण विराजितं रम्यं कटितटेन च पीतपट्टांशुकप्रभाविलसन्माणिमेखलं शरत्तृणसदृकपीनरम्यो
रुपरिभूषितं केकिकंबलसत्कान्तिजंघायुगमनोहरं कोमलाभचरणपादाग्रजितकच्छपं शशरक्तस
दृङ्कान्तिध्वजाब्जाङ्कितपदतलं करसंश्लककमलरमयालिंगितं सदा लसमयाचोपवृंहितं नवमालिकयाशोभि
तं नवयौवनकान्त्यौघसंशोभिसकलाङ्गकं सुरासुरर्षिप्रवरैः सेवितं चाप्सरोगणैः हर्णेडुविंबसदृशवि
तानसमलंकृतं सर्पोषाकराज्वालिलसद्वामरराजितं विपुलतासविलोलवैजयंती सुशोभितं पतवि
द्याधरवृन्दचारणादिनिषेवितं वामाधपयस्य योगदाकमलेनरा सुदृद्योशांखवचक्रेण त्याधुध्यानं इति
ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपेनेश्वरयादीन् विसृज्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति श्रीकरोमन्त्रः अथ

मं॰ चं॰ ३०
37

द्वितीयः श्रीकरो मंत्रः श्रीमन्नारायणचरणौ शरणं प्रपद्ये श्रीमन्नारायणाय नमः इति चतुर्विंशत्यक्षरमं
त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादीन् पूर्ववन्मंत्रोक्तान् विन्यस्य क्लां हृदयं क्लीं शिरः क्लूं शिखा क्लैं कवचं
क्लः अस्त्रमिति पंचांगमेवात्र कनिष्ठान्तास्वंगुलीषु विन्यस्य नेत्रवर्जं हृदयादिषु पंच विन्यस्य पूर्ववन्मंत्रस्य ध्यानं कृ
त्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति द्वितीयः श्रीकरो मंत्रः अथ पुरुषोत्तममंत्रः क्लौं
श्रीं शें क्लीं नमः पुरुषोत्तमाय प्रतिरूपलक्ष्मीनिवास सकलजगत्क्षोभण सर्वस्त्रीहृदयविदारण त्रिभुवनमदो
न्मादकर सुरासुरमनुजसुंदरीजनमनांसि तापय २ दीपय २ शोषय २ मारय २ स्तंभय २ द्रावय २ आकर्ष
य २ आवेशय २ परमसुभग सर्वसौभाग्यकर सर्वकामप्रद लक्ष्मीं हन २ चक्रेण गदया खड्गेन सर्वबाणैश्च
भिंद २ पाशेन बंधय २ अंकुशेन ताडय २ त्वर २ किं तिष्ठसि तावत् यावत् समीहितं मे सिद्धं भवति क्लीं हुं फट् न
मः क्लौं श्रीं क्लीं ओं इत्येकाक्षराधिकद्विशतवर्णात्मकमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि जैमिनये ऋषये नमः
मुखे विश्वामित्राय छंदसे नमः हृदये श्रीपुरुषोत्तमाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोगः इति
कृतांजलिः कृत्वा ओं क्लीं पुरुषोत्तम त्रिभुवनोन्मादकर हुं फट् नमः हृदयाय नमः ओं क्लीं सकलजगत्क्षोभण।

लक्ष्मीदीपिने हूं फट् नमः शिरसे स्वाहा ॐ ह्रीं मन्मथोन्मांगजकामदीपिनि हूं फट् नमः शिखायै वषट् ॐ
ह्रीं परमसुभगसर्वसौभाग्यकराय निरूपककेशवस्मर हूं फट् नमः कवचाय हुं ॐ ह्रीं सरासरमत्रजसुंदरी
हृदयविदारणसर्वप्रहरणाय सर्वकामिक हन हन सर्वहृदयं धनान्याकर्षयाकर्षय महाबलाय स्वाहा फट्
ॐ ह्रीं त्रिभुवनेश्वर सर्वजनमनांसि हन २ दारय २ मे वशमानय नेत्राय वौषट् इति नेत्रांतषडंगमंत्रान् गुह्यादि
तलांतकरयोर्विन्यस्य नेत्रमंत्रं कनिष्ठयोर्विन्यस्य हृदयाद्यस्त्रांतं विन्यस्य पश्चान्नेत्रं न्यसेदिति नेत्रांतषडंगमं
त्रान्विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा उद्याने संस्मरेद्दीप्ते सर्वपुष्पोपशोभिते वसंतकालविटपिमंजरीराजिरा
जिते मंजरीमरजःपुंजपूरिताशामुखे प्रिये निरंतरपरिध्वानमधुव्रतकदंबके आमोदपूर्णस्याशाभसिद्धिया
णांसुरवशंदे बालस्थे नेत्रिविश्रांते मनोज्ञजननस्थले शृंगारलक्ष्म्याइवसत्केलिसद्मनोरमे रतेरतिस्वावसा
यमस्तूनांजकभूरिव उपमानं मनोज्ञानां नेत्रसाफल्यकारके आश्चर्यभूतवस्तूनां दृष्टांते केवलं प्रिये अस्मि
न्कल्पद्रुमे दिव्ये रत्नवेदीसमाहिते लसन्महानीलमणिमयमूलमनोरमे प्रमयवज्राश्ममयप्रकांडविल
सत्तले मोल्लासिजांबूनदवदीर्घशाखसमन्वितमे दृतिमाणिमयोफदललसमाहितस्मपल्लवे प्रनष्टमणिगुच्छव

सं.
चं.
२८
38

मुक्ताफलविरकैसरंतिपीयपीयूषनिभं मधुप्रष्पोद्भवं रागाञ्जरामतीनैस्सैः षट्पदानां समूहकैः निजपोषि
तममूहैरुपगीयमानैर्विलासिभिः शाखाभुग्नैरर्थिजनव्रजायाग्रुथनव्रजं प्रयच्छंतं सर्वं त्यामीथाराः पुष्परसो
द्भवाः दर्ताग्रुधाराश्रियमुद्वहंतीवव यस्यतं विवर्तमानरुचिरभ्रमरात्पत्तमालकं मूर्द्धायोपनतपाद्योतसेवितं
सुमनोज्जलैः स्नातैनयानपस्यंतं नेते भ्रमततामिव श्रीमंतमंबुजातंतं तस्य मूले मनोहरे माणिक्यकुट्टि
मोद्भूतभूतलेपीनसुन्नमं अरुणांबुजमध्यस्थमस्मितप्रद्योतनप्रभं गरुडं पतिराजंतं स्कंधारूढमध्यासितं
स्मरेद्रथ्यांगपाणिं तु सूर्यकोटिसमप्रभं लावण्यपरिपूर्णांघ्रन्नवयौवनयौवनकोमलं अंगसौंदर्यशोभौघ
पिहितानंगजद्दर्पकं मंदारोलिनरक्तान्तकामबाणौयविद्भुलं माणिभूषणदीप्तांगैर्दिव्यांगंधोचराद्भुतं प्रभ
यारुणयाविश्वं रंजयंतं महेश्वरि यक्षगंधर्वदेवौघकामिनीशतसेवितं नीलकुंचितकेशौघविलसत्तुप्र
सूनकं माध्वीकलोलुपालीनाद्यघनादमनोरमं कंदर्पचापविलसद्भ्रूलालिमरम्बुवं पद्मपत्रविशाला
क्षं लोकनैः कामिनीजनं मोहयंतं महारत्नमौलिद्युतिविराजितं उल्लसद्धिंगुमणिशिलासकलारुणिताधरं
पक्वबिंबाधरं देविनासावंशमनोरमं आलोलकुंडलच्छायासमुद्योतिकपोलकं विलसत्कल्पपुष्पा षद्गमधु

षितमद्दलं वाहुस्कंधेनयाध्यायेत्कणत्कंकणमंडितं अशोकपल्लवाकारविलसद्विद्रुमापमां करायुगल
योर्ध्येया नानारत्नांगुलीयकाः दक्षिणेथ करे चक्रं चिंतयेदर्कभास्वरं खड्गं तयोपरितनेम्रसलचवतद्गतरे तयो
र्दक्षिणे हस्ते चिंतयेद्दविरांकुशं वामोर्द्धे चिंतयेत्पाशं तदधः शंखमेवच मशारंचयत्रर्वामेगदां ध्यायेदधः करे
वक्षस्थले दरेध्यायेल्लक्ष्मीकुचविमर्दितं श्रीवत्सकौस्तुभोद्भासिविशालकमनीयकं मनोरमसमग्रोन्नतिवनमा
लास्वलंकृतं गंभीरदक्षिणावर्तनाभिमंडलमंडितं हेमाभपीतवस्त्रेणसंशोभितघनेस्मरेत् आरक्तनखरैर्वे
स्वंगुलीयैर्विराजितौ रक्तोत्पलनिभौपादौदेवस्थितौध्वजवाबिजैः सव्यतूउरीदरेध्यायेत्लक्ष्मीं सर्वस्वदायकीं वा
मोरौ संस्थितां ध्यायेल्लक्ष्मीं स्वर्णसमप्रभां कणन्नूपुरपादाब्जां हरिद्रुमनितंबिनीं तनुमध्यां स्तनौ तुंगवरुपीनपयो
धरां रणत्कंकणबाहुयुग्मां नानारत्नांगुलीयकां विद्रुमारुणबिंबोष्ठीं नीलोत्पलविलोचनां दीर्घातिकांतिमत्स्निग्ध
नीलकुंचितमूर्द्धजां मुक्तामालां शिरोभागाद्यातां लोलकुंडलां कंठात्स्तनयुगं यावन्मुक्तादामविराजितां तीराब्धि
फेनरुचिरे वस्त्रां श्वेतवाससी दक्षिणेबाहुनादेवं गाढमालिंग्यसंस्थितां प्रियांगसंगमात्स्मेरतज्जातरोमांच
कंचुकां देवस्यासंगसंभावोल्लसत्सर्वांगविमोहितां दक्षिणेदेवदेवस्य गंधपंचमयीगिरं वदंतीं भारतीं ध्याये।

मं॰
वं॰
३५
39

हीरामुक्तकधारिणीं सितवंदनलिप्तांगीं पीनोन्नतपयोधरां विशाललोचनां देवीं मुक्ताहारविभूषणां स्रजंती
लोचनैर्भावान् विस्मोदे विश्वविस्मितां विद्यासौभाग्यलाभाय ध्यायेद्देवपरांगिरं पठितां वा स्वदेवाग्राध्यानमात्रमूर्तये
हरेः प्रणामस्तुत्याहरणैः पीताः क्रमशः सर्वभूषणैः तथा हैत्रि देवदेवस्य परितः सर्वभूषणैः लक्ष्याद्याः शक्तयो
ध्येया रत्नालंकरणावाहुकाः सितचामरधारिण्यो मुक्ताहाराः समध्यमाः कणन्नूपुरपादाब्जाः पीनोत्तुंगपयोधराः
त्रैलोक्यमोहनं देवं वीक्षमाणाः स्मरार्दिताः गौरे लक्ष्मीसरस्वत्यौ रतिप्रीती तथारुणे शशांकधवले ह्येते कांतिकी
तीहरिप्रिये तुष्टिपुष्टी तथा प्रणमेध्यानतश्चेहरिवल्लभे वनरैंद्रदेवदैत्यानां प्रमदाः स्मरविह्वलाः दृष्ट्वा चंदनादी
नि हेमरत्नस्रजः शिवे प्रायांमः परितो ध्येया देवदर्शनलालसाः हेमप्रसूनमालाभिर्वंदनैर्विविधैः शुभैः त्रैलो।
क्यमोहनं देवं पूजयंत्यो निरंतरं ऋषयः सिद्धगंधर्वमनुजामनुजाधिपाः सर्वं मः परितो ध्येयाः हरिसर्वप्रियंप्रिये
इंद्राद्यैर्लोकपालैश्च समंतात्परिवारितं आब्रह्मभुवनांतस्थसर्वलोकैः प्रपूजितं कोटियोजनविस्तीर्णे हेमरत्नवि
निर्मिते मनः प्रीतिकरे देवि साधकाभीष्टदायके धर्माद्यैर्निर्मिते देवि मंडलत्रितयान्विते विमलादिसमाशक्तिस्थयो
गपीठे महाप्रभे आसीनं तं चिंतयेद्देवं सर्वसत्त्वविमोहनं भुवनानि मसादे विभाषयंतं निजात्विषा किन्नरोरगगं

पर्वंवा रोगे स्वेच्छया जैः पीयमानपुराणान्तं सर्ववांछितसिद्धिदं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते
ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य गुरुं देवं च प्रणमेत् इति त्रिपुरुषोत्तममंत्रः अथ द्वितीयः पुरुषोत्तममंत्रः
ॐ ह्रीं श्रीं पुरुषोत्तमाय हूं फट् स्वाहा इति त्रयोदशाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये न
मः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि पुरुषोत्तमाय देवाय नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृ
तांजलिः कृत्वा ॐ हृत् ह्रीं शिरः श्रीं शिखा पुरुषोत्तमाय कवचं हूं फट् नेत्रं स्वाहा अस्त्रमिमंत्रैः करषडंगन्या
सं विधाय ध्यायेत् यथा संस्मरेत् परमं विभुं रक्तवर्णं चतुर्भुजं शंखचक्रगदापद्मधारिणं पुरुषोत्तमं वामाङ्
केयोराधेन दायघः स्थयोरतो इति ध्यात्वा जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति द्वितीयः पुरु
षोत्तममंत्रः इति श्रीगोस्वामिजनगति वासाज्जगोस्वामिजनार्दनभट्टविरचितायां मंत्रचंद्रिकायां षष्ठः प्रका
शः ६ अथ हृषीकेशमंत्रः ह्रीं हृषीकेशाय नमः इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋष
ये नमः मुखे अनुष्टुप् छंदसे नमः हृदये श्रीहृषीकेशाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियो
ग इति कृतांजलिः कृत्वा ह्रीं ह्रीं मित्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा शंखचक्रगदापद्मधारिणं

मं: वं: ८०

स्मरेद्विभुं गरुडोपरिसंविष्टं शुभ्रवर्णं सुभूषणं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेरक्षादिकंविन्यस्यज
पंसमर्प्यप्रणमेत् इतिहृषीकेशमंत्रः अथश्रीधरमंत्रः श्रींह्रींश्रींश्रीधरायत्रैलोक्यमोहनायनमः इतिषो
डशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्र्यायछंदसेनमः हृदयेश्रीधरा
यदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभीष्टसिद्ध्येविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा श्रांहृत् श्रींशिरः श्रूंशिखा श्रैंकवचं
श्रौंनेत्रं श्रः अस्त्रमितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा दुग्धाब्धौमकलत्रसेवितवनेद्वीपे
वकल्पद्रुमंतस्याधःकमलोरुपीठविलसन्मूर्तीद्धरम्यासने विभ्राणंकरपंकजैरविदरौसम्यग्गदामंबुजंस्व
र्णाभंमुकुटोल्लसन्मणिरुचादीप्तंभजेश्रीधरं इतिध्यात्वाजपांतेरक्षादीन्विन्यस्यजपंदेवायसमर्प्यप्रणमे
त् इतिश्रीधरमंत्रः अथपरमात्ममंत्रः अच्युतानंतगोविंदायनमः इत्येकादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृ
त्वा शिरसिशौनकायऋषयेनमः मुखेविराजेछंदसेनमः हृदयेपरमात्मनेदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभी
ष्टसिद्ध्येविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा अच्युतायहृदयायनमः अनंतायशिरसेस्वाहा गोविंदायशिखायैव
षट् अच्युतायकवचायहुं अनंतायनेत्रायवौषट् गोविंदायास्त्रायफडितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्या

त् यथा॰ शंखचक्रधरं देवं चतुर्बाहुं किरीटिनं सर्वायुधैरुपेतं तं गरुडोपरि संस्थितं सनकादिमुनीन्द्रैस्तु
सर्वदेवैरुपासितं श्रीभूमिसहितं देवमुद्यदादित्यसन्निभं प्रातरुद्यत्सहस्रांशुमंडलोपमकुंडलं सर्वलोकस्य
रक्षार्थमनंतं नित्यमेव हि अभयं वरदं देवं धारयंतं मुदान्वितं इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं
समर्प्य प्रणामं कुर्यात् इति परमात्ममंत्रविधिः अथ नरसिंहमंत्रः उग्रवीरं महाविष्णुं ज्वलंतं सर्वतोमुखं
नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं नमाम्यहं इति त्रिंशदक्षरात्मकस्यानुष्टुपमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिर
सि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीनृसिंहाय देवतायै नमः इति विन्यस्य सर्वाभि
ष्टसिद्धये विनियोगः इत्युक्त्वा उग्रवीरं हृदयाय नमः महाविष्णुं शिरसे स्वाहा ज्वलंतं सर्वतोमुखं शिखायै
वषट् नृसिंहं भीषणं कवचाय हुं भद्रं मृत्युमृत्युं नेत्राय वौषट् नमाम्यहं अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्या
सं कृत्वा ध्यानं कुर्यात् यथा॰ नृसिंहं भजे नानाविधानल्पबाहुं त्रिनेत्रं भुजगोल्लसत्कर्णशं विक्रमानुपमं ज्योतिषाग्रस्त
देहं शिरः शोभिदंष्ट्रा सदीप्तं द्विजिह्वं हतवामयोग्रं कशाब्दौ इति ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन् वि
न्यस्य जपं समर्प्य प्रणामं कुर्यात् इति नृसिंहमंत्रः अथ द्वितीयो नृसिंहमंत्रः क्ष्रौं इत्येकाक्षरमंत्रेण प्राणाया

मं॰ वं॰ ५८ मत्रयं कृत्वा शिरसि अत्रिऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीनृसिंहाय देवतायै नमः इति विन्यस्या
भीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा हां हृदयं हीं शिरः हूं शिखा हैं कवचं हौं नेत्रं हः अस्त्रमिति मंत्रैक
रषडंगन्यासं विधाय नृसिंहं भजे इत्यादि पूर्ववद्ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन्विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति
द्वितीयो नृसिंहमंत्रः अथ तृतीयो नृसिंहमंत्रः श्रीं ह्रीं क्लीं क्रौं हूं फट् इति षडक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा
शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः हृदये श्रीनृसिंहाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसि
द्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा श्रां हृदयं शिरः क्लीं शिखा क्रौं कवचं हूं नेत्रं फट् अस्त्रमिति षडंगमं
त्रैः करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा पायात् कोपप्रदीप्तप्रविकृतवदनः शोणवर्णोग्रनामेत्रद्वंद्वेद्धोध
तीतीव विशाशिहुतभुङ्नेत्रयोरुदंष्ट्रः हस्ताग्रैः स्वकशांखो गुणस्पृक्कुलिशान् सद्गदां दारणाख्या विश्राणेन
भीमकायो विविधमणिगणैर्भूषितो वा नृसिंहः एवं मूर्द्धयोराधेतदा यथपस्थयोरपरेतदा तथा पथः स्थयोरन्येस
वीथः स्थाभ्यां दारणा मुद्राः दारणमुद्रालक्षणं यथा मिथः संश्लिष्टसमुत्थांगुलयोऽकरस्त्वयोमुखाः स्वस्थान
सरलांगुष्ठौ मुद्रैषा दारणा स्मृता इत्यायुधध्यानं एवं ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन्विन्य

५१

स्वजपं समर्पयेत् इति तृतीयो नृसिंहमंत्रः अथ चतुर्थो नृसिंहमंत्रः ॐ ह्रौं नमो भगवते नरसिंहाय
ज्वालामालिने दीप्तदंष्ट्रायाग्निनेत्राय सर्वरक्षोघ्नाय सर्वभूतविनाशनाय सर्वज्वरविनाशनाय दह दह पच पच र
क्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा इति ममषष्ठतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि प्रजापतये ऋषये नमः मुखे गा
यत्र्याय छंदसे नमः हृदये श्रीनरसिंहदेवताय नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिर्भू
त्वा ॐ ह्रौं नमो भगवते नरसिंहाय हृदयाय नमः ज्वालामालिने दीप्तदंष्ट्राय शिरसे स्वाहा अग्निनेत्राय सर्व
रक्षोघ्नाय शिखायै वषट् सर्वभूतविनाशनाय सर्वज्वरविनाशनाय कवचाय हुं दह दह पच पच रक्ष रक्ष ने
त्राय वौषट् हुं फट् स्वाहा अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा उद्यत्कालानलाभं प्रलय
हुतवहोद्दीप्तदंष्ट्रोत्कटास्यं विद्युद्दामाभिरामप्रचुरघनसटाटोपभीमं त्रिनेत्रं हस्ताग्रैः शंखचक्रे दधतमसिव
रं खेटकं श्रीनृसिंहं वंदे दैत्यांतकं तं मुनिसुरनिकरैः स्तूयमानं सदेव वामोर्द्धादिनद्योतमाश्रुयध्यानं असिव
रं खड्गश्रेष्ठमितरथे इति ध्यात्वा जपं विधाय ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति चतुर्थो नृसिंहमंत्रः
अथ पंचमो नृसिंहमंत्रः ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं जय लक्ष्मीप्रियाय नित्यप्रमुदितचेतसे लक्ष्मीश्रितार्द्धदेहाय श्रीं ह्रीं श्रीं नमः

मं॰
व॰
४२
42

इति त्रयस्त्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि प्रजापतये ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदि श्री
लक्ष्मीनृसिंहाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभिष्टसिद्धये विनियोगः इति कृत करसंपुटश्चोत्क्रां त्वां त्वीमित्या।
दिभिर्मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा सर्पेंद्रभोगनिलयः स्वफणातपत्रो विप्रुच्छशोककृत्विरः
परमो नृसिंहः श्र्यालिंगितश्चरमयावतु दिव्यभूषो हृत्सेवंरारिकमलाभयदान् दधानः इतो यः करमारभ्य वा
माधः करपर्यंतमापुयध्यानं· इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणामं कुर्यात् इति लक्ष्मी
नृसिंहमंत्रः अथ द्वितीयो लक्ष्मीनृसिंहमंत्रः ॐ श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृ।
त्वा शिरसि प्रजापतये ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय देवतायै नमः इ
ति विन्यस्य त्रां त्रीमित्यादिना करषडंगन्यासं विधाय सर्पेंद्रभोगनिलय इत्यादि पूर्ववद्ध्यात्वा जपांते ऋष्या
दीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति द्वितीयो लक्ष्मीनृसिंहमंत्रः अथ तृतीयो लक्ष्मीनृसिंहमंत्रः जपजयश्री
नृसिंह इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋषिषडंगादिकं पूर्वोक्ताष्टाक्षरमंत्रवत् इति तृतीयो नृसिं
हमंत्रः अथान्यो नृसिंहमंत्रः क्षौं मत्स्याय क्षौं कूर्माय क्षौं वराहाय क्षौं नृसिंहाय क्षौं वामनाय क्षौं रामाय क्षौं रा

मायह्रौंगमायत्रौंक्रमायत्रौंकलकिनेनपजपशालग्रामनिवासिनेदिव्यसिंहस्वरूपंभूपुरुषायनमः ह्रौं
इत्येकोनसप्तत्यक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मर्षयेनमः मुखेनुष्टुप्छंदसेनमः हृदयेश्रीनृसिं
हायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यह्रांह्रीमित्यनाकरषडंगन्यासंविधाय नृसिंहंभजेजानुविन्यस्तमित्यादिध्यै
त्वानृसिंहमंत्रंध्यात्वाजपंविधायउपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंदेवायसमर्पयेत् इतिनृसिंहमंत्रः अथवीरम
मंत्रत्रयंलिख्यते ॐनमोभगवतेवीरनृसिंहायज्वालामालापिनद्धांगायाग्निनेत्रायसर्वभूतविनाशनायदहदहदह
पचपचरक्षरक्षरक्षह्रींह्रींफट्स्वाहा इतिद्विपंचाशदक्षरोमंत्रः ॐनमोभगवतेवीरनृसिंहायज्वालामालिने
दीप्तदंष्ट्रायाग्निनेत्रायसर्वरक्षोघ्नायसर्वभूतविनाशनायसर्वज्वरविनाशायदहदहदहदहपचपचबंधबंधर
क्षरक्षहुंफट्स्वाहा इतिचतुरधिकसप्ततिअक्षरमंत्रः ॐनमोभगवतेवीरनृसिंहाज्वालामालिनेदीप्तदंष्ट्रायाग्नि
नेत्रायसर्वभूतविनाशनायसर्वज्वरविनाशनायसर्वदोषविनाशनायदहदहदहदहपचपचबंधबंधरक्षमां।
गांहुंफट्स्वाहा इत्यशीत्यक्षरमंत्रः एतन्मंत्रत्रयस्यापिऋषिध्यानादिकंपूर्वोक्तमंत्रराजवज्ज्ञेयं इतिवीरनृ
सिंहमंत्रस्यत्रयोमंत्राः अथान्योनृसिंहमंत्रः ॐक्ष्रौंमहानृसिंहायनमः इतिदशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयं

43

कुर्यात् शिरसिवामदेवायऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदयेश्रीनृसिंहायदेवतायैनमः इतिविन्यस्य
स्याभीष्टसिद्धयेविनियोग इतिकृतांजलिःकृत्वा त्रांत्रीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायसर्पेंद्रभोगनिल
यः सुफणगणतयत्र इत्यादिपूर्वोक्तध्यानंतरलक्ष्मीनृसिंहमंत्रंयथाशक्त्याजपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्यसमापयेत् अ
थ कोपनृसिंहमंत्रः अथापरोनृसिंहः ॐक्ष्रौंनमोभगवतेनरसिंहाय इतित्रयोदशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयं
कृत्वा शिरसिवामदेवायऋषयेनमः मुखेजगतीछंदसेनमः हृदयेश्रीनृसिंहायदेवतायैनमः क्षांक्षींमि
त्यादिनाकरषडंगन्यासः ध्यानंयथायाकोपप्रदीप्तप्रविकृतवदन इत्यादिपूर्वोक्तषडक्षरमंत्रंयथाशक्त्याजपंकृ
त्वाऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इत्यपरोनृसिंहमंत्रः अथसुदर्शननृसिंहमंत्र ॐसहस्रारज्वालावर्ति
नेक्ष्रौंहनहनहुंफट्स्वाहा इत्येकोनविंशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिजपेनाय ऋषयेनमः
मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीसुदर्शननृसिंहायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुक्त्वाचक्ररा
जायहृदयायनमः ज्वालाचक्रायशिरसेस्वाहा जगच्चक्रायशिखायैवषट् असुरांतकचक्रायकवचा
यहुं महासुदर्शनायास्त्रायफडिति पंचांगमन्त्रमूलमंत्राभिमंत्रितकरांगुलिषुविन्यस्यनेत्रवर्जंहृदयादिपं।

वांगेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा वज्रासनस्थमध्यस्थं कालाग्निसदृशद्युतिं चतुर्भुजं विह्वलास्यं वज्र
अङ्करधं वरदं शशिविद्युल्लसद्वर्णं त्रिनेत्रं घोरविग्रहं ध्यायेत् समस्तदुःखौघरोगदारिद्र्यनाशनं इति ध्या
त्वा जपान्ते ऽर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति सुदर्शननृसिंहमन्त्रः अथ राममन्त्रा उच्यन्ते तत्रादावे
काक्षरो राममन्त्रः रां इत्येकाक्षरमन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रायछन्दसे
नमः हृदये श्रीरामाय देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा रां हृत् रीं शिरः रूं शिखायै रैं कवचं रौं ने
त्रं रः अस्त्रमिति करषडङ्गन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा सरस्वतीरमन्दारवेदिकापङ्कजासने क्षणं वीरासना
सीनं ज्ञानमुद्रोपशोभितं वामोरुन्यस्ततद्धस्तं सीतालक्ष्मणसंयुतं अवेक्षमाणमात्मानं आत्मन्यमिततेजसं
शुद्धस्फटिकसङ्काशं केवलं मोक्षकाङ्क्षया इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते ऽर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं स
मर्प्य प्रणमेत् इत्येकाक्षरो राममन्त्रः अथ द्व्यक्षरो राममन्त्रः रामः इति मन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा एकाक्षरोक्तात्
मुन्यादीन् विन्यस्य रां रीं इत्यादिना करषडङ्गन्यासं विधाय सरस्वतीरमन्दार इत्यादि पूर्वोक्तैकाक्षरवद् ध्यात्वा जपं
विधाय समर्पयेत् इति द्व्यक्षरो राममन्त्रः अथ त्र्यक्षरो राममन्त्रः भव· तार· माया रमा· नङ्ग· वाक् स्वबीजेश्च षड्वि

मं· वं· ५५

५५

यः ॐ रामः क्लीं रामः श्रीं रामः ह्लीं रामः रां रामः रां रामः अथ चतुरक्षरो राममंत्रः रामभद्र इत्येकश्चतुरक्षरः रा
मचंद्र इत्यपरश्चतुरक्षरः अत्र चतुरक्षरमंत्राणां ऋषिध्यानषडंगाद्यन्यत्सर्वमेकाक्षरराममंत्रवत्कृत्वा समाप
येत् इत्यक्षरचतुरक्षरमंत्राः अथ पंचाक्षरो राममंत्रः रामाय नमः इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि
विश्वामित्राय ऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः हृदये रामभद्राय देवतायै नमः गुह्ये रां बीजाय नमः पदयोः
नमः शक्तये नमः इति विन्यस्य रां रीमित्यादिना रां हृत् मा शिरः य शिखा न कवचं मः नेत्रं रामाय नमः अ
स्त्रमिति मंत्रैर्वा करषडंगं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा मध्ये वनं कल्पतरोर्मूले पुष्पलतासने लक्ष्मणेन प्रगु
णितमत्पाणिः कोणेन सायकं अवेक्षमाणं जानक्या कृतव्यजनमीश्वरं जटाभारलसच्छीर्षं श्यामं मुनिगणा
वृतं लक्ष्मणेन धृतच्छत्रमथवा पुष्पकोपरि दशास्यमथनं शांतं ससुग्रीवं विभीषणं इति ध्यात्वा यथाश
क्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति पंचाक्षरो राममंत्रः अथ षडक्षरो राममं
त्रः सवस्व कामः शक्तिर्वा लक्ष्मीतारायः पंचवर्णकः षडक्षरः षड्विधः स्यात् यथा रां रामाय नमः १
ह्लीं रामाय नमः २ क्लीं रामाय नमः ३ रां रामाय नमः ४ श्रीं रामाय नमः ५ ॐ रामाय नमः ६ एवं षड्विधः षडक्षरमं

रां रा मा य न मः

त्रः अथवा पंचाशन्मातृकामंत्रवर्णप्रत्येकपूर्वकः लक्ष्मी वा मन्मथादिश्चतारोदिः स्यादनेकधा श्रीमा
यानन्मथैकैकबीजाद्यंतगतो मंत्रः चतुर्वर्णः स एव स्यात् षट्वर्णो वाच्छिन्नप्रदेः स्वाहांतो हुंफडंतो वा नमोंतो
वा भवेदयं स चतुर्वर्णः यः पूर्वमुक्तः रामभद्र रामचंद्र इत्येवं द्विरूपो द्विविधः पंचाशन्मातृकावर्णपूर्वो बीजा
ष पूर्वमुक्तस्तदा भवति तेन श्रीं अ रामचंद्रः श्रीं आ रामचंद्र इत्यादि पंचाशत् एवं ऐं अ रामचंद्रः ऐं आ रामचंद्र इत्या
दि पंचाशत् एवं क्लीं अ रामचंद्रः क्लीं आ रामचंद्र इत्यादि पंचाशत् एवं ॐ अ रामचंद्रः ॐ आ रामचंद्र इत्यादि पंचा
त् एवं श्रीं अ रामभद्रः श्रीं आ रामभद्र इत्यादि पंचशत् ॐ अ रामभद्रः ॐ आ रामभद्र इति पंचाशत् तेन चतुःशतं श्री
मायेत्यादि स एव चतुर्वर्णः मायामन्मथैकैकबीजाद्यंतगतः षट्वर्णः षड्विधः यथा श्रीरामभद्र श्रीं ह्रीं
रामभद्र ह्रीं क्लीं रामभद्र क्लीं श्रीरामचंद्र श्रीमित्यादि अयं चतुर्वर्णः स्वाहांतो हुंफडंतो नमोंतः अथ षड्वर्णः षड्वि
धः यथा रामचंद्र स्वाहा रामचंद्र हुं फट् रामचंद्र नमः ३ एवं रामभद्र स्वाहा इत्यादि ज्ञेयं एवं कोयानमोंतः ष
अनुरहंरमा ६२ ड्विधः सोऽपि एवं अष्टादशभेदः तेनाष्टादशाधिकचतुःशतं सप्तनवरत्नपंचाशत्राभ्यामत्यन्तः षट्
रभेदः "ब्रह्मा संमोहनः शक्तिर्दक्षिणामूर्तिरेव च अगस्त्यः श्रीशिवः प्रोक्ता मुनयोऽनुक्रमादिमे छंदो गायत्र्यम

मं. वं. ८१

45

तं च श्रीरामो देवता मतः रां रामाय नमः अस्य ब्रह्मा ऋषिः ह्रीं रामाय नमः अस्य संमोहन ऋषिः क्लीं रामाय नमः
अस्य शक्ति ऋषिः ह्रिं छंदो गायत्रं मंत्र ऋषिः छंदो गायत्रमंत्रे ऐं रामाय नमः अस्य दक्षिणामूर्ति ऋषिः श्रीं रामाय न
मः अस्य अगस्त्य ऋषिः ऐं रामाय नमः अस्य शिव ऋषिः छंदो गायत्रमंत्रं च श्रीरामो देवतायनमः अथवा काम
बीजादेर्विश्वामित्रो ऋषिः देवीगायत्री छंदः रामचंद्रो देवता ऐं बीजं नमः शक्तिः श्रीबीजयुक्तः ष्यधिकशतस्या
गस्त्य ऋषिर्विश्वामित्रो वा कामबीजयुक्त ष्यधिकशतस्य संमोहनो विश्वामित्रो वा ऋषिः एवं ऐं बीजयुक्तस्य दक्षि
णामूर्तिर्विश्वामित्रो वा एवं प्रणवादेः शिवो विश्वामित्रो वा एतेन सर्वबीजयुक्तस्य ब्रह्मैव मायायुक्तशतद्वयस्य
शक्तिरेव स्वाहा हुं फट् नमोंतानां षण्णां च विश्वामित्र एव एतेषु मंत्रेष्वेकेनैकेनापि गुरुलब्धेनायास्य मंत्रेण प्राणा
यामत्रयं कृत्वा तस्यैव मंत्रस्य पूर्वोक्तान् ऋष्यादीन् विन्यस्य बीजैः षड्दीर्घयुक्तैर्वा मंत्रार्णैर्वा षडंगं विधाय ध्यानं
कुर्यात् यथा ध्यायेत्कल्पतरोर्मूले सुवर्णमयमंडपे पुष्पकाख्ये विमानांतः सिंहासनपरिच्छदे पद्मे वसुदले
देवमिंद्रनीलमणिप्रभं वीरासनसमारूढं ज्ञानमुद्रोपशोभितं वामोरुन्यस्ततद्धस्तं सीतालक्ष्मणसंयुतं स
र्वाभरणसंपन्नमिति ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति षडक्षररामममंत्राः अथ म

5=

मात्रो राममंत्रः रामचंद्राय नमः रामभद्राय नमः अथाष्टाक्षरो मंत्रः तारादिसहितः सोपि मंत्रस्त्वष्टाक्षरः
स्मृतः सप्ताक्षरो द्विविधः ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं इति तारादिबीजैरेकैकस्याष्टाक्षरो भवति स द्वादशप्रकारः यथा
ॐ रामभद्राय नमः ह्रीं रामभद्राय नमः इत्यादि षट् ॐ रामचंद्राय नमः ह्रीं रामचंद्राय नमः इत्यादि षट् ए
वं द्वादशप्रकारो ऽष्टाक्षरः अथ नवाक्षरः ताराद्यंतगतः सोपि नवार्णः स्यादनेकधा सः सप्तार्णएव तारादि
षड्बीजैः संपुटितो नवाक्षरो भवति यथा ॐ रामचंद्राय नमः ॐ ह्रीं रामचंद्राय नमः ह्रीं इत्यादि षट् ॐ रा
मभद्राय नमः ॐ ह्रीं रामभद्राय नमः ह्रीं इत्यादि षट् एवं नवाक्षरोपि द्वादशविधः इति नवाक्षरो राममंत्रः
अथान्यो ऽष्टाक्षरो राममंत्रः ॐ रामाय हुं फट् स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिन्यासं पूर्वोक्त
षडक्षरवत्कुर्यात् अथापरो ऽष्टाक्षरो मंत्रः ॐ ह्रीं नमो रामाय ह्रीं इत्यष्टाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शि
रसि सदाशिवाय ऋषये नमः मुखे गायत्र्यै छंदसे नमः हृदये श्रीमद्रामचंद्राय देवतायै नमः इति वि
न्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा ॐ नमो रामाय ह्रां हृदयाय नमः ॐ नमो रामाय ह्रीं
शिरसे स्वाहा ॐ नमो रामाय ह्रूं शिखायै वषट् ॐ नमो रामाय ह्रैं कवचाय हुं ॐ नमो रामाय ह्रौं नेत्राय वौषट्

हुंजानकीवल्लभायनमः

ॐ नमो रामाय हृं अस्त्राय फट् इति मंत्रानेन गुष्ठादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्या
मं. नं कुर्यात् यथा रामं त्रिनेत्रं सोमार्द्धधारिणं शूलिनं वरं भस्मोद्धूलितसर्वांगं कपर्दिनमुपास्महे रामाभिरा
वं. मां सौंदर्यसीमां सोमावतंसिनीं पाशांकुशधनुर्बाणधरां ध्यायेत्त्रिलोचनां इति ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्या
५८ दीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्यष्टाक्षरो राममंत्रः नवाक्षरश्चैवमेवोक्तः अथ दशाक्षरो राममंत्रः हुंजान
46 कीवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि वसिष्ठाय ऋषये नमः मुखे स्वराट्छंदसे नमः
हृदये श्रीरामाय देवतायै नमः गुह्ये हुं बीजाय नमः पादयोः स्वाहा शक्तये नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये
विनियोग इति कृतांजलिरुक्त्वा ज्रां हृदयाय नमः ज्रीं शिरसे स्वाहा ज्रूं शिखायै वषट् ज्रैं कवचाय हुं ज्रौं
नेत्राय वौषट् ज्रः अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा अयोध्यानगरे रत्नचित्र
सौवर्णमंडपे मंदारपुष्पैराबद्धविताने तोरणान्विते सिंहासने समारूढं पुष्पकोपरि राघवं रक्षोभिर्हरिभि
र्देवैर्दिव्ययानगतैः शुभैः संस्तूयमानं मुनिभिः प्रह्वैश्च परिसेवितं सीतालंकृतवामांगं लक्ष्मणेनोपशो
भितं श्यामं प्रसन्नवदनं सर्वाभरणभूषितं इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं देवाय समर्पयेत् प्राण

मंकुर्यात् इतिदशाक्षरोराममंत्रः अथद्वितीयोदशाक्षरोराममंत्रः रामायधनुष्पाणयेस्वाहा इतिमंत्रेणप्रा
णायामत्रयंकृत्वा शिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदयेश्रीरामायदेवतायैनमः गुह्ये
रांबीजायनमः पादयोःस्वाहाशक्तयेनमः इतिविन्यस्य ह्रांह्रीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानं
कुर्यात् अथोध्यानगरेइत्यादिपूर्ववत् ध्यात्वाजपंविधायजपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेदितिद्वि
तीयोदशाक्षरोमंत्रः अथद्वादशाक्षरोराममंत्रः ओंनमोभगवतेरामचंद्रायइत्येकः ओंनमोभगवतेरामभद्रा
यइत्येकेनमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाऋष्यादिध्यानादिकंद्वितीयदशाक्षरवत्कुर्यात् इतिद्वादशाक्षरोमंत्रः अ
थत्रयोदशाक्षरोमंत्रः श्रीरामजयरामजयजयराम इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिब्रह्मणेऋषये
नमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदयेश्रीरामायदेवतायैनमः गुह्येरांबीजायनमः पादयोःस्वाहाशक्तयेन
मः इतिविन्यस्य श्रीरामपातु जयरामशिरः जयजयरामशिखा श्रीरामकवचं जयरामनेत्रं जयजयराम
अस्त्रमितिमंत्रैःकरषडंगंविधाय अथोध्यानगरेइत्यादिनादशाक्षरवद्ध्यात्वाजपंविधायऋष्यादिकंविन्य
स्यजपंदेवायसमर्प्यप्रणमेत् इतित्रयोदशाक्षरोमंत्रः अथाष्टादशाक्षरोराममंत्रः ओंनमोभगवतेरामाय

मं· वं· ५१ महापुरुषायनमः इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिविश्वामित्रायऋषयेनमः मुखेगायत्र्यैछंदसेनमः
हृदयेरामभद्रायदेवतायैनमः गुह्येश्रींबीजायनमः पादयोनमः शक्तयेनमः इतिविन्यस्यमूलमुच्चार्यहृत्
कोशलेंद्रायनमः शिरः सत्यसंधायनमः शिखा रावणांतकायनमः कवचं सर्वलोकहितायनमः नेत्रं
स्वाहमसन्नवदनायनमः अस्त्रमितिमंत्रैः करषडंगंविधाय ध्यानंकुर्यात् यथा नंदिग्रामस्योपवने भरता
47 यत्तकौतुके रम्येसुगंधिपुष्पाद्यैर्हृतहृद्दैरमंदिने निस्वानभेरीपटहशंखतूर्यादिनिस्वने प्रवृत्तनृत्येपरि
तोजयमंगलभाषिते पटीरघुसृणोशीरकर्पूरागुरुसुगंधिते नानाकुसुमसौरभ्यवाहिगंधवहांचिते देव
गंधर्वनर्त्तकीभिर्गायंतीभिरलंकृते सिंहासनसमारूढंपुष्पकोपरिराघवं सौमित्रिसीतासहितं जटामुकुट
शोभितं चापबाणधरंश्यामंससुग्रीवविभीषणं हत्वारावणमायांतंकृतत्रैलोक्यरक्षणं इतिध्यात्वाय
थाशक्तिजपंविधायजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इत्यष्टादशाक्षरोराममंत्रः अथाष्टाविं
शत्यक्षरोमंत्रः रामभद्रमहेष्वासरघुवीरनृपोत्तम दशास्यांतकमांरक्षदेहिदापयमेश्रियं इतिश्लोकरू
पमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिविश्वामित्रायऋषयेनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेनमः हृदयेश्रीरामभद्रा

यदेवतायैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुक्त्वा रामभद्रहृदयेत्‌ महेष्वासशिरः रघुवीरशिखायै नृपोत्तमःकव
चे दशास्यान्तकमांततनेत्रंदेहिदायमेष्विं अस्त्रमितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायनंदिग्रामसेयापवने ध्याय
ष्टादशाक्षरबुद्ध्यात्वा जपांतेऋष्यादीन्‌विन्यस्यजपंसमर्पयेत्‌ इतिद्वाविंशदक्षरोराममंत्रः अथसप्तचत्वारिंश
दक्षरोराममंत्रः ॐनमोभगवतेरघुनंदनायरक्षोघ्नविशदायमधुरप्रसन्नवदनाय अमिततेजसेबलायरामाय
विष्णवेनमः इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिपितामहायऋषयेनमः मुखे अनुष्टुप्‌छंदसेनमः हृ
दयेराज्याभिषिक्तरामायदेवतायैनमः गुह्येॐबीजायनमः पादयोः नमःशक्तयेनमः इतिविन्यस्याभिष्टसि
द्ध्येविनियोगः इतिकृतांजलिःकृत्वा ॐनमोभगवते २ हृदयायनमः रघुनंदनायशिरः रक्षोघ्नविशदाय
शिखा मधुरप्रसन्नवदनायकवचं अमिततेजसेनेत्रं बलायरामायविष्णवेनमः अस्त्रं इतिकरषडंगन्यासंवि
धाय॰ अयोध्यानगरेइत्यादिदशश्लोकध्यात्वाजपंविधाय जपांतेऋष्यादीन्‌ विन्यस्य जपंसमर्पयेत्प्रणमेत्‌
इतिसप्तचत्वारिंशदक्षरोराममंत्रः इतिराममंत्रः अथसीतामंत्रः श्रीसीतायैनमः इतिषडक्षरमंत्रेणप्राणा
यामत्रयंकृत्वाशिरसिजनकायऋषयेनमः मुखेगायत्र्यायछंदसे हृदयेश्रीसीतायैदेवतायैनमः गुह्येश्री

मं॰
बं॰
५८

48

बीजायनमः पादयोर्नमः शक्तयेनमः इति विन्यस्य ओं श्रीमित्यादिना करषडंगं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा ध्या
येद्राघवसंपृक्तं वैदेहीमंबुजेक्षणां स्वर्णाभामंबुजकरां रामालोकनतत्परां इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय
जपान्ते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति सीतामंत्रः अथ लक्ष्मणमंत्रः लं लक्ष्मणाय नमः इति समाद्
रमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि अगस्त्याय ऋषये नमः मुखे गायत्रीच्छंदसे नमः हृदये श्रीलक्ष्मणाय
देवतायै नमः गुह्ये लं बीजाय नमः पादयोर्नमः शक्तये इति विन्यस्य लां लीमित्यादिना करषडंगं विधाय ध्यानं
कुर्यात् यथा द्विभुजं स्वर्णरुचिरतनुं पद्मनिभेक्षणं धनुर्बाणकरं रामसेवासंपृक्तमानसं इति ध्यात्वा जपं विधा
य समर्पणमेत् इति लक्ष्मणमंत्रः अथ हनुमान्मंत्रः ओं नमो भगवते प्रस्फुटपराक्रमाक्रांतदिङ्मंडलय
शोवितानधवलीकृतजगत्त्रितयाय वज्रदेह रुद्रावतार लंकापुरीदहन उदधिलंघन दशग्रीवकृतांतक सीता
श्वासन अंजनागर्भसंभूत रामलक्ष्मणानंदकर कपिसैन्यप्राकार सुग्रीवसाहाय्यकारण पर्वतोत्पाटन बालब्रह्मचारि
न् गंभीरशब्द सर्वग्रहविनाशन सर्वज्वरहर डाकिनीविध्वंसन ओं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ओं महा सर्वविषं हर परबलं क्षोभय।
मम सर्वकार्याणि साधय साधय हुं फट् स्वाहा एकशतसमष्टाधिकमष्टोत्तरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शि

ब   पू   २०७

रसि ईश्वरायऋषयेनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेनमः हृदिहनूमतेदेवतायेनमः इतिविन्यस्यविनियोग
मुक्त्वा नमोभगवतेआंजनेयायअंगुष्ठ: रुद्रमूर्तये शिरः वायुसुतायशिखा अग्निगर्भायकवचायहुं रामदू
तायनेत्रंब्रह्मास्त्रनिवारणायास्त्रमितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा स्फटिकाभस्वर्णकांतिं
द्विभुजंचकृतांजलिं कुंडलद्वयसंशोभिमुखांभोजंहरिंस्मरेन्मरुः इतिध्यात्वाजपंविधायऋष्यादिकंविन्यस्यजपं
समर्प्यप्रणमेत् इतिहनुमान्मंत्रः इतिश्रीगोस्वामिजगन्निवासात्मजगोस्वामीजनार्दनभट्टविरचितायां
मंत्रचंद्रिकायांसप्तमप्रकाशः ७ अथगोपालमंत्रः गोपीजनवल्लभायस्वाहा इतिदशाक्षरमंत्रेणप्राणाया
मत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेविराजेछंदसेनमः हृदयेश्रीकृष्णायदेवतायैनमः गुह्ये
क्लींबीजायनमः पादयोः स्वाहाशक्तयेनमः इतिविन्यस्यममचतुर्विधपुरुषार्थसिद्धयेविनियोगइतिकृतां
जलिरुक्त्वा मूलमंत्रेणकरयोर्व्यापकंकृत्वा आचक्रायस्वाहा हृदयायनमः विचक्रायस्वाहा शिरसेस्वा
हा सुचक्रायस्वाहा शिखायैवषट् त्रैलोक्यरक्षणचक्रायस्वाहा कवचायहुं असुरांतकचक्रायस्वाहा अ
स्त्रायफट् इतिपंचांगमंत्रानेगुष्ठादिकविन्यस्यहृदयादिकवचांतंदेहेवांगचतुष्टयंविन्यस्यास्त्रमे

मं॰
वं॰
५५

त्रेणानालत्रयं दत्वा ध्यानं कुर्यात् यथा पूर्वं वृंदावने रम्ये स्मरेन्मंत्री समाहितः नानाद्रुमगणसंशोभितपुष्पप्रव
यशालिभिः नवीनपल्लवोद्रेकफलसंपत्तिभिस्तथा लसद्विहगशिशुस्वनैः क्ष्माखैः शालिभिः सर्वतोवृतं नि
गदन्मंजरीसंचलल्लतासंततिनिषेवितं प्रसन्नशीतलं सेव्यं शिवं लोकशिवप्रदं विकचप्रसवोद्भूतमध्वास्वाद
हृतश्रमैः भ्रमरोत्तमसंघैश्च गुंजद्भिर्मुखरीकृते मधुपैः कृतकेकारैः पतत्रिभिश्च सुखावहे कीरव्रजगिरा
धासंपारावतरुताकुले कोकिलप्रमुखानावसनादैर्योमदिरं मुखे नृत्यन्मयूरसंघातनिषेवितं दिवानि
शं वायुभिर्विकचत्पद्ममध्यांकितजल्कसंगिभिः पुष्पांतरांतेरुद्भूतरजोभिश्च सुवासितैः आदित्यतनया
याश्च लहरीकणशीतलैः मन्मथानलसंदीप्तवल्लवीचीरकंपनैः सर्वदाध्युषितं सम्यगस्मिन्कल्पतरुं स
रेत् नूतनानपल्लवास्यसैवेडमांस्तदंतरे पद्मजालं मारकतं प्रसूनकलिकाश्रयं वज्रमुक्तादिकांश्चैव प
द्मरागफलोज्ज्वलं ऋतुभिः सेवितं सर्वैरेकदाभीष्टसिद्धिदं स्वर्णशाखाश्रयस्यास्य मूले मरोद्भाग्ये सुतानि च दिव्यामृ
तौघवर्षेण सर्वतो विश्वमंजसा उद्यत्प्रद्योतनप्रख्यामधोऽस्य वरमेदिनीं ज्वलद्रत्नसमावद्धां पुष्परेण विभू
षितां षडूर्मिरहितां मंत्री चिंतयेदिष्टसिद्धये माणिक्यकुट्टिमां तत्र योगपीठं विचिंतयेत् पद्ममष्टदलं त

त्रयथोर्लंकरकर्णिकं तस्य मध्ये सुखासीनं कृष्णं संध्यायेदनन्यधीः उद्यदादित्यसंकाशं प्रसन्नवदनं विभुं इंद्र
नीलमणिप्रख्यस्निग्धदीर्घशिरोरुहं मायूरेण सुपिंछेन राजमानोत्तमांगकं भ्रमरांकितकल्पद्रुपुष्पसंशो
भिमस्तकं संफुल्लरक्तनीलोत्पलकर्णपूरीकृतोत्पलं कुटिलालकविभ्राजल्ललाटमध्यपट्टिकं गोरोचनासमा
सक्ततिलकं चोन्नतभ्रुवं अकलंकसरदाकाचंद्रबिंबाह्लादाननं कुशेशयदलाकारसुंदरायतलोचनं अन
र्घमणिसंदीप्तमकराकारकुंडलं कपोलस्थललावण्यविजितस्वच्छदर्पणं अगस्त्यकुसुमाकाराह्लतोभ।
त्समनासिकं जितविद्रुमसौंदर्यपक्वबिंबफलाधरं दाडिमीबीजसंकाशदंतपंक्तिविराजितं धवलीकृतदि
क्चक्रमीषद्धास्यद्विजांशुना अरुणपल्लवैः पुष्पैः कृतग्रैवेयसंपदं अतिरम्यत्रिरेखांककंबुसुंदरकंधरं मधु
लोलुपभृंगालीसंगतैस्सुसुगंधिभिः अम्लानैः कल्पवृक्षस्य प्रसूनप्रचयैः शुभैः कृतदामलसत्स्कंधयुक्का
हारविभूषितं कौस्तुभप्रभयादीप्तविशालोन्नतवक्षसं श्रीवत्सांकांकितोरस्कसुन्नतस्कंधशालिनं महापरिघ
संकाशजानुलंबिमहाभुजं वलित्रितयसंशोभिकिंचिद्विभुरितोदरं दक्षिणावर्तसंपूर्णनाभिपल्लवलसंडिन
षट्पदभ्रमरापंक्तिशोभिरोमावलीयुतं अनेकरत्नसंबद्धवलयांगदमुद्रिकं ग्रैवेयपीतदरिकाबंधतलाकोटिस्रु

मं. वं. ५०.
50

मंडितं तदूर्ध्वं तिलकयावर्द्धकदिदेशाविभूषितं दिव्योतमांगलेपेन भूषिताशेषगात्रकं पीतांवरपरं सम्पग्रुरुजा
नुमनोहरं मधूरगलसंकाशं नेत्रापुगलमंडितं लसन्नपदशोभाभिर्निरस्तकक्षपश्रियं माणिक्यमुकुराकार
नाखराजिविराजितं पद्मशोणांगुलीपत्रविकाशिचरणांबुजं वक्रशंखलसत्पद्मसीराङ्कुशयवादिभिः कुलि
शाद्यैश्चिह्नैरंकितं रक्तपतल सौंदर्यनिधिसंभाररचितं विलसत्क्रिया सम्यग्विजितकंदर्पगात्रशोभामनो
रमं मुखांबुजसमासक्तावंशीक्लिष्टापितांगुलिं तद्रुत्थदिव्यसद्रागश्रवणाहृतमानसं श्रयांगैः शाणिजातंत्र
मोदयंतमनारतं परमानंदसंदोहसंपूर्णायतमानसं मावपद्मसमासक्तस्वांतनेत्राभिराहतं गोभिर्दूयो
भराक्रांतमंदयानाभिरेवच कवलीकृतसंमन्नपवासलेशाभिरपत्थ भूमिस्पृष्टमहास्थूलवालधीभिर्निरंत
रं प्रस्नतस्तनपानेन संद्धतानूननिर्गतैः हिंडीरपिंडसंपृक्तैर्डरगैर्हेष्टिमनोरमैः वंशवादनतोड्डीनगीतांक
मानतालसैः उत्तंभितीकृतश्रोत्रपुटपुरैरस्तनांकैः किंविषाणांकुराद्भूतिजालकंठूतिमस्तकैः परस्परवि
मर्दार्थंद्वरसंदृष्टमहीतलैः स्निग्धैर्गुरुभिरुन्नद्धैः सुशोभिगलकंवलैः वत्सवत्सीसमूहैश्चसंहतंनंदनंतरं
कृतहुंभाशब्दजालैर्गुरुसीवकक्कुहलैः उत्तकर्णपुटापीतवेणुशब्दसुधारसैः कृतोद्यत्येऽश्वेवीतमहावि

हतनामिकैः विद्यास्वभाववर्णादिकीर्त्तनेषु व्यथारणैः समानतां गतैर्गीर्पर्वयः साम्यमुत्तेरपि वंशवादनशी
लैस्वरम्परागकृतश्रमैः वल्लकीकांस्यतालाहत्तनतनादसमस्वरैः वलद्धाङ्कूलतातेयन्त्रद्धिमावगर्भितं जं
त्रिकाकटिदेशेषु किंकिणीजालमंडितैः इतस्ततश्चलद्धिश्च मंजुभाषणतत्परैः मधुराकृतिभिर्वीलैरसह्य
द्रुतभाषणैः शार्दूलनावसंक्रमसमलोकस्यैर्हतेनतथा ततोगोपपुरंध्रीणांस्मरेद्धंद्वसमाहितैः तद्दृशान्त्यसु
नपीनरागानि संदर्पीतूपरसावसेकात संजातवाथांगनभूरुहस्य श्रीकोरकाकारविशिष्टरूढैः रोमोद्गमै
भूषितदेहकानांनवमंदहासास्मृतमानसानां संपर्कतोहद्दस्वरागवाचारागैस्तरंगैरिवरागवद्धैः प्रस्वेदजालैः
समतांगतैस्तैः संभूषिताशेषशरीरकाणां तद्धृत्थवः प्रेरितनीलतादृष्टिपंचेषुपंचेषुममूढवर्षैः संभिन्नवंधा
विश्लथनीतनांगसंजातकंपाद्भुतवेदनानां तद्गोत्रलावण्यसुधारसौघपानेसमन्त्सस्तापकजानां सस्नेहसाल
स्यवलत्तरस्यसाह्लादभावाद्भुतलोचनानां धम्मिल्लसैथिल्यवशास्तवक्तप्रफुल्लपुष्पोपगलव्यैः धीरेरम
गंजद्भिरनेकभृंगैरासाहितानांमधुराकृतीनांमनोजवेगोन्मदमानसानांमदस्खलद्वाग्विभवाद्भुतानां शैथि
ल्यसंजातसुनीविकानां श्रोणीभरेर्हृत्प्रिपर्यंगतानांमदस्खलितपादांजीरस्मगलेरणैः मुखरीकृतदि

मं॰ वं॰ ५१

51

कान्तोचरणमर्दशाहृतः विमीलन्नेत्रपद्मानां वनदेवीसहस्रकं मुहुः ओष्ठमभीवहंतीनां दीर्घनिश्वाससंयोगतः
अनेकधाधूताशङ्कहस्तपद्मजुषां तथा पंक्तिभिर्वेष्टितसम्यक्सर्वतश्चततोवहि एतासां नेत्रपद्मानां माला।
भिर्भूषितांगकं महानंदनिभं सर्वविलाससंभवनं प्रभुं वल्लवीवल्लवगवां देवहृदेव हि स्मरेत् संमुखे देववदेव
स्यकांवनं तयनसंचयं ब्रह्मेशाखेङ्गलं श्रेष्ठस्तुतिं कुर्वाणमादरात् ऋषिसंघं तथा दक्षे वेदाध्ययनतत्परं यमी
र्थिनस्मरेत् पश्चात् सनकःप्रमुखांस्तथा योगीन्द्रान् ध्याननिष्ठांस्तान् श्रेयसफलार्थिनः मस्तीकान्तना
मभागे च यतगंधर्वकिंनरान् सिद्धविद्याधरांश्चापि चारणान् सरोगणान् गीतनर्तनवाद्यादीन् कुर्वंतः
कामतत्परान् चंद्राकर्कसुंदाभं काशपाशनिभं स्तुतिं मेवं तं च प्रवेतारं विद्युद्दाममसङ्जटं विस्नुपादाव
जहंहेभक्तिमिच्छन्तमतपो त्यक्तान्यसर्वसंगं तं वेदवेदार्थपारगं अनेकश्रुतिसंपन्नसमरागसमन्वितं ग्रा
मत्रयीससप्तकमूर्छनाभिर्यथाविधि सम्यग्ज्ञानाभिरारात्हायंतं कृष्णसत्ववीणया आकाशेनारदंध्यायेत्कनि
चं यंगतस्मयं इतिध्यात्वा यथाशक्तिजपंविधाय जपांते च ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य नमस्कारं कुर्या
त् इतिगोपालमंत्रः अथकृष्णमंत्रः क्लींकृष्णायगोविंदायगोपीजनवल्लभायनमःस्वाहा इत्यष्टादशाक्षरमंत्रेण

प्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदाय ऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदिश्रीकृष्णायदेवतायैनमः
गुह्येक्लींबीजायनमः पादयोःस्वाहाशक्तयेनमः इतिविन्यस्य भीष्टसिद्धयेविनियोगः इतिकृतांजलिःकृत्वा
क्लींकृष्णायहृदय गोविंदायशिरः गोपीजनशिखा॰ वल्लभायकवचं स्वाहाअस्त्र इतिपंचांगमंत्रान्मूलमं
त्राभिमृष्टयोः करयोर्विन्यस्यनेत्रवर्जंहृदयादिष्वपिविन्यस्य पूर्ववद्वृंदावनेरम्यमित्यादिपूर्वोक्तदशाक्षर
गोपालमंत्रवद्ध्यात्वाजपंविधायजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इतिकृष्णमंत्रः अथमुकुंद
मंत्रः श्रीमन्मुकुंदचरणौसदाशरणमहंप्रपद्ये इत्यष्टादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनार
दायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीमुकुंदायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभिष्टसिद्धये
विनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा मूलमंत्रेणकरयोर्व्यापकंकृत्वा श्रीचक्रायस्वाहाहृदय विचक्रायस्वाहाशिरः
सुचक्रायस्वाहाशिखा॰ त्रैलोक्यरक्षणचक्रायस्वाहाकवचं असुरांतकचक्रायस्वाहा अस्त्रमितिपंचांगमंत्रा
न्गुह्यादिकनिष्ठांतंकरयोर्विन्यस्यहृदयादिकवचांतंदेहेचांगवत्त्रयंविन्यस्यास्त्रमंत्रेणतालत्रयंदत्वापू
र्ववद्वृंदावनेरम्यमित्यादिपूर्वोक्तगोपालमंत्रवद्ध्यात्वाजपंविधायऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणामंकुर्यात्

इतिमुकुंदमंत्रः अथबालकृष्णमंत्रः ममसन्नमहल्लमितबाललीलात्मनेहुंफट्नमः इत्यष्टादशाक्षरमंत्रे
णप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनलकूवरायऋषयेनमः मुखे गायत्रीछंदसेनमः हृदये श्रीबालकृष्णायदे
वतायैनमः इतिविन्यस्याचक्राद्यैः पूर्ववत्पंचांगानिविन्यस्यतथैवध्यात्वाजपंविधायसमर्पयेत् इतिबालकृष्णमं
त्रः अथान्नप्रदाख्यकृष्णमंत्रः अन्नक्तूपरमक्तूपतष्टदूपनमः अन्नाधिपतयेममान्नंप्रयच्छस्वाहा इतित्रिंशदर्णा
त्मकमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेनमः हृदयेअन्नाधिपतये
श्रीकृष्णायदेवतायैनमः इतिविन्यस्याचक्राद्यैः पूर्वोक्तगोपालदशाक्षरमंत्रवत् पंचांगानिविन्यस्यध्यात्वाएवं
ध्यानादिकंतथैवकृत्वासमापयेत् इत्यन्नप्रदाख्यकृष्णमंत्रः अथदेवकीपुत्रमंत्रः ॐनमोभगवतेवासुदेवा
यहुंफट्स्वाहा इतिषोडशाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसे
नमः हृदयेश्रीदेवकीपुत्रायदेवतायैनमः इतिविन्यस्याचक्राद्यैः पूर्वोक्तगोपालदशाक्षरमंत्रवत्पंचांगा
निविन्यस्यध्यानंतथैवकृत्वासमापयेत् इतिदेवकीपुत्रमंत्रः अथकृष्णमंत्रः ॐनमोभगवतेवासुदेवायपुरुषो
त्तमअप्रमेयदेहिविष्णवेप्रभविष्णवेनमः इतिद्वात्रिंशदक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेन।

मः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीकृष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोग इति।
कृतांजलिः कृत्वा ॐ नमो भगवते वासुदेवाय आनंदात्मने हृदयाय नमः पुरुषोत्तमशीलात्मने शिरसे स्वाहा
अप्रमेयदेहज्योतिरात्मने शिखायै वषट् विश्वेश्वरभविष्णवे मायात्मने कवचाय हुं नमः विज्ञात्मने अस्त्राय फ
ट् इति पंचांगमंत्रान् गुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषु अपि नेत्रवर्जं विन्यस्य पूर्वोक्तदशाक्षरगोपालमं
त्रं ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति कृष्णमंत्रः अथाष्टादशाक्षरः कृ
ष्णमंत्रः गोपालकवेषधराय वासुदेवाय हुं फट् स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋ
षये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीकृष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्य आचक्रायैः पूर्वोक्तदशाक्षर
गोपालमंत्रवत् पंचांगानि विन्यस्य तथैव ध्यात्वा जपं यथाशक्ति विधाय ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रण
मेत् इत्यष्टादशाक्षरः कृष्णमंत्रः अथ कालीमर्दनकृष्णमंत्रः कालीयस्य फणामध्ये दिव्यनृत्यं करोति तं
नमामि देवकीपुत्रं नृत्यराजानमच्युतं इति श्लोकरूप द्वात्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदा
य ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये कालीयमर्दनकृष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्

मं॰
चं॰
५३
53

येविनियोग इतिकृतांजलिरुत्का वक्त्रःपादेश्चसर्वेणमंत्रेणपंचांगानिकनिष्ठानामध्यांगुलिभिर्विन्यसनेनचव
जैर्हृदयादिष्वपिविन्यस्यश्रीकृष्णाच्युतगोपालमंत्रवद्ध्यात्वाजपंविधायऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यनम
स्कारंकुर्यात् इतिकालीमर्दनकृष्णमंत्रः अथविशालरकृष्णमंत्रः क्लींश्रींह्रींकृष्णायगोविंदायगोपीजन
वल्लभायस्वाहा इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेविगायत्रीछंदसेनमः हृद
येश्रीकृष्णायदेवतायैनमः गुह्येक्लींबीजायनमः पादयोःस्वाहाशक्तयेनमः इतिविन्यस्यममचतुर्विधपु
रुषार्थसिद्धयेविनियोग इतिकृतांजलिरुत्का क्लींश्रींह्रींहृदयायनमः कृष्णायशिरसेस्वाहा गोविंदा
यशिखायैवषट् गोपीजनकवचायहुं वल्लभायनेत्रायवौषट् स्वाहाअस्त्रायफट् इतिमंत्रानेगुष्टादिकर
तलांतंकरयोर्विन्यस्यहृदयादिषडंगेष्वपिविन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा कोटिभास्करसंकाशेद्वारिकायांगृ
होत्तमेः बहुभिःकल्पतरुभिर्वेष्टितेरत्नमंडपे विधानंकाणिचयोपघर्तेभहारांतभित्तिके विकचत्सुममा
लाभिस्सहितांतमौक्तिकैः पुष्परागपराशोभिरत्नैर्घोरध्वांतेरनिरंतरस्यवद्रत्नैस्तथाधाराभिवर्षिणः अ
यःकल्पद्रुतस्यशाखाख्यामस्यसर्वतः ज्वलद्रत्नप्रदीपालिसमुद्योतितदिङ्मुखे उद्योतद्रविबिंबाभरत्नसिं

क त्न घत्सं= दृ= २ त्नं=

द्रुम=२ त सुनन्दं

हासनांबुजे स्वपविहंगमाकांतं डजस्वर्णनिभं स्मरेत् समग्रपद्मविविधोग्यविद्युत्कोटिनिभच्छविं स्वर्णांगं सर्वतः
सौम्यं नानालंकारमंडितं श्रीशंखचक्रगदापद्मधारिणं पीतवाससं स्पृशंतं कलशं श्रोत्रंमणिधारमदर्दिशं सवे
नचरणाब्जेन विंबुतिकाविणा रुक्मिणीसत्यभामे द्वे दक्षवामस्थिते प्रभोः उत्तमांगेऽभिषिंचेते नानारत्नसुधा
रया लसत्स्वीयकरांभोजस्थदीनचदनानया यत्रत्यो मग्नन्निस्याद् सुवृदेस चदोतयोः मित्रविंदा नग्नजितै वाप्याय
मु गांचैव सलक्षणा पतयोर्नीवत्यापद्म शीलेदक्षवामगे रत्नकुंभयोः समादाय कलशौ रत्नसंभृतौ प्रयच्छतो विला त
सेन ध्यानस्थे मंत्रे सन्तमैः ततषोडशसाहस्त्रामितानार्यः समंततः स्वर्णवर्णस्वर्णरत्नादिधाराधुकच्चदत्तन्कराः
स्मरेद् दक्षिणे पीतला सांधनान्याचर्ष तो वदिः इत्यौ नहुरिर्भूपादेवादीनपि चिंतयेत् इति ध्यात्वा यथाशक्ति ज
पं विधाय जपांते चरघ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति विंशत्यक्षरः कृष्णमंत्रः अथ द्वादशाक्षरः कृष्णमं
मन्त्राः १९६ त्रं श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गा
यत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीकृष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्य श्रीं हृत् ह्रीं शिरः क्लीं शिखा कृष्णाय कवचं
गोविंदाय नेत्रं स्वाहा स्त्रमिति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय पूर्वोक्तं विंशत्यक्षर कृष्णमंत्रवद् ध्यात्वा जपं विधाय जप्या

मं॰
चं॰
५४

54

६३

न्मेऽऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणामेत् इति द्वाविंशाक्षरः क्रममंत्रः अथ षोडशाक्षरः क्रममंत्रः श्रीं
ह्रीं क्लीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा क्लीं ह्रीं श्रीं इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋषये नमः मुखे वि
राजे छंदसे नमः हृदये श्रीकृष्णाय देवतायै नमः गुह्ये क्लीं बीजाय नमः पादयोः स्वाहा शक्तये नमः इति विन्यस्य
मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा मूलमंत्रेण करयोर्व्यापकं कृत्वा आचक्राय स्वा
हा हृदयाय नमः विचक्राय स्वाहा शिरसे स्वाहा सुचक्राय स्वाहा शिखायै वषट् त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वा
हा कवचाय हुं असुरांतकचक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रान् अंगुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य हृ
दयादिकवचांतं देहे चांगचतुष्टयं विन्यस्य अस्त्रमंत्रेण तालत्रयं दत्वा ध्यानं कुर्यात् यथा वराभयकराब्जाभ्यामा।
लिंगितो ष्प्रियांगकं अब्जायतललसद्धस्ताभ्यामालिंगितो मुदा धारयेत् रथांगं च शंखं वाभयं केलवरं इति ध्या
त्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणामेत् इति षोडशाक्षरः क्रममंत्रः अथा
द्वादशाक्षरः क्रममंत्रः क्लीं श्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा न्यसेत् ऋष्यादिकं षोडशा
क्षरवत् कुर्यात् इति द्वादशाक्षरः क्रममंत्रः अथ त्रयोदशाक्षरः क्रममंत्रः क्लीं ह्रीं श्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा

रवं भव्य

अत्र मंत्रे सु ज्ञी विंशाक्षरोक्ता न्यासो द्वादशाक्षरोक्तः ऋष्यादिकं
एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं दशलक्षं समाहितः तावत्तं स्य सहस्त्राणि हुनेद्वा ज्यमनुत्तमम् तर्पणाद्यैर्वै न्मन्त्रः सिद्धः स्वेष्टफलप्रद इति विधारणं वे

१६

इतिप्रथमः क्लींश्रींह्रींगोपीजनवल्लभायस्वाहा इतिद्वितीयः श्रींक्लींह्रींगोपीजनवल्लभायस्वाहा इतितृती
यः एतेषांमंत्राणांऋष्यादिकंपूर्वोक्तदशाक्षरगोपालमंत्रवत्कृत्वात्तृतीयमंत्रस्यध्यानंदशाक्षरवत्कृत्वा द्वि
तीयमंत्रस्यतुध्यानंपूर्वोक्तविंशाक्षरवत् कृत्वाप्रथममंत्रस्यध्यानंकुर्यात् यथा दरचापलसद्बाणगुणांकुशा
करांबुज वेणुमादायहस्ताभ्यांवादयंतंमुदान्वितं रविमंडलगंकृष्णंध्यायेत् इष्टफलाप्तये एवंप्रथममंत्र
स्यध्यानंकृत्वाजपंविधायऋष्यादीन्विन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इतित्रयोदशाक्षराख्यः कृष्णमंत्रः अथैका
दशाक्षरःकृष्णमंत्रः गोपीजनवल्लभायस्वाहा क्लीं इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः
मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीकृष्णायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यक्लांक्लींमित्यादिनाकरषडंगंविधायध्या
येत् यथा बालंनीलमुदारकांतिविभवंहस्तांबुजेनदक्षिणेविभ्राणंपरिपक्वदोगयकवलंनृदाम्नजंसुंदरं वामे
नखिनजातमद्भुतरसंदध्नुस्वपिंडंशुभंवैयाघ्रेणनखेनराजितगलंस्मेरास्यकंभावयेत् इतिध्यात्वायथाशक्ति
जपंविधायजपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इत्येकादशाक्षरकृष्णमंत्रः अथद्वाविंशाक्षरकृष्ण
मंत्रः ऐंक्लींकृष्णायह्रींगोविंदायश्रींगोपीजनवल्लभायस्वाहाह्सौः इतिमं इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिर

अक्ष्यपूजाविंशाक्षर रप्रोक्ता

वेदलक्षं मनुं जपेल्लक्षं किंशुकैर्मधुराप्लुतैः दशांशं जुहुयाद्गव्यौ साधको मन्त्रसि
द्धये तर्पणादि ततः कुर्यान्मन्त्री पूर्वोक्तवर्त्मना इत्यादि विधाः [illegible] पृ. ६५६

वृहीं रो

सिनारदायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीकृष्णायदेवतायेनमः इतिविन्यस्यऐंक्लींकृष्णाय
मं. हृदन क्लींगोविंदायशिरः श्रींगोपीजनशिखा वल्लभायकवचं स्वाहास्त्रः अस्त्रं इतिपंचांगमंत्रानंगुष्ठादिकानि
चं. ष्ठांतांगुलीषुविन्यस्यनेत्रवर्जंहृदयादिपंचांगेष्वपिविन्यस्यध्यायेत् यथा दत्तोर्द्धहस्तपद्मेस्फटिकजपवटी
५५ मातृकावर्णरूपांवामेहस्तेसर्वविद्याकलितमभिनवंपुस्तकंसंदधानः शङ्खब्रह्मैकवेणुंकरयुगलधृतंवाद
55 यानः श्रियेवागायनपीनावरोसोभवतुमुरारिपुः श्यामलः कोमलांगः मयूरपत्रसंवद्धकेशजालश्रियायु
तः सर्वतोमुनिवृंदेनसेवितः सर्ववेदिना दृश्यसंविन्मदेवेशंनारीनेपथ्यधारिणं नेपथ्यामलंकारः तेन।
स्त्रीभूषणधारीध्येयः इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इतिद्वाविंशदक्षरःकृष्णमंत्रः
अथाष्टाविंशत्यक्षरकृष्णमंत्रः ॐनमोभगवतेनंदपुत्रायआनंदवपुषेश्रीगोपीजनवल्लभायस्वाहा इतिमंत्रे
णप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेउष्णिक्छंदसेनमः हृदये श्रीनंदपुत्रायदेवतायेन
मः इतिविन्यस्य आचक्राद्यैः पूर्वोक्तदशाक्षरगोपालमंत्रवत् पंचांगानिविन्यस्यध्यायेत् रत्नपात्रेकरेदक्षेदे
मवेत्रंचवामतः वहंतंभावयेत्कृष्णंसखीभ्यामालिंगितंमुदा इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पये

त्‌ इत्यष्टाविंशाक्षरमंत्रः अथद्वात्रिंशदक्षरात्मककृष्णमंत्रः नंदपुत्राय श्यामलांगाय बालवपुषे कृष्णाय गो।
विंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋषये नमः मुखेष्वनुष्टुप्छं
दसे नमः हृदये श्रीकृष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्य पावकाद्यैः पूर्ववत्पंचांगानि विन्यस्य रत्नपात्रमिदे रत्यापू
र्ववद्ध्यात्वा जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत्‌ इति द्वात्रिंशदक्षरः कृष्णमंत्रः अथ द्विचत्वारिंशदक्षरः
कृष्णमंत्रः ॐ श्रीं ह्रीं नमो भगवते नंदपुत्राय बालवपुषे श्यामलांगाय क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभा
य स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखेष्वनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीकृ
ष्णाय देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा ॐ श्रीं ह्रीं हृत्‌ नमो भगवते नं
दपुत्राय शिरः बालवपुषे शिखा श्यामलांगाय कवचं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा स्त्रमि
ति पंचांगानि मूलमंत्राभिमृष्टयोः करयोरंगुष्ठादिकनिष्ठांतास्वंगुलीषु नेत्रवर्जं हृदयादिषु च विन्यस्य
रत्नपात्रे करे दत्त इत्यादि पूर्वोक्ताष्टादशाक्षरकृष्णमंत्रवद्ध्यात्वा जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत्प्रणमेत्‌
इति द्विचत्वारिंशदक्षरः कृष्णमंत्रः अथ षोडशाक्षरकृष्णमंत्रः ॐ नमो भगवते रुक्मिणीवल्लभाय स्वाहा इति मं

मं. चं. ५९

56

त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छन्दसे नमः हृदये श्रीरुक्मिणीवल्लभाय
कृष्णाय देवतायै नमः ॐघृतनमः शिरः भगवते शिखा रुक्मिणीवल्लभाय कवचं स्वाहा अस्त्रमिति पंचांगं
न्यासं विधाय ध्यायेत् यथा कलायश्यमलंकृष्णं नानालंकारभूषितं पीतकौशेयसद्वस्त्रं स्वर्णवेत्रविभूषितं क
रपद्मेन दत्तेण श्लिषंतं वामपाणिना चितारत्नवतीं देवीमंकगां कांचनप्रभां वामहस्तधृतांभोजामन्येनालिंगितवि
यां इति ध्यात्वा जपांते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति षोडशाक्षरकृष्णमंत्रः अथैकोनत्रिंशदक्षरः
कृष्णमंत्रः लीलादंडगोपीजनसंसक्तदोर्दंड बालरूपमेघश्याम भगवन् विष्णो स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये लीलादंडमहाविष्णवे देवतायै नमः इति
विन्यस्य लीलादंडगोपीजनसंसक्तदोर्दंड हृत् बालरूप शिरः मेघश्याम शिखा भगवन् कवचं विष्णो स्वाहास्त्र
मिति पंचांगानि विन्यस्य ध्यायेत् यथा वामहस्ताब्जस्थेन लीलादंडेन गोपिकाः भ्रांताश्वासाकृतेमास्वयंते।
महाप्रभुं आत्मनः प्रियमित्रस्य स्कंधन्यस्तान्यहस्तकां त्वलकं संस्मरेत् कृष्णमप्रमेयपराक्रमं इति ध्यात्वा यथा
शक्ति जपं विधाय जपांते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्येकोनत्रिंशदक्षरः कृष्णमंत्रः अथ समाप्तरोगा।

वल्लभःकृष्णमंत्रः गोवल्लभायस्वाहा इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेउ।
ष्णिकछंदसेनमः हृदयेगोवल्लभायरुद्रायेदेवतायैनमः आचक्राद्यैः पूर्वोक्तदशाक्षरगोपालमंत्रवत्न्यासाना
निविन्यस्यध्यायेत् यथा इंद्रनीललसत्कांतिपीनवाससमच्युतं मयूरपिच्छनिकरैःसम्यकृत्कमावतंसकं वे
णुंवामकरेदद्वेयष्टिपाशंचविभ्रतं कपिलाज्ञातमध्यस्थमाहूयंतंचतंमुदा इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादीन्विन्य
स्यजपंसमर्पयेत् इतिसप्ताक्षरोगोवल्लभकृष्णमंत्रः अथद्वादशाक्षरःकृष्णमंत्रः ॐनमोभगवतेश्रीगोविंदा
य इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीकृष्णाय
देवतायैनमः इतिविन्यस्याभिष्टसिद्धयेविनियोग इतिकृतांजलिःकृत्वा ॐहृत्·नमःशिरःभगवतेशिखा
श्रीगोविंदायकवचायहुं ॐनमोभगवतेश्रीगोविंदायअस्त्रमितिपंचांगमंत्रान् विन्यस्यध्यानंकुर्यात् यथा
मेघश्यामतनुंसुपीतवसनंवेत्रंदरंविभ्रतंहस्ताभ्यांकमलायताक्षमनिशंसौंदर्यसीमास्पदं देवाधीश्वरहस्त
युग्मविलसत्सौवर्णसत्कुंभतोनिर्यातामृतधारयाहरिमंदसंसिच्यमानंभजे दक्षेवेत्रं वामेशंखः इति
ध्यात्वाशक्तियथाजपंविधायजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रणमेत् इतिद्वादशाक्षरकृष्णमंत्रः

मं॰ वं॰ ५८

57

इति श्रीगोस्वामिजगन्निवासात्मजगोस्वामिजनार्दनविरचितायां मंत्रचंद्रिकायामष्टमः प्रकाशः ८ अथाष्टाद
शगोकुलनाथमंत्रः गोकुलनाथाय नमः इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे
गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीगोकुलनाथाय देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा गोकुलनः लनाशि
रः याय शिखा नमः कवचं गोकुलनाथाय नमः अस्त्रमिति पंचांगानि विन्यस्य ध्यायेत् यथा वंदे नीलकुले
वरं रुचिरया कांत्या मरुत्या पुनां बालं कुंतलजालरुदनयनं पंचाब्दिकं चांगणे धावंतं रसनासनूपुरमणिग्रै
वेयहाराङ्गदैर्गदीमंतरलं सतं मनिगोपीहृष्टयशोदासुतं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्या
दिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणमेत् इत्यष्टादशगोकुलनाथमंत्रः अथ सिद्धगोपालमंत्रः ओं श्रीं ह्रीं क्लीं
श्रीकृष्णाय श्रीगोविंदाय श्रीगोपीजनवल्लभाय श्रीं श्रीं श्रीं इति पंचविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शि
रसि नारदाय ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीसिद्धगोपालाय देवतायै नमः इति विन्यस्य
क्लां क्लीमित्यादिना करषडंगं विधाय ध्यायेत् यथा सेवितो वैनतेयेन माधवीमंडपाश्रितो रमेतो दिव्यभावे
नवलक्ष्मीसौनसंस्मरेत् इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति सि

क्लीं कृष्णाय गोविन्दाय क्लीं

द्गोपालमंत्रः अथबालगोपालमंत्रः कृष्ण इत्येकाक्षरः कृष्ण इति द्व्यक्षरः ॐ कृष्ण इति त्र्यक्षरः ॐ कृष्णाय इति चतुर
क्षरः क्लीं कृष्णाय क्लीं इति पंचाक्षरः गोपालाय स्वाहा इति षडक्षरः क्लीं कृष्णाय स्वाहा इति द्वितीयः षडक्षरः
कृष्णाय गोविंदाय इति सप्ताक्षरः श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय क्लीं इति द्वितीयः सप्ताक्षरः क्लीं कृष्णाय गोविंदाय इत्यष्टाक्षरः
दधिभक्षणाय स्वाहा इति द्वितीयोऽष्टाक्षरः सुप्रसन्नात्मने नमः इति तृतीयोऽष्टाक्षरः क्लीं कृष्णाय गोविंदाय क्लीं इति न
वाक्षरः कृष्णाय गोविंदाय नमः इति द्वितीयो नवाक्षरः क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामलांगाय नमः इति दशाक्षरः बालवपुषे
कृष्णाय स्वाहा इति द्वितीयो दशाक्षरः क्लीं कृष्णाय बालवपुषे स्वाहा इत्येकादशाक्षरः एतेषु मंत्रेष्वेकेन स्वोपदि
ष्टमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि नारदाय ऋषये नमः मुखे देवी गायत्री छंदसे नमः हृदये श्रीगोपालाय
देवतायै नमः इति विन्यस्याभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा क्लां क्लीं मित्यादिना करषडंगन्यासं वि
धाय ध्यायेत् यथा वंदे बालमुकुंदं सरसिजनिलयं रूपमाभं नेत्रं नीलांभोजच्छविं तं कटितटकवणत्किंकिणी
जालनद्धं हस्ताभ्यां बिभ्रतं सद्धविजमभिनवं पायसं दिव्यवीतं गोगोपीगोपवृंदैः रुरुनखलसितं कंठदेशे ति
रम्यं दधिजं नवनीतं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् प्रणमेत् इति

क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामलांगाय नमः

मं॰
वं॰
५८
58

सिद्धगोपालमंत्रः अथबालगोपालमंत्रः कृ४ इत्येकाक्षरः कृष्णइतिद्व्यक्षरः ॐकृष्णइतित्र्यक्षरः ॐकृष्णायइ
तिचतुरक्षरः क्लींकृष्णायक्लींइतिपंचाक्षरः गोपालायस्वाहा इतिषडक्षरः क्लींकृष्णायस्वाहाइतिद्वितीयः षड
क्षरः कृष्णायगोविंदायइतिसप्ताक्षरः श्रींह्रींक्लींकृष्णायक्लीं इतिद्वितीयः सप्ताक्षरः क्लींकृष्णायगोविंदायइत्य
ष्टाक्षरः दधिभक्षणायस्वाहाइतिद्वितीयोष्टाक्षरः सुप्रसन्नात्मनेनमः इतितृतीयोष्टाक्षरः क्लींकृष्णायगोविं
दायक्लींइतिनवाक्षरः कृष्णायगोविंदायनमः इतिद्वितीयोनवाक्षरः क्लींग्लौंक्लींश्यामलांगायनमः इतिद
शाक्षरः बालवपुषेकृष्णायस्वाहाइतिद्वितीयोदशाक्षरः क्लींकृष्णायबालवपुषेस्वाहाइत्येकादशाक्षरः एतेषु
मंत्रेष्वेकेनस्वोपदिष्टमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वा शिरसिनारदायऋषयेनमः मुखेदेवीगायत्रीछंदसेनमः हृ
दयेश्रीगोपालायदेवतायैनमः इतिविन्यस्याभिष्टसिद्धयेविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा क्लांक्लींमित्यादिना
करषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथावंदेबालमुकुंदंसरसिजनिलयंरक्तपद्माभनेत्रंनीलांभोजच्छविंतंकटित
टकरणाकिंकिणीजालनद्धं हस्ताभ्यांबिभ्रतंसद्दधिनमभिनवंपायसंदिव्यवीतंगोगोपीगोपवृंदैरुरुनवलसि
तंकंठदेशेतिरम्ये दधिजंनवनीतं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेऽर्घ्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्प्यप्रण

मेत् इति बालगोपालमंत्रः अथान्यो बालगोपालमंत्रः क्लीं कृष्ण क्लीं इति वक्तव्यतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा
पूर्ववत् ऋष्यादीन् विन्यस्य ध्यायेत् यथा श्रीमज्जीर्वाणभूमीरुहतलविकचाम्भोजसंस्थं मुकुंदं शाखायामस्तमस्तनप्र
प्रमुदितकमलप्रोद्भूतानेकरत्नं संप्रसंच्छवर्णावर्णानिजवपुविलसत्तेजसाध्यामलोकं वंदे रूपापमादं दपिजमभि
नवंभतयंत्तस्मशीलं इति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्यन्यो बालगोपालमंत्रः अथाप
रो बालगोपालमंत्रः क्लीं कृष्ण क्लीं इति वक्तव्यतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा पूर्ववत् ऋष्यादीन् विन्यस्य क्लां
क्लीमित्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा शोणेद्यानगदेवकृतशिखिरैमौवर्णाद्रोलागतंनीला
कुंचितमूर्द्धजं कटितटे सत्किंकिणीमंडितं रक्तं दीपिनवप्रकल्पितगलाकल्पं मुदा प्रेंखितं गोपीध्यामतिसं
दरं सुरारिं वंदे यशोदासुतं इति ध्यात्वा जपं विधाय ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्यपरो बालगोपा
लमंत्रः अथ संमोहनगोपालमंत्रः ऐं क्लीं श्रीं द्रीं नीं वीं प्रीं जगन्नपकृष्णकृष्ण निरंतरक्रीडासक्त प्रमुदितचे
तसे नित्यप्रियाय कृष्णाय क्लीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा श्रीं क्लीं ऐं इति द्विपंचाशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि श्रानंदनारदाय ऋषये नमः मुखे प्रसन्नविराट्छंदसे नमः हृदये श्रीसंमोहनाय कृष्णाय दे

ऐं ह्रीं श्रीं = २

द्रीं क्लीं क्लीं क्लीं जय जय = १

मं॰ वृन्दायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा ऐं क्लीं श्रीं ... श्रीं।
वं॰ क्लीं ऐं हृदयाय नमः ऐं क्लीं श्रीं कृष्ण कृष्ण सनिरंतर क्लीं गुह्यक श्रीं क्लीं ऐं शिरसे स्वाहा कृष्णाय प्रमदितचेतसे श्रीं क्लीं
५९ ऐं शिखायै वषट् २ नित्यप्रियाय २ कवचाय हुं २ क्लीं नेत्राय वौषट् २ गोपीजनवल्लभाय स्वाहा २ अस्त्राय फ
ट् इति मंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा पुरीं स्मरेन्निजैरम्ये
59 सर्वतोद्भुधिमध्यगे विपुलोच्चमहा...गोपुरादिसवीथिके मेघोच्छ्रितस्तथा यौतसौधजालसमाकुले रत्नमंदि
रविस्तीर्णकपाटद्वारमंडिते भूदेवबाहुजविशांछूद्राणां गृहोत्तमैः नानाशिल्पिगृहैश्चापि ...सौधवराल स्य
यैः गोकुलागमदिशादीनामसंख्यातैर्गृहैर्युते बहुधापण्यगणानेकसार्थलोकसमाश्रितैः क्रयविक्रयकार्यार्थं
वस्तुसंचैश्च मंडिते लोकस्वांतवशीकारदत्तनारीनिकेतनैः दीर्घानेकसरोदीर्घिकाजलसमुत्फुल्लाब्जजातास
वमध्वास्वादकुलादरैर्जलचरैः भृंगैश्च स्वरसैः शुभैः कारंडादिगणैरथो गविहंगैरवैश्च सर्वैस्तथा मत्तपैरनिशाश्रि
ऐंप यासहचरैरश्वादिभिः सेवितफुल्लानेकसुगंधिपुष्पनिचयासक्तैर्भ्रमद्भृंगकैर्व्याप्तकल्पकपादपैरनुदिनंका
मान्यपेक्षान्वहः यच्छद्भिर्मनुजेभ्य आदरपरैः शीतैश्च मंदानिलैर्लोलन्मर्द्दवशीविहंतेमणिमयैः समंतरयेभास्व

चक्रवाकः

त्त्र स्त्रा=४ गू=३ र्षि=१

रेषं किर्मीर[?]दीयानां मम घोत्तितमध्यके नानावर्णवितानेन मौक्तिकालंबिनायुते बहुवस्त्रपुष्पाभिर्मालो
भिः शोभितांतरे सम्यक् स्वर्गंधिनागंधवारिणासिक्तभूतले मंगलश्रीसहस्रैर्यैर्मदाघूर्णितलोचनैः कामाल
सगतैर्देवस्त्रपद्मलीलस्त्रवामरैः धृष्टत्नक्ताकुचाभारत्रुयल्लीणावलग्नकैः सवलमधुरवाग्गुंफैरभितः सेविते निशम्
[?]तिशंतरे महारत्नथारौघं वर्षतो दुते परानंदस्तथा संदेहवतः सुरोरथः रत्नभूमौ सहस्रार्कभास्वत्सिं
हासनांबुजे लक्ष्मीकांतं समासीनं चिंतये दिष्टसिद्धये उद्य[?]न्ननीलनीरजलसत्कांतिं जगत्कारणं वक्रस्नि
ग्धसुमृदुर्जोलकुसुमैर्मालिकमौलिं प्रभं सम्यकशोभिललाटनासिकसदंचभूलतालंकृतं संरक्तायतलोल द
त्नो लोचनयुगं [?]लुसत्कुंडले श्रीमद्दंतलविनिर्जितसलद्दूकशोणाधरं हासश्रीविशदीकृताखिलदिशं प्र
स्विन्नमुखाननं स्फूर्जद्दशिमहार्घरत्ननिकरप्रस्तुतभूषागणैर्मुक्ताहारमुखैर्विभूषिततनुं रोमोद्गमालंकृतं
कर्पूरागरुकुंकुमद्रवविलिप्तांगं स्वतः सुंदरं हस्तस्थलसद्दीर्घकोमलभुजैर्दिक्षुमानं सं[?]प्रदं स्फाद्धस्तुतिपा
दयमयुगलं कामार्तवित्ताकुलं स्वांकस्थस्तनकरांबुजहृदयमनस्तत्रस्थिता याभृशं रुक्मिण्यालसमदूरूयुग्म
पिदितं सत्त्वर्णाकांतिं प्रियामालिंगंतमग्नंकरांबुयुगलेनासक्तभावादृढं वाहुभ्यां भगवंतमादिजनचनामा
दिष्टं मानं यदि(?)च्छेदो यया साहं रख्याये बानैः इशासं स्वैरित्यर्थः =३

सं॰ चं॰ ६०

60

ग ध्य

लिंगयसम्पकषितां रोमांचांचितदेहवल्लिलसितामानंदभाराहृतां प्रस्वेदच्छमुक्ताभिर्भूषितांगमनोरमां
तस्मिन्नेवसमासक्तसर्वेन्द्रियगणक्रमां तरंगरहितैरंगैर्मंजुंनीलवसारे स्वदत्तस्थितयाश्लिष्टंश्यामसुयासत्य
भामया दिव्यतोमात्तुलेपाद्यैर्भूषितयासर्वभूषणैः कामबाणप्रविद्धांग्याबाहुनापरिरब्धया रुक्मयाजंबेत्याव व
श्लिष्टवामस्थयातया नाग्रजकुलजयोपेतामालिंगितस्तबाहुना कालिंद्याचपरीरब्धंदृष्टदेशस्थयाविधुं करो यो=५
घृतस्यभयानीलमेघश्यामरुचाननः अनंगबाणसंपातभीतयाभूषितांगया पंच्चगदांवक्रशंखेवाचतुर्भिर्दध
तंकरैः करद्वयलसद्वेणुक्षिप्रार्पितमुखांबुजं चतुर्दिक्षुविदिक्षुदेवैर्मुनिभिःविचरैर्वृतं सर्वैर्भक्तिभरप्रेमभा
वभावानतांगकैः स्तुवद्भिःस्तुतिभिःसम्यक्तैर्वासंसक्तमानसैः चतुर्वर्गप्रदंनित्यंमनोवाचामगोचरं स्वतेज
सिस्थितंमग्नमहानंद स्तुथांबुधौ इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेऽप्यादिकंविन्यस्यजपंदेवायस
मर्प्यप्रणमेत् इतिसंमोहनगोपालमंत्रः अथसंतानगोपालमंत्रः देवकीसुतगोविंदवासुदेवजगत्पतेदेहि
मेतनयंकृष्णत्वामहंशरणंगतः इतिद्वात्रिंशदक्षरश्लोकरूपमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिनारदाय
ऋषयेनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेनमः हृदयेश्रीकृष्णायदेवतायेनमः इतिविन्यस्यमूलेनकरयोर्व्यापकंविन्य

एषांयोगः २२३

स्प देवकीसुतगोविंदहृदयाय नमः वासुदेवजगत्पते शिरसे स्वाहा देहिमेतनयंकृष्ण शिखायै वषट् त्वाम
हंशरणंगतः कवचाय हुं समस्तमंत्रेण अस्त्राय फडिति पंचांगमंत्रानंगुष्ठादिकनिष्ठांतास्वंगुलीषु विन्यस्य ने
त्रवर्जं हृदयादिषु विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा शंखचक्रधरंदेवं श्यामवर्णं चतुर्भुजं सर्वाभरणसंदीप्तं पीत
वाससमावृतं मयूरपिच्छसंयुक्तं विस्मितं गोपवृंददितं समर्पयंतं विप्राय नष्टानानीय बाल[illegible]न् करुणाम्लानसे
प्राणोवेष्टेकतिलयंतं चतुर्भुजं मिथ्यते नगदांबुजेस्तुविते वामाद्यूर्ध्वयोराद्येतराधन्ययोरस्येड्भ्यापुथध्यानं
म स्त्रीभिल्लसांके समुपविष्टमिलेरकांबुजेबालकं मामर्केज्वलबालभूषणगणंयोनमस्तेस्मसुतिं श्रेमण
लिप्समुद्भूर्भुद्भः स्वावशात्तसंसालिलं स्वात्मनाशुचत्वेन विभावयेत्स्मरारिपुत्रार्थिनीकामिनी इति ध्यात्वाय
थाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति संतानगोपालमंत्रः अथ निगडच्छेदनाख्यः
कृष्णमंत्रः वसुदेवनिगडच्छेदनाय वासुदेवाय हुं फट् स्वाहा इति विधानस्तत्रमंत्रेण आणायाम त्रयं कृत्वा शिर
सि नारदाय ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये निगडच्छेदनाय श्रीकृष्णाय देवतायै नमः इति वि
न्यस्य प्राचक्राद्यैः पूर्वोक्तदशाक्षरगोपालमंत्रवत् ऋष्यादीन् विन्यस्य पूर्ववद्वृंदावने रम्यमित्यादि तथैव ध्या

मं॰
वं॰
८८

त्वाजपंविधायजपांतेऋष्यादीन्विन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिनिग्रहच्छेदनाख्यः क्रममंत्रः अथजन्मसंमो
हनाख्यः क्रममंत्रः क्लींइमेकाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिसंमोहननारदायऋषयेनमः मुखे
गायत्र्यायछंदसेनमः हृदयेजन्मसंमोहनाकृष्णायदेवतायैनमः गुह्येकंबीजायनमः पादयोःईंशक्तये
नमः नाभौलंकीलकायनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेविनियोग इतिकृतांजलिःक्लांक्लीं
क्लींमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा वृंदारकद्रुमोद्यानविलसत्कल्पशालिनः मूलेरत्न
स्थलीराजद्रत्नसिंहासनोपरि उद्यदादित्यसंकाशंविश्वप्राणस्वरूपिणः महतोवैनतेयस्यबाहुस्कं
धोपरिस्थितंवेष्टकंकुसमाभंतंचांपावरादिसवर्णके दरिशंखसृणीन्पाशांपुष्पबाणेक्षुकार्मुके पंकज
दावदस्ताब्जैरष्टभिर्दधतंनिजैः स्निग्धारुणविशालोद्यद्घूर्णितात्तिहृदयांबुजं रत्नप्रसूनसंस्फुटमणिकुं
डलमंडितं मुक्ताहाररत्नसद्वन्नकंकणांगदमुद्रिकेकिंकिणीभूपुरैर्दिव्यैस्स्रक्माल्यैरलंकृतं शोणगालेपंस्व
र्णकांतितौमांवरविराजितं आत्मवामोरुपीठस्थांलक्ष्मीमालिंगितप्रिया वामबाहुभृतांबोजांक्षिकयमद
नमंदिरां कामोन्मदमदव्याकुलांगलनोज्ज्वलां रम्यमाल्यविलेपांगींसर्वभूषणभूषितां सक्वसुल

68

मवस्त्रांस्त्राकांतमहृदनांबुजे प्रेरितालोलनीलाभनेवषट्पदमंडितं मेतत्वापेनवामेनवाहूनातरुणी
मिमां ग्रालिंगंतमस्मन्तज्ञपरमानंदनंदितं स्मरामरभुजंगेंद्रसिद्धगंधर्वयोषितां हृदेहंतंसभूवाद्यैःका
मवाणीनिपीडितैः सर्वलोकगुरुंदेवंसत्यानंदंविचिंतयेत् दत्ताष्टार्द्धयोगाद्येनदादिहंद्वक्रमेणयोयोन्या
न्यपिध्यायेत् इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेऋष्यादिकं विन्यस्यजपंदेवायसमर्पयणमेत्
इतिजगत्संमोहनाख्यः कुसुमंत्रमंत्रः अथकाममंत्रः क्लिंइत्येकाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिर।
सिसंमोहनायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीकामायदेवतायेनमः गुह्येकंबीजायनमः
पादयोः ईशक्तयेनमः नाभौलंकीलकायनमः इतिविन्यस्य क्लांक्लींमित्यादिनाकरअंगन्यासंविधाय।
ध्यायेत् यथारक्तंरक्तविलोचनंसरूविरंरक्तांवरंविभ्रतंरम्याधनुष्कादिभूषणगेणेगदीसंदेहंविभुं
पाशांसांकुशमिक्षुचापसुमनोवाणान्नवहंतंकरैरक्तांभोजनिकेतनंमनसिजंदेवंसदाभावये वामार्द्धयो
गाद्येनदायधःस्थयोः करयोरन्येइत्याद्युपध्याने इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयणम
मेत् इतिकाममंत्रः अथप्रणवाख्यःकुसुमंत्रः ॐइत्येकाक्षरमंत्रेणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषये

मं॰
वं॰
६२
62

ॐ

नमः मुखे देवीगायत्रीछन्दसे नमः हृदये श्रीपरमात्मने देवतायै नमः गुह्ये श्रूं बीजाय नमः पादयोः ऊं शा
क्तये नमः नाभौ मं कीलकाय नमः इति विन्यस्य मम मोक्षार्थे विनियोग इति कृतांजलिः कृत्वा श्रूं ऊं श्रां हृ
दयाय नमः श्रूं ऊं ईं शिरसे स्वाहा ऊं ऊं ऊं शिखायै वषट् यं ऊं यं कवचाय हूं ऊं श्रौं नेत्राय वौषट् श्रं ऊं श्रः अ
स्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा
निर्मलांगाम्भ्रियं विष्णुं पीतकौशेयवाससं सर्वतो घनमानेन तेजसा भास्करप्रभं किरीटांगदहाराद्यैर
नर्घ्याभरणादिभिः ग्रैवेयकंकणाद्यैश्च भूषणैर्भूषितांगकं चक्रशंखौ च गदा धारयंतं करांबुजैः कौ
स्तुभप्रभया दीप्तं मणिकुंडलमंडितं भजेऽहं सर्वसंपत्त्यै फुल्लांबुजसंस्थितं वामाधःकरमारभ्य दक्षाधः
करपर्यंतमायुधध्यानं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत्
इति प्रणवाद्यक्षरमंत्रः अथ कार्तवीर्यार्जुनमंत्रः फ्रों ब्रीं क्लीं भ्रूं आं ह्रीं क्रों श्रीं हुं फट् कार्तवीर्यार्जुना
य नमः इत्येकोनविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ऊं दत्तात्रेय ऋषये नमः मुखे ऊं अनु
ष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीकार्तवीर्यार्जुनाय देवतायै नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभिसिद्धये विनियोग

अयमेव प्रणवादि विंशत्यक्षरो भवति

ग्रां ह्रीं

इति कृत्वांजलिं कृत्वा मूलमंत्रेण करयोर्व्यापकं विन्यस्य ॐ फ्रों व्रीं हृदयाय नमः ॐ क्लीं भ्रूं शिरसे स्वाहा [illegible] शि
खायै वषट् ॐ श्रीं कवचाय हुं फट् अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रान् अंगुष्ठादिकनिष्ठान्तास्वांगुलीषु विन्यस्य नेत्र
वर्जं हृदयादि पंचांगेषु विन्यस्य ॐ कार्तवीर्यार्जुनाय नमः इति सर्वांगे व्यापकं कृत्वा [illegible] ध्यानं कुर्यात् य
था श्यामात्सर्वभयात्प्रकाशिततनुः प्रद्योतनोद्योतितः स्वर्णस्रक्कृपवीतकंधरधरो रक्तोष्णकोषीषवान्ः
नानाकल्पवि[illegible]भूषितः करसहस्रार्जुनवाणासनो वाणाग्नाड्वमहस्रवाहुरनिशं भूवल्लभोनः प्रभुः स
सहीपैकनाथः सवित्समप्रकृविः सर्वंड्गतकोनः पापादन्नायतात्तोरथ्यवरनिलयः स्थूलकायो तिभीमः
वा पात्रे भुवि लोकीकरधृतनयनुषोनिः स्वनैस्त्रासयानः सश्रीमान् कार्तवीर्यो निखिलरूप[illegible]कारी
इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते स्वरुपादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणमेत् इति कार्तवीर्यार्जु
नमंत्रः अस्य मंत्रस्य कार्यपरत्वान्मंत्रध्यानभेदा वहवः संति ते तंत्र यथवाहुल्याद्गत्र न कथिताः इति गोस्वामी
जगन्निवासात्मज गोस्वामि जनार्दन विरचितायां मंत्रचंद्रिकायां नवम प्रकाशः इति वैसव प्रकरणं समाप्तं
अथ मोरसंजग्रथांते नत्वा [illegible] तां सूर्यमंत्रः ॐ घृणिः सूर्य आदित्य इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि

दाव

नतां घ्राम्बुजः द्विप्र=

सं. चं. ६२

63

देवभागायऋषयेनमः मुखेगायत्र्यायछंदसेनमः हृदयेश्रीसूर्यायदेवतायैनमः इतिविन्यस्य सत्यतेजोज्वा
लामणिहुंफट्स्वाहा हृदयायनम ब्रह्मतेजोज्वालामणिहुंफट्स्वाहा शिरसेस्वाहा विष्णुतेजोज्वालामणिहुं
फट्स्वाहाशिखायैवषट् रुद्रतेजोज्वालामणिहुंफट्स्वाहाकवचायहुं अग्नितेजोज्वालामणिहुंफट्स्वाहानेत्रा
यवौषट् सर्वतेजोज्वालामहुंफट्स्वाहा अस्त्रायफडितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा भा
स्करंमंगदकुंडलमुखंवारुणगरुणाकजंमस्य अक्षगुणाभयदानकरंतंरक्तनेत्रभजेः गुणेनत्र दानंवरं कु
हुकरयोः पद्मेवामागुधस्थयोरभयदाने इत्याद्युपध्यानं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेऽर्घ्यादि
कंविन्यस्यजपंदेवायसमर्प्यप्रणमेत् इत्यष्टाक्षरः सूर्यमंत्रः अथपूर्वतरःसूर्यमंत्रः खखोल्कायस्वाहा इति
मंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीसूर्यायदेवतायै
नमः इतिविन्यस्य सत्यतेजायस्वाहाहुंफट् हृतः हुंफट् इतिस्वाहांतेपंचांगेष्वपिविन्येत् सत्यतेजसेस्वा
हाशिरः सत्यकारायस्वाहाशिखा सत्यवालायस्वाहाकवचं सत्यकायस्वाहाहुंफट् अस्त्रायफडितिपंचां
गमंत्रानेतष्टादिकनिष्ठांतांस्वांगुलीषुविन्यस्यनेत्रवर्जंहृदयादिष्वपिविन्यस्य यद्वामंत्रांतरैः षड्भिःषडंग

न्यासं विधाय ध्यायेत् यथा रक्तपद्मद्वयं हस्तैर्विभ्राणं वरदाभये केयूरकाभं त्रिनेत्रं रविं ध्यायेत् स्वभूषितं इति
ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति षडक्षरः सूर्यमंत्रः अथ सप्ता
क्षरः सूर्यमंत्रः खखखोल्काय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिन्यासषडंगादिकं पूर्वोक्तषड्
क्षरसूर्यमंत्रवत् कुर्यात् इति सप्ताक्षरः सूर्यमंत्र अथ चतुर्वर्णो मंत्रः ॐ ह्रीं हंसः इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं
कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदये श्रीसूर्यरूपिणीभवते सूर्यै देवतायै नमः
इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा ॐ हृत् ह्रीं शिरः ॐ शिखा ह्रीं कवचं ॐ नेत्रं ह्रीं अस्त्रमिति मंत्रैः करषडंगं वि
धाय ध्यायेत् यथा भास्वद्रत्नसहस्रमौलिविलसत्कुंडलाढ्यमुद्योतय हस्ताब्जैर्दधदंकुशं गुणवराभीतीः
सतैगजस्तनां पाशाङ्कुशालिंगितकांचनाभुजजपाविद्युज्ज्वलत्कांतिभिर्विश्वं द्योतयदार्कमाश्वशिशिरं वि्श्व
शिकायावपुः दत्ताद्वह्योराघ्येतदायधः स्यथोरव्ये इति श्रावुपध्यानं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधा
य जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणमेत् इति चतुर्वर्णो मंत्रः अथ अष्टाक्षरो मंत्रः ह्रां ह्रीं सः
इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्र्याय छंदसे नमः हृदये श्रीसूर्याय दे

मं
वं
६४

64

वतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य क्रां ह्रीमित्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा अरुण
कमलसंस्थं श्रीतरुणि भूरिभूषं वरुणकमलयुग्माभीष्टदाभीतिहस्तं अरुणतरशरीरं भावयामो दिनेशं अरु
णकरसमेतं सर्ववेदैकवेद्यं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य
प्रणमेत् इति अपरो मन्त्रः अथ अपरः सूर्यमन्त्रो विजयाविधः ह्रूं पैं इति मन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शि
रसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्राय छंदसे नमः हृदये श्रीभानवे देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियो
गमुच्चार्य ह्रां हृदयं ह्रीं शिरः ह्रूं शिखा ह्रैं कवचं ह्रौं नेत्रत्रयं ह्रः अस्त्रमिति मन्त्रैः करषडंगन्यासं विधाय ध्याये
त् यथा पद्मयुग्मवराभीतीर्दधानं करपंकजैः रक्तपद्मास्थितं भानुं रक्तं ध्यायेत्त्रिलोचनं इति ध्यात्वा यथाश
क्ति जपं विधाय जपान्ते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्पयेत् इति विजयाभिधो अपरः सूर्यमन्त्रः अ
थान्यो अपरो मन्त्रः हंसः इति मन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे देवीगायत्री
छंदसे नमः हृदये श्रीपरमात्मने देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य ह्रां ह्रीमित्यादिना कर
षडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा रक्ताब्जकांचननिभं गुणटंकपद्मैर्हंसैरभीतिवरदे दधतं तु नस्य गौरी

३६
६३

हृं कंकलितं वपुरास्ययामः सौम्याग्निरूपमनिशं गिरिजार्द्धभागं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपां
ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं देवाय समर्प्य प्रणमेत् इत्यघोरान्तरोमंत्रः अथैकान्तरोमार्तंडभैरवोमंत्रः ह्सौं इ
ति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे निचृच्छंदसे नमः हृदये श्रीमार्तंडभैरवा
य देवतायै नमः गुह्ये ह्सं बीजाय नमः पादयोः विंदवे शक्तये नमः नाभौ रं कीलकाय नमः इति विन्यस्य विनियो
गमुद्धार्य ह्रां हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा ह्रूं शिखायै वषट् ह्रैं कवचाय हुं ह्रः अस्त्राय फट् ह्रौं ने
त्रायवौषट् इति करयोः कनिष्ठान्तं हृदयादिषु नेत्रान्तं च विन्यस्य ध्यायेत् यथा स्वर्णाभीपीतजपानिभं त्रिनय
नं शुक्लालसज्ञारिणं खड्गांगारिशुणास्त्रथ्याजपटीपद्मं च शंखांकुशौ रत्नाढ्रे दधतं कापालममलं सद्वल्लभा
लिंगितं मार्तंडं मणिवद्धरत्नमुकुटं ध्यायेच्चवेदाननं रत्नोद्दीदिवद्धंगादिचत्वारिवामोर्द्धादिपद्मादीनि चत्वा
रि प्रेयानि वेदाननं चतुर्मुखं विनयने प्रतिवक्त्रमिति शेषः अप्यवार्द्धिषट्कान्तमिति नारायणीयोक्तेः
इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्येकान्तरोमार्तंडभैरवमं
त्रः इति सूर्यमंत्राः अथ चंद्रमंत्रः सोमाय नमः इति षडक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि भृगुऋष

सौं

मं॰
वं॰
६५
65

येनमः मुखेपंक्तिछंदसेनमः हृदयेश्रीचंद्रमसेदेवतायेनमः गुह्येसोंबीजायनमः पादयोःनमःशक्तयेन
मः इतिविन्यस्यविनियोगमुच्चार्यः स्रांस्रीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात् यथा श्वेताब्जस्थः
स्फटिकरजतवर्णत्मत्कांतिरुचैर्मुक्ताहारप्रलम्बितनवनीलकेशोवरम्यः हस्ताब्जाभ्यांकुमुदवरदेधारयन्तः
शशांकोभ्रमैर्भूयाद्दमिमतरमाभ्रुचकोयत्कलंकः वामदत्तभ्यांकुमुदवरदे इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधा
यजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिचंद्रमंत्रः अथभौममंत्रः अंअंगारकायनमः इत्यष्टाक्षरम
त्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदयेश्रीभौमायदेवतायेनमः
इतिविन्यस्य आंईमित्यादिनाषड्दीर्घभाजाबीजेननमः स्वाहेत्यादियुक्तेनषडंगंविधायध्यानंकुर्यात् यथा
नमाम्यंगारकंरक्तरक्तांबरविभूषणं जानुस्थवामहस्ताढ्यंसाभयेतरपाणिकं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंवि
धायऋष्यादिकंविन्यस्यसमापयेत् इतिभौममंत्रः अथबुधमंत्रः बुंबुधायनमः इतिषडक्षरमंत्रेणप्राणाया
मत्रयंकृत्वा शिरसिब्रह्मणेऋषयेनं मुखेपंक्तिछंदसेनमः हृदयेबुधायदेवतायेनमः इतिविन्यस्यबांबी
मित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा वंदेबुधंसदादेवंपीतांबरसभूषणं जानुस्थवामहस्ता

पंसाभयेनरपाणिकं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्य जपंसमर्पयेत् इति
बुधमंत्रः अथगुरुमंत्रः ब्रंबृहस्पतयेनमः इत्यष्टाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋष
येनमः मुखेअनुष्टुप्छंदसेनमः हृदयेश्रीगुरवेदेवतायैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुच्चार्यंब्रांब्रीमित्या
दिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथाः रत्नस्वर्णांशुकादीनिदत्तपाणिंपंकजनालिकेरन् अन्यादन्यहुल
राज्ञोनिधेयोऽमरसद्गुरुः इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधाय जपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेत्
इतिगुरुमंत्रः अथशुक्रमंत्रः शुंवस्त्वंमेदेहिशुक्रायनमः इत्येकादशाक्षरमंत्रेणप्राणायामंकृत्वाशिरसिब्र
ह्मणेऋषयेनमः मुखेविराट्छंदसेनमः हृदयेशुक्रायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुच्चार्य
शुंहृदयायनमः वस्त्वंशिरः मेशिखा देहिकवचं शुक्रायनेत्रंनमः अस्त्रमितिमंत्रैः करषडंगन्यासं
विधायध्यायेत् यथा शुक्लंनमाम्यापणसंस्थशुक्राभंकरभूषणं स्वर्णवासोरत्नधाराविन्माशनकारहयं
इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपान्तेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंदेवायसमर्पयेत् इतिशुक्रमंत्रः अथ
शनैश्चरमंत्रः शंशनैश्चरायनमः इत्यष्टाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखे

मं॰
चं॰
६६
66

गायत्र्यायच्छंदसेनमः हृदयेशानेश्वरायदेवतायैनमः शांशीमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यानंकुर्यात्
यथा वंदेशानेश्वरंवक्रदंष्ट्रंनीलविभूषणं वामजानुस्थितकरंसाभयान्यकरांबुजं इतिध्यात्वायथाशक्तिज
पंविधायजपाख्यादिकंविन्यस्यजपंदेवायसमर्पयेत् इतिशानेश्वरमंत्रः अथराहुमंत्रः रांराहवेनमः इतिषड
क्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्र्यायच्छंदसेनमः हृदयेराहवेदेवता
यैनमः इतिविन्यस्यविनियोगमुक्त्वारांरींरूमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा वंदेराहुंधू
म्रवर्णंसर्पकायंकृतांजलिं विकृतास्यंरक्तनेत्रंधूम्रालंकारमन्वहं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंध्यायजपा
ख्यादिकंविन्यस्यजपंदेवायसमर्पयेत् इतिराहुमंत्रः अथकेतुमंत्रः कें केतवेनमः इतिषडक्षरमंत्रेणप्रा
णायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्रह्मणेऋषयेनमः मुखेपंक्तिश्छंदसेनमः हृदयेकेतवेदेवतायैनमः इतिविन्य
स्यविनियोगमुक्त्वा कांकींकूमित्यादिनाकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा वंदेकेतुंकृष्णवर्णंकृष्णव
स्त्रादिभूषितं वामोरून्यस्तहस्तंसाभयान्यकरांबुजं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायजपांतेजपाख्यादि
कंविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिकेतुमंत्रः अथैतेग्रहमंत्राः सौकर्यार्थमुक्त्वाअनंतपंचायतनंतानर्गलेनेति अथ

ग्निमंत्रः ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा इति समासतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि भृगवे ऋषये नमः मुखे गायत्री
छंदसे नमः हृदये अग्नये देवतायै नमः गुह्ये रं बीजाय नमः पादयोः स्वाहा शक्तये नमः इति विन्यस्य विनि
योगमनुष्ठाय ॐ सहस्रार्चिषे नमः हृदयाय नमः ॐ स्वस्तिपूर्णाय शिरसे स्वाहा ॐ उत्तिष्ठपुरुषाय शिखायै
वषट् ॐ धूमव्यापिने कवचाय हुं ॐ सप्तजिह्वाय नेत्राय वौषट् ॐ धनुर्धराय अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान्
गुष्ठादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यसेत् अथ ध्यानं करैर्वरस्वस्तिकशक्तिभी
तीर्दधानमंभोजगतं त्रिनेत्रं सिंदूरवर्णं तपनीयभूषं वह्निं जटाभूषितमालिमीडे इति ध्यात्वा यथाशक्ति
जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति समासतरो वह्निमंत्रः अथान्योग्निमंत्रः
ॐ भूर्भुवः स्वरग्निजातवेद इहावह सर्वकर्माणि साधय स्वाहा इति पंचविंशत्यक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं
कृत्वा पूर्वमंत्रवदृष्यादीन् विन्यस्य ॐ भूर्भुवः स्वः स्वेन अग्निर्जातवेदसे रत इहावह शिखा सर्वकर्माणि
कवचं साधय नेत्रं स्वाहा अस्त्रमिति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय पूर्वमंत्रोक्तं ध्यानं कृत्वा यथाशक्ति जपं वि
धाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति पंचविंशाक्षरोग्निमंत्रः अथ पूर्ववदृष्यादिकं विन्यस्य

मं॰
चं॰
६२
67

उँ निष्कलुषाय नेत्र हविर्विगतशिरः लोहिताय शिखा देहि मे कवचं रक्षायेति नेत्रं स्वाहास्त्रमिति मंत्रैः कर
षडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा देवमाध्यस्थमपरं रक्तमादिप्रभं केनियातमध्याक्रांतं वर्षंतं धनधान्यरत्ननिचया
नुकंपैः स्वकैः सततं ज्वालापल्लवितस्फुरोमविवरं भक्तार्त्तिभेदनं वंदे धर्मविमुक्तार्थमोक्षफलदं दिव्याकृतिं
पावकं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादीन् विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति चतुर्विंशत्य
क्षरोग्निमंत्रः इति श्रीगोस्वामिनगनिवासात्मजगोस्वामिजनार्दनभट्टविरचितायां मंत्रचंद्रिकायां दशमः प्र
काशः १० इति सूर्यप्रकरणं समाप्तं अथ शैवमंत्रा उच्यंते तत्रादौ षडक्षरो मंत्रः ॐ नमः शिवाय इमं मंत्रेण प्रा
णायामत्रयं कृत्वा शिरसि वामदेवाय ऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः हृदये श्रीसदाशिवाय देवतायै नमः
इति विन्यस्य मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा उँ हृत् न शिरः मः शिखा शि
कवचं वा नेत्रं य अस्त्रमिति षडक्षरैर्नमः स्वाहेत्यादिभिर्युक्तैः करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा गोक्षी
रफेनधवलं रजताद्रिसमप्रभं चारुचंद्रकलाराजज्जटामुकुटमंडितं पंचवक्त्रधरं शंभुं प्रतिवक्त्रं त्रिलोचनं
शार्दूलचर्मवसनं रत्नाभरणभूषितं दक्षोर्ध्वहस्ते परशुं वरं च तदधः करो वामोर्ध्वहस्ते हरिणं दधानमभयं प

ष

योगः ३

रे॥ सप्रसन्नमुखांभोजं त्रिनेत्रं विष्टपप्राविष्टे ब्रह्मविष्णुमहेंद्राद्यैः स्तुतं भक्त्या समागतैः विश्वाद्यं विश्ववपुषं भव
तीतिदं शिवं इति ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पणमेत् इति षडक्षरो मंत्रः अथ
पंचाक्षरो मंत्रः नमः शिवाय इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं विधाय शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे देवीगाय
त्री छंदसे नमः हृदये परमात्मने देवतायै नमः इति विन्यस्य मोक्षार्थे विनियोग इति कृतांजलिरुक्त्वा पं
चाक्षरैः समस्तमंत्रेण च षडंगं विधाय पूर्वोक्तषडक्षरवद्ध्यात्वा जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं सम
र्पणमेत् इति पंचाक्षरः मायया यंत्रयोयुक्तः पंचार्णः सप्तवर्णकः षडर्णः स्यात् अष्टवर्णः स्यादेवं मंत्रद्वयं भवे
त् यथा ह्रीं नमः शिवाय ह्रीं अयं सप्ताक्षरो मंत्रः ह्रीं ॐ नमः शिवाय ह्रीं अथ मष्टाक्षरो मंत्रः ऋषिरेकोवा
मदेवः पंक्तिः छंद उदाहृते उमापतिर्देवतास्यात् मंत्रयोर्जगदीश्वरः मंत्रयोः सप्ताक्षराष्टाक्षरयोः इति ऋष्यादि
कं विन्यस्य सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोग इति कृतांजलिर्वदेत् ततः ॐ ह्रां ॐ हृदयाय नमः ॐ ह्रीं नं शिरसे स्वाहा
ॐ ह्रूं मं शिखायै वषट् ॐ ह्रैं शिं कवचाय हुं ॐ ह्रौं वां नेत्राय वौषट् ॐ ह्रः यः अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्या
सं विधाय ध्यायेत् यथा बंधूककसमारक्तं चंद्रार्द्धकृतशेखरं दक्षिणोर्द्धकरे शूलं तदधो वरमुद्रिकां वामो

ह्रीं ॐ नमः शिवाय ह्रीं

गणेश्वरेति नन्दिनः संबोधनम् ध्यानस्य लिङ्गपुराणोक्तशिवनन्दिनोः संवादे स्थितत्वात् नन्दी
ति शिवस्य प्रमथनामको योगगणालयेश्वरः

प्र

मं.
चं.
९८

68

हूँनकपालंनदधोदस्तेनखङ्गाभयं दधानंनिजवामोरुपीठस्थायागणेश्वर रक्तोत्पलकरायाश्चश्लिष्टंतेवामबा
हुना सर्वाभरणसंपन्नदीप्तदेहदेव्यामुदान्वितं स्मेरवक्त्रंत्रिनयनंसर्वाभरणभूषितं इतिध्यात्वाजपंतेअर्घ्या
दिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिसप्तात्तराक्षरमंत्रो अथप्रासादाख्योमंत्रः हौं इत्येकाक्षरमंत्रेणप्राणाया
मत्रयंकृत्वाशिरसिवामदेवायऋषयेनमः मुखेपंक्तिछंदसेनमः हृदयेश्रीसदाशिवायदेवतायैनमः गु
ह्येहंबीजायनमः पादयोरौंशक्तयेनमः इतिविन्यस्यसर्वाभीष्टसिद्धयेविनियोगः इतिकृत्वांजलिंकृत्वा हां
हृत् ह्रींशिरः हूंशिखा हैंकवचाय हौंनेत्रं हः अस्त्रमितिमंत्रैः करषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा मु
क्ताविद्युत्पयोदस्फटिकारुणवर्णैस्तुपंचभिः वदनैः शोभितंवक्त्रघनिवद्धंत्रिलोचनं चंद्रावतंसविलसज्जटा
मुकुटमंडितं शुद्धस्फटिकसंकाशंसमासीनंसरोरुहे प्रसन्नवदनांभोजंदधानंकरपंकजैः दक्षिणैस्त्रि
शिखंटंकंवज्रंखड्गंतनयानलं सर्पंघंटांसृणिंपाशमभयंवामबाहुभिः नानाभरणसंदीप्तंध्यायेदेवंस
दाशिवं इतिध्यात्वायथाशक्तिजपंविधायअर्घ्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयेत् इतिप्रासादाख्योमंत्रः अ
थाघोराख्योमंत्रः ॐ ह्रीं ह्रौं नमः शिवाय इतिमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिवामदेवायऋषयेनमः

मुखे पंक्तिश्छन्दसे नमः हृदये महाशिवाय देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा ह्रां ह्रीं ॐ हृदया
य नमः ह्रीं ह्रीं नं शिरसे स्वाहा ह्रूं ह्रूं मं शिखायै वषट् इत्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा सिं
दूरपुञ्जशोणाङ्गं स्मेरवक्त्रं त्रिलोचनं मणिमौलिलसद्बद्धकलालंकृतमस्तकं दक्षिणोर्ध्वकरे टंकं दधानं
तदधो वरं वामोर्ध्वे च हरिणं तदधः करमादरात् पीनस्तनवतीमङ्गसंस्थितायाः विनिवेश्य च वामांके सन्नि
विष्टायाः प्रियायाः रक्तपंकजे दधन्नादक्षिणेस्ववामीने रक्तपंकजे नानाभरणसंदीप्तं दिव्यगंधसमुज्ज्वलं
एवं ध्यात्वा जपं विधाय चरण्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्यन्योऽपि ध्यानांतरो मंत्रः अथ षट्त्रिंशदक्षरो दक्षि
णामूर्तेर्मंत्रः ॐ ह्रीं दक्षिणामूर्तये तुभ्यं वटमूलनिवासिने ध्यानैकनिरताङ्गाय नमो रुद्राय शंभवे ह्रीं
ॐ इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि शुकाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छन्दसे नमः हृदये श्रीद
क्षिणामूर्तये देवतायै नमः गुह्ये ॐ बीजाय नमः पादयोः ह्रीं शक्तये नमः इति विन्यस्य मम चतुर्विधपुरुषार्थ
सिद्ध्यर्थे विनियोग इति कृतांजलिरुक्त्वा ॐ ह्रीं दक्षिणामूर्तये ह्रां हृदयाय नमः ॐ ह्रीं तुभ्यं ह्रीं शिरसे स्वाहा
ॐ ह्रीं वटमूलनिवासिने ह्रूं शिखायै वषट् ॐ ह्रीं ध्यानैकनिरताङ्गाय ह्रैं कवचाय हुं ॐ ह्रीं नमो रुद्राय ह्रौं नेत्रा

मं॰
वं॰
६४
69

पवैषर गेहे श्रीशंभवे रूः श्रुत्वापफट् शक्षिवृंगमंचानं गुह्यादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि
विन्यस्य ध्यायेत् यथा हेमाचलतटरम्ये सिद्धकिन्नरसेविते विविधद्रुमशाखाभिः सर्वतो वारितातपे सुप्र
ष्पितलतानालैराश्लिष्टकुसुमद्रुमे शिलाविवरनिर्गच्छन्निर्झरानिलशीतले गायद्गांगगनासंघैर्दत्यहृद्दिक
देवकैः कूजत्कोकिलसंघातैर्मुखरीकृतदिङ्मुखे परस्परविनिर्मुक्तमात्सर्यमृगसेविते श्राघैः शुकाद्यैर्मु
निभिर्यत्नसंसमुपस्थिते श्रीरंतरमोविदेवैः सेव्यमानैर्निषेविते वटवृक्षतमहोत्कृष्टपद्मरागफलोज्ज्वले गारु
त्मतमयैः पत्रैर्निविडैरुपशोभिते नवरत्नमयैः कल्पैः लंबमानैरलंकृते जलजैः स्थलजैः पुष्पैरामोदि
भिरलंकृते गणाधिवैदशास्त्राणि शुकहंसैर्निषेविते संसारतापविच्छेदकुशलछायमद्भुतं विविस्मतस्य
मूलस्थरत्नसिंहासने शुभे आसीनममिताकल्पशारदेंदुनिभाननं स्तूयमानं मुनिगणैर्दिव्यज्ञानाभिलाषिभिः
संसारेण्नगतामाधदिणामूर्तिमव्ययं रजताद्रिप्रतीकाशं शङ्खधफणामलकृतिं वृंदं वृंदलसद्व्याघ्रजटामु
कुटमंडितं वीरासने समासीनं नासालोकननत्परं सुप्रसन्नमुखांभोजं नयनत्रयशोभितं दक्षिणोर्द्धक
रेटंकं व्याख्यामुद्रामधः करे वामजानुनिविन्यस्त निविष्टमुक्तापंकजे कतावंधविशेषोद्यत्फणिनाथैरलंकृ

वामोर्द्धहस्ते हरिणं दधानं तदधः करे = १

तां ध्यात्वैवं दक्षिणामूर्त्तिमनिशं हृदि समाहितं इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य ज
पं देवाय समर्प्य प्रणमेत् इति दक्षिणामूर्त्तिमंत्रः अथ द्वाविंशाक्षरो दक्षिणामूर्त्तिमंत्रः ॐ नमो भगवते दक्षि
णामूर्त्तये मह्यं मेधां प्रयच्छ स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गाय
त्र्यै छंदसे नमः हृदये श्रीदक्षिणामूर्त्तये देवतायै नमः गुह्ये ॐ बीजाय नमः पादयोः स्वाहा शक्तये नमः
नाभौ मेधा कीलकाय नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य ॐ ह्रां ॐ हृदयाय नमः ॐ ह्रीं ॐ शिरसे स्वाहा
ॐ ह्रूं ॐ शिखायै वषट् ॐ ह्रैं ॐ कवचाय हुं ॐ ह्रौं ॐ नेत्राय वौषट् ॐ ह्रः ॐ अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् अंगुष्ठादि
तलांत करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा शुक्लैकशरच्चंद्रनिभं भभोगमध्यगं
गंगाधरं ललसच्चंद्रकलोलासितशेखरं प्रसन्नवदनांभोजं त्रिनेत्रं सुस्मितानने दिव्यांबरधरं दिव्यगंधमाल्यै
रलंकृतं नानारत्नमयाकल्पमरिकताविभूषितं मुक्तामालां दक्षोर्ध्वे तां मुद्रामधःकरे वामोर्ध्वे च सुधाकुं
भकलशं तदधःकरे दधानं चिंतयेन्नादिकं निह्नदं निषेवितं अथ स्फाटिकशिरःपीठलसद्धामांघ्रिपंकजं इ
ति ध्यात्वा जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति द्वाविंशदक्षरो दक्षिणामूर्त्तिमंत्रः अथ नवा

धि

मं· चं· ७·

70

तरोदक्षिणामूर्त्तिमंत्रः ॐ ग्लौं नमः शिवाय ग्लौं ॐ इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि शुकाय ऋषये नमः
मुखे अनुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीदक्षिणामूर्त्तये देवतायै इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा ॐ हृत् ग्लौं शिरः
नमः शिवायै वषट् शिवाय कवचं ग्लौं नेत्रं ॐ ग्लौं अस्त्रमिति करषडंगन्यासं विधाय गोक्षीरफेनधवलमित्यादि
पूर्ववद्ध्यात्वा जपं विधाय ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् प्रणमेत् इति नवाक्षरदक्षिणामूर्त्तिमंत्रः अथा
त्या नवाक्षरो दक्षिणामूर्त्तिमंत्रः ॐ ऐं नमः क्लीं शिवाय सौः इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा प्रथमनवा
क्षरवदृष्यादिकं विन्यस्य ॐ हृत् ऐं शिरः नमः शिखा क्लीं कवचं शिवाय नेत्रं सौः अस्त्रमिति षडंगं विधा
यान्यत् सर्वं प्रथमनवाक्षरवत् कुर्यात् इति द्वितीयो नवाक्षरः अथ मन्वक्षरजपो मंत्रः ॐ ॐ नमः इति त्र्यक्षरमंत्रे
ण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि कहोलाय ऋषये नमः मुखे देवीगायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीमत्सु
याय देवतायै नमः गुह्ये ॐ बीजाय नमः पादयोः नमः शक्तये नमः इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा सां सीं
सूं सैं सौं सः इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा शुद्धस्फटिकसंकाशं शुभ्रपद्मासने स्थितं कंदर्प
मौलिविलसच्चंद्रखंडस्फुरन्मस्तके अभिषिक्तसमस्तागमदीक्षितनललोचनं दक्षिणोर्द्धकरे मुद्रां ज्ञानाख्यानद

यः करे श्वेतमालां च वामोर्ध्वे पाशं वेदमधः करे इत्थं ध्यानं चिंतयेद्देवं सर्वरोगभयापहं इति ध्यात्वा यथाशक्ति
जपं विधाय रक्षादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति मृत्युंजयमंत्रः अथाघोरास्त्रमंत्रः ह्रीं स्फुर स्फुर प्रस्फु
र प्रस्फुर घोर घोरतर तनुरूप चट चट प्रचट प्रचट कह कह वम वम बंध बंध घातय घातय हुं फट् इमेकपंचाशद
तरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि अघोराय ऋषये नमः मुखे त्रिष्टुप्छंदसे नमः हृदये अघोरा
यरुद्राय देवतायै नमः गुह्ये हूं बीजाय नमः पादयोः ह्रीं शक्तये नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य ह्रीं
स्फुर स्फुर प्रस्फुर प्रस्फुर शिरः घोर घोरतर तनुरूप शिखा चट चट प्रचट प्रचट कवचं कह कह वम
वम नेत्रं बंध बंध घातय घातय हुं फट् अस्त्रमिति षडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा कालमेघाभं देवं भी
मदंष्ट्रं त्रिलोचनं भुजंगभूषणं रक्तवस्त्रालेपशोभं परशुं करवालं च बाणं त्रिशिखमेव च इत्थं नरति
णैरस्त्रैर्दक्षादिकमतः परैः डमरुं खेटकं चापं नृकपालं च पार्वती काम्यकर्मसु रक्तांगमसितं वा त्रिवा भिचा
रके नित्ये कृष्टरूष्टभूतादिमुक्तौ मुक्तानिभं स्मरेत् इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते रक्षादिकं वि
न्यस्य जपं समर्पयेत् इत्यघोरास्त्रमंत्रः अथ पाशुपतास्त्रमंत्रः ॐ श्लीं पशु हुं फट् इति षडक्षरमंत्रेण प्राणाया

मं॰
चं॰
७८

मत्रयंस्कृत्वा शिरसि वामदेवाय ऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः हृदये श्रीपशुपतये देवतायै नमः इति
विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा ग्रें हूं फट् हृदयाय नमः श्लिं हूं फट् शिरसे स्वाहा यं हूं फट् शिखायै वषट् भुं हूं फट्
कवचाय हूं द्रुं हूं फट् नेत्राय वौषट् फट् हूं फट् अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा पंच
वक्त्रं दशभुजं प्रतिवक्त्रं त्रिलोचनं अग्निज्वालानिभश्मश्रु मूर्द्धजं भीमदंष्ट्रकं खड्गं बाणानंतसूत्रं शक्तिं पर
शुमेव च दक्षिणैर्हस्तैर्बिभ्रंतादिकमतांगुरु खट्वांगं पाशं कं रिकां च त्रिशूलं च कपालं डमरुकं वामहस्तैश्च बि
भ्राणं महाकार्कसमप्रभं नानाभरणसंदीप्तं पन्नगैरलंकृतं स्फटिकाद्रिनिभं वामं सर्वरत्नाकरं स्मरेत्
इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति पाशुपतास्त्रमंत्रः अ
थ नीलकंठमंत्रः ॐ ग्रीं ठः इति अतरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि अरुणाय ऋषये नमः मुखे त्रिष्टु
प्छंदसे नमः हृदये श्रीनीलकंठाय देवतायै इति विन्यस्य विनियोगमुक्त्वा अथ हरहर स्वाहा हृदयाय नमः
कपर्दिने स्वाहा शिरसे स्वाहा नीलकंठाय स्वाहा शिखायै वषट् कालकूटविषभक्षणाय हूं फट् कवचाय
हूं नीलकंठिने स्वाहा अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् अंगुष्ठादिकनिष्ठांतं करयोर्विन्यस्य नेत्रवर्जं हृदयादिषं

वृ=२

वांगेष्वपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा ध्यायेद्देवं नीलकंठं कलार्काशुतवर्चसं जटाजूटलसच्चंद्रकलं फणिसम्र
मैः कृतालंकरं भोजैर्दधानं जपमालिकां शूलवद्दक्षिणाधोर्द्धे वामोर्द्धे च कपालकं खट्वांगं तदधो हस्ते
पंचवक्त्रविराजितं प्रतिवक्त्रंत्रिनयनं व्याघ्रचर्माम्बरावृतं पद्ममध्ये समासीनं मतिसुंदरविग्रहं इति ध्यात्वाय
थाशक्तिजपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमेत् इति नीलकंठमंत्रः अथ सप्ताक्षरो नील
कंठमंत्रः ॐ नमो नीलकंठाय इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंद
से नमः हृदये नीलकंठाय देवतायै नमः इति विन्यस्यान्यत सर्वेष्वंगेष्वतर नीलकंठमंत्रवत् कृत्वा समाप
येत् इत्यष्टाक्षरो नीलकंठमंत्रः अथान्याष्टाक्षरो नीलकंठमंत्रः ॐ नीलकंठाय स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्र
यं कृत्वा शिरसि अरुणाय ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीनीलकंठाय देवतायै नमः इति वि
न्यस्य विनियोगमुच्चार्य नीलकंठाय नमः हृदयाय नमः स्वाहा नमः शिरसे स्वाहा ॐ नमः शिखायै वषट् नी
लकंठाय नमः कवचाय हुं स्वाहा नमः अस्त्राय फट् इति पंचांगमंत्रानेत्यहादिकनिष्ठांतकेष्वा विन्यस्य ने
त्रवर्जं हृदयादिष्वपि विन्यस्य ध्यायेत् यथा सर्वांगैरानने श्वेतैः श्वेतपीतारुणासितैः अभयंपरशुंचापंवाय

मं:
चं:
१२

72

कीवटयज्ञुजैः येयोदेवस्तनार्थस्य गौरीकस्यातिसंदरः संहारनिर्विषत्वंभावेशानकुर्वन्नक्रमान्मोक्षेः इति
णायःकरमारभ्यः वामायःकरपर्यंतमाष्टपध्याने इतिध्यात्वाजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसमर्पयणमेत्
इमस्येयाक्षातरोनीलकंठमंत्रः अथचिंतामणिमंत्रः तस्य इमेकाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिकश्यप
पायऋषयेनमः मुखेअनुष्टुपछंदसेनमः हृदयेश्रीअर्द्धनारीश्वरायदेवतायैनमः गुह्येतंबीजायनमःपाद
योरंशक्तयेनमः नाभौमंकीलकायनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसिद्धयेविनियोगइतिकृतांजलिःकृत्वा रंह
त् कंशिरःसंशिखा मंकवचं रंनेत्रं यंअस्त्र इतिकरषडंगन्यासंविधायध्यायेत् यथा विद्रुमारक्तवामार्द्धदे
हंनीलापरांगकं अहिगंगाशशांकाढ्यविलसत्तुंगमौलिकंहावभावविलासाढ्यंनारीरूपमहेश्वरं भीषणापर
देहार्द्धवामार्द्धपाशमद्भुतं पद्मंवरदयोर्हस्तेदधानंदक्षिणार्द्धके करेत्रिशूलंनृमाथोन्दकपालं वरमथ प्र
विभक्ताश्चकाकल्पमालालेपविराजितं इतिध्यात्वापृथाशक्तिजपंविधायजपांतेऋष्यादिकंविन्यस्यजपंसम
र्पयेत् इतिचिंतामणिमंत्रः अथतुंबुरुरुद्रमंत्रः तस्य इमेकाक्षरमंत्रेणप्राणायामत्रयंकृत्वाशिरसिब्र
ह्मणेऋषयेनमः मुखेगायत्र्यायछंदसेनमः हृदयेश्रीतुंबुरुरुद्रायदेवतायैनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभी

ष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः इति कृतांजलिः कृत्वा क्ष्म्यां हृदयाय नमः क्ष्म्यीं शिरसे स्वाहा क्ष्म्यूं शिखायै वषट् क्ष्म्यैं क
वचाय हूं क्ष्म्यौं नेत्राय वौषट् क्ष्म्यः अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् यथा उद्यदादि
त्यरुचिरं वर्तुलं वक्त्रं त्रिलोचनं चंद्रार्द्धशेखरं रक्तनेत्रं स्तनाभिरं स्थितं क्रमात् दक्षिणे हस्तके देवि खड्गं खट्वांगमध्य
यः पाशं वामे हस्ते च कपालं नरस्योज्वलं रक्तांगरागाभरणं शुक्लं विपिटनासिकं श्वनर्खरत्नाकल्पाकं ध्या
येद्देवं शिवं शिवे इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति वं रुरु
द्रमंत्रः अथ क्षेत्रपालमंत्रः ॐ क्षौं क्षेत्रपालाय नमः इति नवाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्म
णे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीक्षेत्रपालाय देवतायै नमः गुह्ये क्षं बीजाय नमः पादयोः
नमः शक्तये नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य क्षां क्षीं क्षूमित्यादिना करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत् यथा
अंजनाद्रिप्रतीकाशमूर्द्ध्वपिंगजटाधरं वर्तुलोग्रत्रिनयनं भीमसर्पविभूषणं दंष्ट्राकरालवदनं भीममुग्ररूपं
दिगंबरं द्विभुजं दक्षिणे हस्ते गदां वामे कपालकं इत्थं विचिंतयेद्देवि इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय
जपांते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् क्षेत्रपालमंत्रः समाप्तः अथ वटुकभैरवमंत्रः ह्रीं वटुकाय आप

मे·
वे·
७३
73

ङ्ग्यावरणाय कुरु कुरु वटुकाय ह्रीं इत्येकविंशाक्षरं मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि बृहदारण्यकाय
ऋषये नमः मुखे विराट्छन्दसे नमः हृदये श्रीवटुकभैरवाय देवतायै नमः गुह्ये ह्रीं बीजाय नमः पादयोः
ह्रीं शक्तये नमः नाभौ ह्रां कीलकाय नमः इति विन्यस्य चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे विनियोग इति कृतांजलिरु
च्चार्य· ह्रां वां हृदयाय नमः ह्रीं वीं शिरसे स्वाहा ह्रूं वूं शिखायै वषट् ह्रैं वैं कवचाय हुं ह्रौं वौं नेत्राय वौषट् ह्रः वः
अस्त्राय फट् इति मंत्रानंगुष्ठादिकरतलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्वपि विन्यस्य ध्यानं कुर्यात् यथा
शुद्धस्फटिकसंकाशं त्रिनेत्रोज्ज्वलशोभितं कुटिलालकसंवीतं चारुस्मेरमुखांबुजं नानारत्नमयाकल्पैः किं
किणीजालनूपुरैः दीप्तमभ्रं वरावीतं द्विभुजं दक्षिणे करे त्रिशिखं सव्ये खेटं तु वरदं यानंदं तमद्भुतं वटुवेषधरं व्य
शंभुं सात्त्विकं साधकः स्मरेत् इति ध्यात्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपांते अर्घ्यादिकं विन्यस्य जपं समर्प्य प्रणमे
त् इति वटुकभैरवमंत्रः अथ त्र्यंबकमंत्रः त्र्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्द्धनं उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुक्षीय बं
मामृतात् इति द्वात्रिंशदक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि वसिष्ठाय ऋषये नमः मुखे अनुष्टुप्छंदसे
नमः हृदये श्रीमृत्युंजयाय रुद्राय देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य ओं त्र्यंबकं हृदयाय नमः ओं

य

त्र्यंबकाय शिरसे स्वाहा ॐ त्रिनेत्राय शिखायै वषट् ॐ वशिष्ठाय कवचाय हुं ॐ अग्निवीर्याय नेत्राय वौषट् ॐ रुद्र
दैवताय अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय अथवा त्र्यंबकं यजामहे शिरः सुगंधिं पुष्टिवर्द्ध
नं शिखा ॐ उर्वारुकमिव बंधनात् कवचं मृत्योर्मुक्षीय नेत्रं मामृतात् अस्त्रमिति मंत्रैर्वा करषडंगन्यासं विधाय ध्या
येत् यथा हस्ताभ्यां कलशद्वयामृतरसैराप्लावयंतं शिरो द्वाभ्यां तौ दधतं मृगाक्षवलये द्वाभ्यां वहंतं परं
अंकन्यस्तकरद्वयामृतघटं कैलासकांतं शिवं स्वच्छांभोजगतं नवेंदुमुकुटं देवं त्रिनेत्रं भजे इति ध्यात्वा यथा
शक्ति जपं विधाय जपांते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इति त्र्यंबकमंत्रः अथ गायत्रीप्रयोगो व्याख्या
ते पः सप्तव्याहृत्यादिका चतुर्विंशाक्षरात्मा गायत्री शिरसान्विता शिरसा स्वाहाकारेण सर्ववेदाश्रितः
सारो मंत्रोयं सप्तव्याहृत्यनः ॐ भूः ॐ भुवः ॐ स्वः ॐ महः ॐ जनः ॐ तपः ॐ सत्यं ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् स्वाहा इति मंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे दे
वीगायत्रीछंदसे नमः हृदये श्रीपरमात्मने देवतायै नमः इति विन्यस्य विस्तु प्रकरणोक्तप्रणवप्रकारेण
करषडंगन्यासान् कृत्वा निर्मलागस्त्रियं विस्तुमित्यादि तथैव ध्यात्वा ततः शिरसि जमदग्निभरद्वाजभृगुगोत

पत्र ६२

गं॰
वं॰
७४
74

सकाश्यपविश्वामित्रवशिष्ठेभ्यो ऋषिभ्यो नमः मुखे गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगतीभ्यः छन्दोभ्यो
नमः हृदये अग्निवायुसूर्यगुरुवरुणेन्द्रविश्वेदेवेभ्यो देवताभ्यो नमः इति विन्यस्य ॐ भूः हृदयं ॐ भुवः शिरः ॐ
स्वः शिखा ॐ महः कवचं ॐ जनः नेत्रं ॐ तपः अस्त्रमिति मंत्रैः करषडंगन्यासं कृत्वा ततः हृदि ॐ भूः नमः मुखे
ॐ भुवः नमः दक्षिणांसे ॐ स्वः नमः वामांसे ॐ महः नमः दक्षोरौ ॐ जनः नमः वामोरौ ॐ तपः नमः जठरे ॐ सत्यं
नमः इति व्याहृतीर्विन्यस्य ध्यायेत् यथा क्षौमवस्त्रपरीधानाः सर्वाभरणभूषिताः उन्निद्राम्भोजवदनाः प्रभा
मंडलमंडिताः सितोपवीतहृदयाः पवित्रवत्कराः अभयात्मवागग्र्यवरदकमलसरोरुहाः एवं व्याहृती
र्ध्यात्वा ततो गायत्र्या ऋष्यादीन् विन्यसेत् यथा शिरसि विश्वामित्राय ऋषये नमः मुखे देवीगायत्र्यै छन्द
से नमः हृदये श्रीसवितृदेवतायै नमः इति विन्यस्य ॐ ब्रह्मणे हृदयं ॐ विष्णवे शिरः ॐ रुद्राय शिखा ॐ
ईश्वराय कवचं ॐ सदाशिवाय नेत्रं ॐ सर्वात्मने अस्त्रमिति मंत्रैः करषडंगन्यासं कृत्वा ध्यायेत् यथा मुक्ता
विद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणैर्युक्तामिंदुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्त्वात्मवर्णात्मिकां गायत्रीं वरदाभ
यांकुशकशान् शुभ्रं कपालं गुणं शंखं चक्रमथारविंदयुगलं हस्तैर्वहंतीं भजे कशः पाशः गुणं त्रिसूत्रं

दलयः करमारभ्य दलवामक्रमेणोपर्युपरि हृत्क्रमेणाङ्गुल्यानि धेयानि इति ध्यात्वा जपं विधाय जपान्ते।
ऋष्यादिकं गायत्र्या विन्यस्य समापयेत् इति गायत्रीमन्त्रः अस्य न्यासविशेषस्तु श्रीशिवार्चनचन्द्रिकायां द्र
ष्टव्यः अथाग्नेय्याख्यो मन्त्रः जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निदहाति वेदः स नः पर्षदति दुर्गाणि वि
श्वा नावेव सिन्धुं दुरितात्यग्निः इति त्र्यस्त्वारिंशदक्षरमन्त्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि काश्यपाय ऋषये
नमः मुखे त्रिष्टुप्छन्दसे नमः हृदये जातवेदसेऽग्नये देवतायै नमः इति विन्यस्य विनियोगमुच्चार्य जातवेद
से सुनवाम हृदयाय नमः सोममरातीयतः शिरसे स्वाहा निदहाति वेदः शिखायै वषट् स नः पर्षदति कव
चाय हुं दुर्गाणि विश्वा नावेव नेत्राय वौषट् सिन्धुं दुरितात्यग्निः अस्त्राय फट् इति करषडङ्गन्यासं विधाय।
ध्यायेत् यथा विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कन्धस्थितां भीषणां कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरा
सेवितां हस्तैश्चक्रदरासिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं विभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां
स्मरेत् दत्ताग्रहुयोरायेतदायधः स्थयोरन्येतदायस्थयोरपरेतरेयघस्थयोरितरे इत्यायुधध्यानं इति ध्या
त्वा यथाशक्ति जपं विधाय जपान्ते ऋष्यादिकं विन्यस्य जपं समर्पयेत् इत्याग्नेयाख्यो मन्त्रः इति श्रीगोस्वामिजग

त्रिवासात्मजश्रीगोस्वामिजनार्दनभट्टविरचितायां मंत्रचंद्रिकायामेकादशः प्रकाशः इति शिवप्रकरणं
समाप्तं अथैवं लिखितमंत्राणां सिद्धसाध्यसुसिद्धारीन् विचारयेत् मकथहचक्रे लिखेत् लक्ष्मीकुलार्णवे
एक त्रि रुद्र नव नेत्र युगार्क पंक्ति षस्नाग षोडश चतुर्दश पंच केषु कोष्ठे लिखेन्मुनितिथी च तथावशिष्टवर्णा
न् हुताशनमितान् क्रमशो विकायाः एक १ त्रि ३ रुद्र ११ नव ९ नेत्र २ युग ४ अर्के १२ पंक्ति १० षट् ६ नाग ८
षोडश १६ चतुर्दश १४ पंच ५ मुनि ७ तिथी १५ अवशिष्टे त्रयोयोदशो १३ हुताशनमितान् त्रिषिनवर्णान्
अविकायाः मातृकायाः अथैतच्चक्रस्वल्पप्रकारः नवप्राक्प्रत्यगायतान् दक्षिणोत्तरायतान्मूपंचपंचरेखा
विलिख्य षोडशकोष्ठानि कृत्वा तानि कोष्ठानि वृत्तस्थ ततः कोष्ठे एकैक चतुष्कमिति चतुष्क चतुष्टयं एकरूपेण चतु
ष्ठोभिभक्तं तत्रेशानगतचतुष्कस्य कोष्ठचतुष्टये ईशानकोष्ठादिदक्षिणेन अकथह उड प त्व म
श्राद्य आग्नेयचतुष्के ईशानादिपादक्षिणेन आखदल ऊचफजष औठशः नैर्ऋतिचतुष्के ईशानादिपा
दक्षिणेन इगपत ऋछबट एटसः अंणष चतुर्थचतुष्के ईशानादिपादक्षिणेन ईघन ऋजभ एठलः अः त
म इति समस्तमातृकावर्णान् विलिखेत् शिष्यनामाद्यक्षरं यत्र कोष्ठे तिष्ठति तत्कोष्ठमारभ्य मंत्राद्यक्षरको

ष्टावधिगणनस्त्वा सिद्धसाध्यसुसिद्धारीन् विचारयेत् तत्रसाधकनाममंत्रायत्तयोरेककोष्ठावस्थितिश्चे
न्मंत्रः सिद्धः सिद्धइतिज्ञेयः तत्रतत्रैवद्वितीयकोष्ठेचेन्मंत्रायत्तंतदामंत्रः सिद्धसाध्यः तृतीयेचेत् सिद्धः
सुसिद्धः चतुर्थेचेत् सिद्धारिः द्वितीयचतुष्केपिसमानकोष्ठंप्रथमकोष्ठंपरिकल्प्यतदारभ्यप्रादक्षिण्येनग
णयेत् तत्रप्रथमकोष्ठेचेन्मंत्रायत्तंतिष्ठतितदासमंत्रः साध्यसिद्धः द्वितीयेसाध्यसाध्यः तृतीयेसाध्यसु
सिद्धः चतुर्थेसाध्यारिः एवंतृतीयचतुष्केपिप्रथमकोष्ठेसुसिद्धः द्वितीयेसुसिद्धसाध्यः तृतीयेसुसिद्धसु
सिद्धः चतुर्थेसुसिद्धारिः एवंचतुर्थचतुष्केपिप्रथमकोष्ठेचेन्मंत्रायत्तंतदारिसिद्धः द्वितीयेचेदरिसाध्यः
तृतीयेऽरिसुसिद्धः चतुर्थेऽर्यरिः इतिसम्यक् विचार्यविज्ञायमंत्रमेलनंकुर्यात् अन्यथामंत्रस्त्वनर्थकारी
भवेत् नास्तिमंत्रसमंमित्रंनास्तिमंत्रसमोरिपुः इतियामलवचनात् अथैतेषांफलानिकुलमूलावतारे
सिद्धसिध्यतिकालेनसाध्यः सिध्यतिवानवा सुसिद्धस्तत्क्षणादेवअरिर्मूलंनिकृन्तति तंत्रराजे सिद्धसिद्धोय
थोक्तात् सिद्धेत् द्विगुणात्सिद्धसाध्यकः सिद्धेसुसिद्धः संप्राप्तेसिद्धारिर्हन्तिगोत्रजान् साध्यसिद्धोतिसंक्लेशात्सा
ध्यसाध्योतिदुःखकृत् साध्येसुसिद्धोभजनात् साध्यारिस्त्वखिलंहरेत् सुसिद्धसिद्धोर्द्धजपफलंदद्याद्यथेप्सितं

मं॰
वं॰
७८

76

सुसिद्धसाध्योजापाद्यैः सिद्ध्येत्स्यादतोन्यथा सुसिद्धेतुसुसिद्धस्तुसर्वजन्मकृतश्रमः तस्मात्तंसर्वसिद्धीनांसाध
नेयोजपेन्मंत्रं सुसिद्धारिविशेषेणास्वकुलंमारयेध्रुवं अरिसिद्धः सुतंहन्यादरिसाध्यस्तुकन्यकां तत्सिद्धस्तु
पत्नीञ्चअर्यरिःसाधकापहः अत्रमंत्रमेलनेप्रसिद्धमेवनामग्रहं सिद्धसाध्यादियोगेषुमंत्रदानेविशेषतः अ
सिद्धंनामगृह्णीयात्सुसोयेनजागरयादितिशान्तोभयनवचनात् अत्यदोषावहंशणमंत्रादेयाविवर्तणंसिद्धा
दिकोष्टकंशान्वानतःसिद्धिप्रजायते अथकेषांचिन्मंत्राणांसिद्धसाध्यादिशोधनंनालिङ्गकुलाणवोपका
र्यैस्तथाकूटेत्रैपुरेमंत्रनायके सिद्धेसुप्रलब्धेचसिद्धादीन्नैवशोधयेत् नृसिंहार्कवराहाणांप्रासादप्रणव
स्यचसपिंडाक्षरमंत्राणांसिद्धादीन्नैवशोधयेत् तथाचसोमसिद्धांते पाशार्थ्यमतरंमंत्रैत्रैपुरंचदृनायकं सौ
रंमंत्रंजयेशाक्षंशांभवंविनतासुतं सौरमंत्रान्स्वयंविद्यैर्वैस्नवानारसिंहकाः सिद्धसाध्यसुसिद्धारिविवा
रपरिवर्जिताः प्रणवंप्रतरंमायांव्योमव्याप्यक्षरत्रयं मालामंत्रेषुसर्वेषुसिद्धादीन्नैवशोधयेत् तथारत्नसाग
रे हंसस्याष्टाक्षरस्यापितथापंचाक्षरस्यच एकद्वित्र्यादिबीजस्यसिद्धादीन्नैवशोधयेत् नृसिंहार्कवराहा
णांकालिकासिद्धकालिको प्रणमलाचतथाचंडीसिद्धादीन्नैवशोधयेत् रुद्रयामले अघोरमंत्रेदेवेशिमा।

७१

लामंत्रस्य पार्वति नक्षत्रकस्य मंत्रस्य सिद्धादीन् विशोधयेत् कुलमूलावतारे स्वमोपदिष्टमंत्रस्य न विधिनैव
चाक्रिया इति इष्टदेवतां ध्यात्वा जपेत्पुष्पकं भवेत् शुभगानसंहितायां राममंत्रेषु सर्वेषु शृणुष्व मुनिपुंगवः ता
रकत्वान्मंत्रराजे सिद्धादीन् विशोधयेत् ये चैवौढाय्यैर्जेनाब्रगोपालावैस्तवाद्ये सिद्धसाध्यसुसिद्धिविवा
रपरिवर्जिताः ओं अथापि षड्णं च मातृकाक्षरवल्लभा बहुरूपास्त्रीमंत्रः पंचमाधारणामताः अथदी
ताकालः नक्षत्रादौ मासाः मंथानभैरवतंत्रे चैत्रे दुःखाय दीक्षा स्याद्वैशाखे सर्वसिद्धिदा ज्येष्ठे मृत्युप्रदा सा
स्यादाषाढे बंधुनाशिनी श्रावणे वृद्धिदा नूनं नभस्ये दुःखदा मता आश्विने सर्वसिद्धिः स्यात्कार्तिके ज्ञानवृ
द्धिदा शुभदा मार्गशीर्षे च पौषे मेधाविनाशिनी माघे स्वर्णलाभः स्यात्फाल्गुने सर्वसिद्धिदा तथा सागा
रसंहितायां चैत्रे मधुमासे न वेदुःखं माधवे रत्नसंचयं मरणं भवति ज्येष्ठे आषाढे बंधुनाशनं समृद्धिः श्रावणे नूनं भ
वेद्भाद्रपदे क्षयः प्रजानामाश्विने मासि सर्वतः शुभमेव हि ज्ञानं स्यात्कार्तिके सौख्यं मार्गशीर्षे भवत्यपि पौ
षे ज्ञानक्षयो माघे भवेन्मेधाविवर्द्धनं फाल्गुनेपि समृद्धिः स्यान्मलमासं परित्यजेत् अथ पक्षाः आश्विनमा
सो दीक्षायां विहितस्तथापि महाभववचनं दर्शपारमुपारगेषु चाश्विने दद कंबं भवेन्मंत्री दीक्षाः समस्तजन्मसिद्धिति

मं॰
चं॰
१०
77

शिवयामलवचनादाश्विनमासो दीक्षायांविहितोपिनिसिद्धं महाभवचतुर्दशीशिवरात्रिः तथाज्ञानार्णवे
शुक्लपक्षेशुभदिनेशुभवारेचवानने मंत्रयागारंभणंकुर्यादिति तथाकालोत्तरे मुक्तिकामैः कृष्णपक्षेभुक्तिका
मैः सितेमहा दीक्षाकार्यामहादेवीति तथाशैवागमे शुक्लपक्षेप्रकुर्वीतकृष्णेवादेशिकोत्तमः शुक्लेसर्व
समृद्धिस्यात्कृष्णेसमध्यमतोभवेत् अथनक्षत्राणि चिन्तामणौ अश्विनीरोहिणीचार्द्रातथापुष्योत्तरात्रयं ह
स्तचित्रास्वातिमैत्रविशाखाचाश्वयनिष्ठया पुनर्वसूरेवतीचदीक्षायामुत्तमामताः मैत्रमनुराधा तथाकर्मधे
नौ रोहिणीमृगशीर्षंचतथापुष्यश्चहस्तकः स्वातमुत्तराथेरेवतीचयाचाप्युत्तरात्रयं शुभान्येतानिदीक्षा
यानक्षत्राणीति अथतिथयःसारसंग्रहे पूर्णिमापंचमीचैवद्वितीयासप्तमीतथा त्रयोदशीचदशमीप्रश
स्ताःसर्वकामदाः श्रीकंठसंहितायां द्वितीयासप्तमीश्रेष्ठाषष्ठीसर्वत्रनिंदिता द्वादश्यामपिकर्तव्यंत्रयो
दश्यामथापिवा विजयमालिनीतंत्रे पंचम्येकादशीशुक्लासप्तमीचत्रयोदशी दशमीशुक्लपक्षस्यद्वादशी
चविशेषतः रत्नसागरे ह्यमीपाविहितानिसंषष्ठीसर्वत्रनिंदिता सप्तम्यांधनलाभःस्याद्दष्टम्यांगुरुनाशनं
नवम्यांरिक्तनाशःस्याद्दशमीसिद्धिदायिनी एकादश्यांभवेल्लाभोधनस्यपूर्णमसव द्वादश्यांधनलाभस्या

त्रयोदश्यांमहोदयः शिवरात्रिश्चतुर्दश्यांपौर्णमासीतुसिद्धिदा अमावास्यापुत्रनाशस्यात्प्रतिपद्बुद्धिनाशिनी
अथदेवतानिविशेषेतिथिविशेषः कालांतरे ब्राह्मणः पौर्णमास्युक्ताद्वादशीचक्रधारिणः चतुर्दशीशिवस्योक्ता
वाचःप्रोक्तात्रयोदशी द्वितीयातुश्रियःप्रोक्तापार्वत्यास्तृतीयका चतुर्थीगणनाथस्यभानोःप्रोक्तातुसप्तमीति
अथवाराः मंत्रसद्भावे मंत्रारंभोरवौशुक्रेबुधेजीवेविशेषतः शनौमरुत्सदर्थंभौमेसोमेसर्वंचनिष्फलं विजय
मालिनीतंत्रे रवौबुद्धिमवाप्नोतिशुक्रेचैवधनागमः बुधेभियोगरहितोगुरौपुत्रान्वितोभवेत् शन्यंगारकयो
र्मृत्युरविद्यासोमकेभवेत् अथयोगाः तत्रशास्त्रावस्था योगाश्चप्रीतिरायुष्मान्सौभाग्यःशोभनःशुभः सुकर्मा
वृद्धिर्ध्रुवःसिद्धिश्चहर्षणः वरीयांश्चशिवःसिद्धोब्रह्मारैंद्रश्चषोडशः अथलग्नानिसारसंग्रहे मे
षाद्यारंभणांमेषेधनधान्यप्रदंभवेत् वृषेमरणमाप्नोतिमिथुनेपत्यनाशनंकर्कटेसर्वसिद्धिस्यात्सिंहेमेधा
विनाशनं कन्यालक्ष्मीप्रदानित्यंतुलायांसर्वसिद्धयः वृश्चिकेसर्वसिद्धिःस्याद्धनुर्ज्ञानविनाशनंमकरःपु
त्रदःप्रोक्तः कुंभोधनसमृद्धिदः मीनोऽशुभप्रदोनित्यमेवंराशिफलंभवेत् अथदीतालग्नतस्थानविशे
षेषुस्थितानांग्रहाणांशुभाशुभफलान्निसारसंग्रहे त्रिषडायगताःपापाशुभाःकेंद्रत्रिकोणगाः हीतायां

मं॰ वं॰ ७८ 78

तच्छुभाः सर्वेरंध्रस्थाः सर्वनाशकाः आयषेकादशस्थाने लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानां केंद्रसंज्ञाः पंचमन
वमस्थानयोस्त्रिकोणसंज्ञा सूर्यकुजशनिराहुकेतवःपापाःपुनस्तु थाः क्षीणः शशीचपापाः गुरुभृगुसुतौ पाप
रहितबुधाः शशांकश्चैदस्सुशुभाः रंध्रमष्टमस्थाने सर्वे नवग्रहाः समर्थः अथदीक्षाकालः तंत्रेशैवागमे अथोस्ति
विशुभेभेचवेदस्पृष्टोविशेषतः क्रमेणाराववलंकुर्यात्स्वनामादिविर्विनिते धर्मदः प्रातःकालः स्यात्संगवोराम
दः स्मृतः मध्याह्नःसर्वसिद्धिस्यात्सायाह्नोमध्यमोभवेत् रजनीमध्यदानेननिषिद्धादेशिकोत्तमैः दिवासर्व
प्रकुर्वीत सिद्धिदंपरमं स्मृतं अथोसाववनतयाणि तुस्मृलाथे यमध्याह्निदेवभरणीसार्याणिस्त्रवांत्रयं ज्येति
विद्धिरथोत्सवंदिनवकं भानामिदंकीर्त्तितं वापीकूपतडागगर्तपरिखाखातौ नियेसप्रदिताः तेपोद्धतविल
प्रवेशगणितारंभाः प्रसिद्धांतव हिर्देवविशाकारवाद्याग्नेयंक्रुनिका सार्पंयाश्लेषा अथदीक्षाकालविशेषः
स्नानारणेचे मन्त्राद्यारंभणेकुर्यात्प्रहणेचेंदुसूर्ययोः ग्रहणादेवदेवेशिकालःसमदिनावपि तथाकुलमूला
वतारे पवित्रपर्वदेवेशिदामनेचाशुभेदिनेकालवचनिकतथाग्रहणेचेंदुसूर्ययोः प्रणपतीर्थकुरुक्षेत्रदे
वीपीठचतुष्टये तथारत्नसागरे सत्तीर्थेकेविभुयामेतेनतदामनपर्वणोः मंत्ररीतांप्रकुर्वाणोमामसंतारीत्र।

। दमनारोपणे

शोधयेत् अथ चन्द्रसूर्यग्रहणयोर्दीक्षायां समानकालत्वेनोक्तत्वादपि ग्रहणं प्रशंसकानि वचनानि
सूर्यग्रहणपराण्येव ज्ञेयानि सूर्यग्रहणकाले तु नान्यदन्वेषितं भवेत् सूर्यग्रहणकाले तु समो नान्यः क
दाचन अत्र यत्किंचित्सर्वमनन्तफलदं भवेत् न मासतिथिवारादिशोधनं सूर्यपर्वणि ददातीष्टं च ग्रहणे यत्त
स्मिन्काले गुरोर्नरः सिद्धिर्भवति मंत्रस्य विनायासेन वेगतः इति चिन्तामणिकालिकोड्डवचयोः सूर्यग्रहणस्य
वविधायकवचनदर्शनात् चंद्रग्रहे च यादीक्षा यादीक्षा वनवारिणं जनकस्य तु यादीक्षा दारिद्र्यं सप्तजन्म
स्विनियोगिनी तत्र चंद्रग्रहणे दीक्षानिषेधवचनदर्शनान्नाशकरजनीमंचसान निषेधवचनाच्चेति सूर्योपरा
गकालोऽप्युपरागसाधारणत्वात्मान्तं प्रशस्त इति निर्णयः किंतु चंद्रसूर्यग्रहे तीर्थे सिद्धक्षेत्रे शिवालये मंत्र
मात्रस्य कथनमुपदेशः स उच्यते इति कालिकोड्डवचनात् मंत्रान्तरेऽपि विधिवद्दीक्षितानां कौलेनु कार्यमथ
मंत्रग्रहणेच्छा चेद्भवति तदा निजगुरोरेव सकाशाच्चंद्रसूर्यग्रहणकालेऽप्युपदेशतो मंत्रग्रहणे न दोषावह
इति दीक्षाकालः अथ जपमालासंभागपरमाकरे मातृका जीवशांखप्रवालरुद्रस्फाटिकमुक्ताफलपद्मबीज
रजतसुवर्णकुशग्रन्थिरुद्राक्षामतमनिर्मिता ह्येतरशानवतः पंचाशत्सप्तविंशतिसंख्यानैर्बीजैर्ग्रंथितास्समेरु

मं॰ चं॰ ७५

79

कार्काया ग्रथमालासंस्कारकालस्तेनैव विसोद्धेर्दपूर्वः सर्वोह्लाः शाके रष्टमीनवमीचतुर्दशीरविः शिवसत्र
योदशीस्त्विा गणेशस्य चतुर्थीदिवा सूर्यस्य सप्तमीदिवा ग्रन्थमालायाः सूत्राणि तेनैव विसोः पञ्चसूत्रं कार्या
सप्तसूत्रं वा देव्याः पट्टसूत्रं शिवस्योर्णाभवं वाल्कलं वा सूर्यगणेशयोः कार्पाससूत्रं पट्टसूत्रं वा कार्या सूत्रे
वेन ब्राह्मणीकृतं स्वसमानवर्णयोषित्कृतं वा त्रिगुणीकृतं कर्षीत ग्रन्थेषु सूत्रेषु पञ्चपञ्चमेवस्योत्समानं ग्र
थमालासंस्कारः तत्र गोमूत्रगोमयदुग्धदधिघृतेन कुशाजलात्मकं पञ्चगव्यं होमार्थे तं तिलान् संपाद्य प्रातः
कृतनित्यकृत्य कृतभोजनः साधकोरात्रौ सूत्रं मणींश्च पृथक् पञ्चगव्येन जलेन च प्रक्षाल्य नवसु पिप्पलदले
षु पद्माकारं रचितेषु सूत्रं मणींश्च संस्थाप्य तेषु प्रणवं क्लिंकारमातृकां च विन्यस्य मणीन् सूत्रे च गंधादिभिः स
म्पूज्य स्थण्डिलादावग्निं संस्थाप्य यथाशक्तिसहस्रैस्तिलैः सद्यादिपञ्चमंत्रैर्हुत्वा होमाशक्तौ जपं विधाय सूत्रेषु
त्विषु मणींश्च संयोज्य पञ्चमणीनारोप्यैकैकमणिमध्ये ब्रह्मग्रन्थिं विधाय गोपुच्छाकारेण ग्रथयित्वा सर्वतःसूत्रेषु स
जातीयमेकं मणिं सूत्रद्वयमेकीकृत्य मेरुं ग्रथयित्वा सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमः भवे भवे नातिभ
वे भजस्व मां भवोद्भवाय नमः इति मंत्रेण पञ्चगव्येन शीतलजलेन च प्रक्षाल्य ॐ वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमो

रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय
नमो मनोन्मनाय नमः इति मंत्रेण वंदनागुरुकर्पूरकुंकुमैर्विलिप्य ॐ अघोरेभ्योऽथघोरेभ्यो घोरघोरतरे।
भ्यः सर्वतः सर्वसर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः इत्यगुरुश्रीवेशर्करागुग्गुलमधुचंदनचूर्णैर्धूपयित्वा ॐ त
त्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् इति गंधचंदनकस्तूरीकुंकुमकर्पूरैर्लेपयेत् व
नः ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवों।
इति मंत्रेण प्रतिबीजं शनैः शनैः अभिमंत्रयेत् मेरुवानेनाघोरेभ्य इत्यनेनापि वाऽभिमंत्रयेत् ततः स्थापनादि
नवग्रहाः प्रदक्षिणमागुल्के पंचमंत्रैः प्रतिबीजं पंचोपचारैः पूजयित्वा तया मालया जपं कुर्यादिति ग्रंथप्रतिष्ठा
प्रकारो महात्मानामेव नान्येषां ग्रंथेषां प्रतिष्ठाप्रकारस्तु ग्रथितां मालां कृत्वा विमोच्य संस्थाप्य न स्वांगणेश
सूर्यविष्णुशिवदुर्गाः पृथक्पृथक् आवाह्य पंचोपचारैः संपूज्य इति मंत्रेण पंचगव्ये निक्षिप्य पुनः
स्तस्मादुद्धृत्य शीतलजले निक्षिप्य पश्चात् चंदनकर्पूरकस्तूरीकुंकुमकर्पूरागुरुभिरनुलिप्य ततः ह्रौं मंत्रम
ष्टोत्तरशतं जपित्वा सूर्यादिनवग्रहान् इंद्रादिदिक्पालांश्च संपूज्य सहस्रैर्नैस्तिलैर्यथाशक्ति मूलमंत्रेण हुत्वा

नं: ४८५३

पत्र

मंत्रचंद्रिका सूचिसमेत
पत्रे ८५ श्लोक २७००